

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

AİLE İÇİ KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI KADININ KORUNMASI

TEZİ YAZAN
Mürüvvet YETİŞKİN

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ(Akdeniz Üniversitesi)
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN/ OCAK 2021

ONAY

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

20183029 numaralı öğrencimiz olan **Mürüvvet YETİŞKİN** tarafından hazırlanan “**Aile İçi Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadının Korunması**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği ile Özel Hukuk Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı asıl üye – Tez Danışmanı– Jüri Başkanı: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (Akdeniz Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – Asıl Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – Asıl Jüri Üyesi:: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

20/01/2021

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Bana güçlü bir kadın olayı öğreten Anneme ve tez yazım sürecinde kaybettiğim biricik Anneannem Muazzez KARA' ya ...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 20/01/2021

Mürüvvet YETİŞKİN

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında bilgi ve tecrübeleri ile bana yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ' ye teşekkürlerimi ve şükranlarımı bir borç bilirim. Ayrıca bu süreçte benden desteğini esirgemeyen anne Zeliha YETİŞKİN' e, ablam Hazel YETİŞKİN' e ve kardeşim Üveys Hakan YETİŞKİN' e teşekkür eder, çalışmamın tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

ÖZET

AİLE İÇİ KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI KADININ KORUNMASI

Mürüvvet YETİŞKİN

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ

Ocak 2021, 121 Sayfa

Kadınların insan haklarının ihlali olarak nitelendirilen kadına yönelik şiddet kavramı Dünya’da olduğu gibi Türkiye’nin de en önemli sorunlarından biridir. Kadınlar yaşamların her döneminde, her alanda şiddete maruz kalmaktadırlar ve bu şiddetin en önemli sebebinin toplumun ataerkil yapısı olduğu bilinmektedir. Toplumun kadına bakış açısı sonucu kadın her dönemde ikinci plana atılmış ve ayrımcılığa maruz kalmıştır. Bu bakış açısı ile beslenen erkek egosu da kadına yönelik şiddeti doğurmuştur. Ülkemizde 1970’li yıllarda gündeme gelmeye başlayan kadına yönelik şiddetin önlenmesinde en önemli araç hukuksal düzenlemelerdir. 2001 yılından itibaren Avrupa Birliği’ne uyum süreci içinde kadın- erkek eşitliğini sağlamaya, ayrımcılığı önlemeye ilişkin, kadını şiddetten korumaya yönelik hukuksal düzenlemeler yapılmıştır.

Çalışmamız kadına yönelik şiddet ve bu konudaki iç hukukumuzdaki düzenlemeleri içeren üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, aile, şiddet ve aile içi kadına yönelik şiddet kavramı, şiddetin türleri ve kadın, erkek, çocuk üzerindeki olası etkilerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümde aile içi kadına karşı şiddetle ilgili kanunlarımızdaki düzenlemeler yer almaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise, kadının korunması için alınacak önlemler; devletin, hangi hallerde ve ne şekilde müdahale etmesi gerektiği hususları üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede TMK, 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ve 6284 sayılı Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında, hâkimin ve idarenin kadının korunması adına alabileceği koruyucu ve önleyici tedbirler ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Şiddet, Kadına Karşı Şiddet, Türk Medeni Hukuku, Kadının İnsan Hakları, Kadının Korunması.

ABSTRACT

PROTECTION OF WOMEN FROM DOMESTIC VIOLENCE

Mürüvvet YETİŞKİN

Master Thesis, Department of Private Law

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Selin SERT SÜTÇÜ

January 2021, 121 Pages

The topic of my thesis is; Violence towards women is considered a violation of basic human rights, as much as it is a problem around the World it is one of the biggest problems in Turkey as well. Women in every stage of their life have to endure sufferings and oppressions, and the most important reason is known to be the patriarchal system of society. The role of women, set by society has made them be the second important gender and has caused discriminative actions towards them. With the male ego being fed by this view, it brought up the base for violence towards women. Violent acts towards women have been mainstreamed from the start of the 1970s and since then important legislation was established to prevent it. Since 2001, with the integration process to the European Union, there were several legislations created such as to equalize both genders, prevent any discrimination, and to prevent any violence towards women.

Our work has three main sections, including our domestic laws towards violent acts on women. In the first section, we have mentioned family, violence, and domestic violence attitudes towards women, types of violence, and its possible effects on women, men, and kids. In the second section, we included domestic law regulations we have established against violent acts towards women. In the third and last section we have discussed preventative actions to protect women; specifically on how, where, and in which situations the government should interfere. According to Turkish Civil Code, the Law No. 4787 on the Establishment, Duties and Trial Procedures of Family Courts and the Law no: 6284 to Protect Family and Prevent Violence Against Women. we have established how should the judge and the administration could process regarding the protective and preventative actions toward women.

Key Words : Domestic Violence, the Law no: 6284 to Protect Family and Prevent Violence Against Women, Violence, Violence Against Women, Turkish Civil Code, Women's Human Rights, Protection of Women

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiv
EKLER LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AİLE, ŞİDDET VE AİLEDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET KAVRAMI

1.1. Aile Kavramı	4
1.2. Şiddet Tanımı	5
1.3. Şiddet Türleri	6
1.3.1. Fiziksel Şiddet	6
1.3.2. Psikolojik Şiddet	7
1.3.3. Ekonomik Şiddet	8
1.3.4. Cinsel Şiddet	9
1.3.5. Flört Şiddeti	9
1.4. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet	10
1.4.1. Aile İçindeki Şiddet Kavramı	10
1.4.2. Kadına Yönelik Şiddet	11
1.4.2.1. Genel Olarak	11
1.4.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Aşamaları	14
1.4.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Ortaya Çıkışı	15
1.4.2.4. Aile İçi Şiddetin Toplumsal Sonuçları	18
1.4.2.4.1. Aile İçi Şiddetin Kadın Üzerindeki Etkileri	19

1.4.2.4.2. Aile İçi Şiddetin Erkek Üzerindeki Etkileri	20
1.4.2.4.3. Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerine Etkileri	21
1.5. Türkiye ve Dünyada Kadına Yönelik Şiddetin Varlığı	22
1.5.1. Türkiye’de Durum.....	22
1.5.2. Dünya’da Durum.....	23
1.6. Covid-19 Pandemisinin Aile İçi Şiddete Etkileri	25
1.6.1. Genel Olarak	25
1.6.2. Covid-19 Pandemisinde Kadına Yönelik Şiddet.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSAL DÜZENLEMELERDE AİLE İÇİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

2.1. Genel Olarak	27
2.2. Ulusal Düzenlemeler.....	31
2.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Aile İçindeki Kadına Yönelik Şiddet ve Ailenin Korunması.....	31
2.2.1.1. Genel Olarak.....	31
2.2.1.2. Devletin Temel Amaç ve Görevleri	32
2.2.1.3. Kanun Önünde Eşitlik	32
2.2.1.4. Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği	33
2.2.1.5. Kişinin Dokunulmazlığı, Maddî ve Manevî Varlığı.....	33
2.2.1.6. Kişi Hürriyet ve Güvenliği	34
2.2.1.7. Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları	34
2.2.1.8. Çalışma Şartları ve Dinlenme Hakkı.....	35
2.2.1.9. Milletlerarası Antlaşmaları Uygun Bulma	35
2.2.2. Kanunlar	36
2.2.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türk Medeni Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi	36
2.2.2.1.1. Genel Olarak	36
2.2.2.1.2. Hak Ehliyeti ve Kişiliğin Korunması	38
2.2.2.1.3. Evlilik ile İlgili Düzenlemeler.....	38
2.2.2.1.4. Aile Konutu ve Mal Rejimi.....	42
2.2.2.1.5. Nişanlanma Döneminde Şiddet.....	43

2.2.2.1.5.1. Nişanlanma Kavramı ve Nişanlanmanın Hukuki Niteliği.	43
2.2.2.1.5.2. Şiddetin Nişanlanmaya Etkisi.....	45
2.2.2.1.5.2.1. Nişanlanmanın Şiddetin Etkisiyle Kurulması	45
2.2.2.1.5.2.2. Nişanlanmanın Şiddetin Etkisiyle Sona Ermesinde	
Manevi Tazminat Hakkı.....	45
2.2.2.1.5.2.2.1. Duygusal Şiddet Uygulanması.....	46
2.2.2.1.5.2.2.2. Görsel Şiddet Uygulanması	47
2.2.2.1.5.2.2.3. Cinsel Şiddet Uygulanması.....	47
2.2.2.1.5.2.2.4. Sosyal Şiddet Uygulanması	47
2.2.2.1.5.2.2.5. Fiziksel Şiddet Uygulanması	47
2.2.2.1.5.2.2.6. Ekonomik Şiddet Uygulanması	47
2.2.2.1.5.2.3. Manevi Tazminat İstemede Görevli Mahkeme	48
2.2.2.1.5.2.4. Yetkili Mahkeme.....	48
2.2.2.1.6. Evlilik Döneminde Şiddet.....	48
2.2.2.1.6.1. Evlenme Kavramı ve Evlenmenin Hukukî Niteliği.....	48
2.2.2.1.6.2. Evlilik Birliği İçinde Kadına Yönelik Şiddet	49
2.2.2.1.6.2.1. Fiziksel Şiddet Uygulanması.....	49
2.2.2.1.6.2.2. Psikolojik Şiddet Uygulanması	50
2.2.2.1.6.2.3. Ekonomik Şiddet Uygulanması.....	51
2.2.2.1.6.2.4. Cinsel Şiddet Uygulanması	52
2.2.2.1.7. Evliliğin Sonlanmasına Neden Olan Şiddet.....	53
2.2.2.1.7.1. Boşanma Kavramı ve Boşanmanın Hukuki Niteliği	53
2.2.2.1.7.2. Aile İçindeki Kadına Yönelik Şiddet ve Boşanma	
Sebepleri.....	54
2.2.2.1.7.2.1. Zina.....	54
2.2.2.1.7.2.2. Hayata Kast, Pek Kötü ve Onur Kırıcı Davranış	55
2.2.2.1.7.2.2.1. Hayata Kast.....	55
2.2.2.1.7.2.2.2. Pek Kötü Davranış	57
2.2.2.1.7.2.2.3. Onur Kırıcı Davranış	58
2.2.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin İş Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi... ..	59
2.2.2.2.1. Genel Olarak	59
2.2.2.2.2. Covid-19 Pandemisinin Çalışma Yaşamındaki Sorunları	
Temelinde Kadın Sağlık Çalışanları Üzerindeki Etkisi	61

2.2.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türk Ceza Kanunu Kapsamında	
Değerlendirilmesi.....	62
2.2.2.3.1. Genel Olarak	62
2.2.2.3.2. Kasten Öldürme Suçu	62
2.2.2.3.3. Kasten Yaralama Suçu	64
2.2.2.3.4. İşkence ve Eziyet Suçları	64
2.2.2.3.5. Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları	65
2.2.2.3.6. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	66
2.2.2.3.7. Tehdit ve Şantaj Suçları	68
2.2.2.3.8. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	68
2.2.2.3.9. Aile Düzenine Karşı Suçlar.....	69
2.2.2.3.10. Diğer Düzenlemeler	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AİLE İÇİ ŞİDDETEN KADININ KORUNMASI, 6284 SAYILI KANUNDAKİ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

3.1. Kadının Korunması.....	72
3.1.1. Genel Olarak	72
3.2. Kadının Korunmasına İlişkin Türk Medeni Kanunu Kapsamındaki Düzenlemeler	72
3.2.1. Hâkimin Alabileceği Önlemler	72
3.2.1.1. Evlilik Birliğinin Korunması için Hakimin Alabileceği Özel Önlemler	73
3.2.1.1.1. Eşler Birlikte Yaşamaya Devam Etmesi Hâlinde	73
3.2.1.1.2. Eşler Ayrı Yaşarken Alınabilecek Tedbirler.....	74
3.2.1.1.3. Borçlulara Ait Önlemler.....	74
3.2.1.1.4. Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması	75
3.3. Kadının 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama	
Usullerine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanuna Göre Kadının	
Korunması.....	75
3.3.1. Genel Olarak	75
3.3.2. Kadın Hakkında Önlemler.....	76
3.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair	
Kanun.....	76
3.4.1. Genel Olarak	76

3.4.2. Kanun'un Amacı, Kapsamı ve Uygulanmasına İlişkin Temel İlkeler	77
3.4.3. Kanundaki Tanımlar.....	77
3.4.4. İhbar	78
3.4.5. Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler	78
3.4.5.1. Tedbir Kararları Konusundaki Yenilikler	78
3.4.5.1.1. Kanunda Yer Alan Tedbirler.....	78
3.4.5.1.1.1. Koruyucu Tedbirler (Korunan Kişi Hakkında Verilebilecek Tedbirler).....	79
3.4.5.1.1.1.1. Mülki Amir Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler (m.3.)	79
3.4.5.1.1.1.1.1. Uygun Barınma Yeri Sağlanması (m. 3/1-a) ...	79
3.4.5.1.1.1.1.2. Geçici Maddî Yardım Sağlanması (m. 3/1-b)..	80
3.4.5.1.1.1.1.3. Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Sağlanması (m. 3/1-c)	80
3.4.5.1.1.1.1.4. Geçici Koruma Altına Alınma (m. 3/1-ç).....	81
3.4.5.1.1.1.1.5. Kreş İmkanının Sağlanması (m. 3/1-d).....	81
3.4.5.1.1.1.2. Hakim Karar verebileceği Koruyucu Tedbirler (m.4)	82
3.4.5.1.1.1.2.1. İşyerinin Değiştirilmesi (m. 4/1-a)	82
3.4.5.1.1.1.2.2. Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi (m. 4/1-b)....	82
3.4.5.1.1.1.2.3. Aile Konutu Şerhi (m. 4/1-c)	82
3.4.5.1.1.1.2.4. Kimlik ve Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi (m. 4/1-ç).....	83
3.4.5.1.1.2. Önleyici Tedbirler (Şiddet Uygulayan Kişi Hakkında Verilebilecek Tedbirler)	83
3.4.5.1.1.2.1. Hakim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbirler	83
3.4.5.1.1.2.1.1. Hakaret, Tehdit, Küçük Düşürücü Söz ve Davranışlarda Bulunulmaması (m. 5/1-a).....	83
3.4.5.1.1.2.1.2. Müşterek Konuttan Derhâl Uzaklaştırılması (m. 5/1-b)	84
3.4.5.1.1.2.1.3. Korunan Kişilere Yaklaşılmaması (m. 5/1-c)..	84
3.4.5.1.1.2.1.4. Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasının Sınırlandırılması (madde5/1-ç)	85

3.4.5.1.1.2.1.5. Şahsi Eşyalara ve Ev Eşyalarına Zarar Verilmemesi (m. 5/e).....	85
3.4.5.1.1.2.1.6. İletişim Araçlarıyla Aracılığıyla Rahatsız Etmeme (m. 5/f)	86
3.4.5.1.1.2.1.7. Silah Teslimi (m. 5/g ve ğ)	86
3.4.5.1.1.2.1.8. Alkollü Yaklaşmama ve Bağımlılık Tedavisi (m. 5/h)	86
3.4.5.1.1.2.1.9. Bir Sağlık Kuruluşunda Muayene ve Tedavi (m. 5/ı)	86
3.4.5.1.1.2.1.10. Tedbir Nafakası (m.5/4).....	87
3.4.5.1.1.2.1.11. 6284 Sayılı Kanunda Yer Alan Destekleyici Tedbirler	87
3.4.5.1.1.2.2. Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu-Önleyici Tedbirler.....	88
3.4.6. Tedbir Kararının Verilmesi, Süresi, Tebliği Ve Gizlilik.....	88
3.4.7. İtiraz	89
3.4.8. Tedbir Kararının Uygulanması.....	89
3.4.9. Tedbir Kararına Aykırılık.....	90
SONUÇ	91
KAYNAKÇA	95
EKLER	101

KISALTMALAR

6284 sayılı Kanun	: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
AÇSHB	: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
A.Y.	: Anayasa
B.	: Bası
BAİBÜ	: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler (United Nations)
C.	: Cilt
CEDAW	: Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiyesi Sözleşmesi
E.	: Esas
e.t.	: Erişim Tarihi
DEÜHFY	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
Haz.	: Hazırlayan
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İstanbul Sözleşmesi	: Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
İnÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İ.K.	: İş Kanunu
K.	: Karar
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
m.	: Madde
MÜHFD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
RG.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

T.	: Tarih
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
UN	: United Nations
UN DAW	: Division for the Advacement of Women
Uyg.Yön.	: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği
v.b.	: ve Benzerleri
v.d.	: ve Diğerleri
vs.	: vesaire
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
Y.	: Yargıtay

EKLER LİSTESİ

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi	101
EK 2. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin- İstek Yazısı.....	104
EK 3. Çağ Üniversitesi Tez Etik Kurulu İzin Yazısı	105

GİRİŞ

İlk çağlardan itibaren insanlar birbirlerine ihtiyaç duymuşlar ve tek başlarına hayatlarını devam ettiremeyeceklerini anlayarak birlikte yaşama gereksinimi içinde olmuşlardır. İnsanların en temel ihtiyaçları beslenme ve barınma olmuş devamında da kendilerini güvende hissetmek istemişlerdir. İnsanlar; içgüdüsel olarak yardımlaşma, dayanışma ve güvende hissetme duyguları vardır. İnsanların sahip oldukları bu içgüdü toplumların temeli sayılan ailenin ortaya çıkmasını sağlamıştır. İnsanlar bir araya gelerek aileler, aile olarak adlandırılan ve toplumların oluşmasını sağlayan bu küçük sosyal yapılar bir araya gelerek milletler ve sonucunda da devletler oluşmuştur.

İnsanlar toplu şekilde yaşamaya başladıktan sonra ihtiyaçların yanı sıra toplum yapısının sürekliliğini ve uyumunu tehdit eden durumlar da açığa çıkarak farklılaşan ve değişen, toplum düzenlerinde bir takım sosyal sorunlar oluşmuştur. Toplum yapısının bütünlüğü üzerinde tehdit oluşturan ve işleyişi engelleyen sorunların başında şiddet gelmektedir.

Şiddet, insanların tarih boyunca farklı nedenler öne sürerek özellikle kadın, çocuk ve yaşlılar gibi güçsüz durumda olanlara karşı başvurduğu ve günümüzde de etkisini ve örneklerini artırarak devam ettirdiği toplumsal bir olgu ve sorundur. Yaşamımızın her alanında ve her anında kolaylıkla karşılaşılabileceğimiz şiddet olgusu, aslında açık bir şekilde insan hakları ihlalidir.

Şiddet, insan vücudunun ruhsal ve fiziki bütünlüğüne zarar veren tüm tavırlar, şeklinde tanımlanabilmektedir. Şiddetin boyutu, çeşidi ve tarafı önemli olmaksızın kim tarafından kime uygulanır ise uygulansın bir hakkın ihlalidir. Fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel boyutlarıyla karşılaştığımız şiddet toplumun her kesiminde devam etmekte henüz yeterince ve tam anlamıyla çözüm bulunamamıştır. Toplumun en temel yapı taşlarından biri olan ailelerin içinde de çok ciddi şiddet olayları ile karşılaşmakla birlikte toplumsal cinsiyetçilik algılarından etkilenmesi ve toplum içerisinde cinsiyet temelli eşitsizlik ilişkisi bağlamında şiddetin mağdur tarafı çoğunlukla kadınlardır.

Kadına şiddet insan hakkı ihlali anlamına gelmektedir ve aile içinde meydana gelen şiddet yaşadığımız çağda özellikle kadının ağır biçimde mağduriyetine yol açarak toplumları, insanları etkileyen en büyük sorunlardan biridir. Aile içi kadına karşı şiddet uzun yıllar boyunca özel yaşam ve ailenin gizliliği içerisinde algılanmış bu nedenle de hem uluslararası hem de ulusal düzeyde, kadının insan hakları çok sonradan devletlerin gündemine girmiştir. Kadın hareketleri uluslararası düzeyde 1970 yılından itibaren

yükselmeye başlamış bu yıllardan itibaren Türkiye de kadın hareketinden etkilenmiştir. Sonraki 10 yılda yani 1980'lere gelindiğinde artık daha görünür hale gelen kadının insan hakları 1990'lı yıllardan itibaren toplumsal bir sorun ve insan hakkı ihlali kavramı olarak görülme noktasına ulaşmıştır.

Meydana gelen şiddet olayları aile içinde telafisi güç sıkıntılar doğurmakla beraber toplumun sistematik yapısına da ciddi zararlar vermektedir. Bu durum devletleri yeni düzenlemeler yapmaya ve bu şiddet olaylarını engelleme adına birtakım önlemler almaya itmektedir. Ülkemizde kadınlar kendilerine etki eden çeşitli durumlar; kanuni hakları ve yetiştikleri toplumun kültürel değerleri, örf-adet kavramları arasında sıkışmış durumdadır. Toplumumuzda, imzalanan anlaşmalar ile uluslararası seviyelere oldukça yaklaşan, gelişmiş bir düzeye gelindiğini gösterir nitelikte olan kadın-erkek eşitliği, kadına çizilen roller ve kadınların insan haklarına ilişkin gerçeklik bulunurken; diğer yandan da gelişmiş toplumlarda bulunmayacak şekilde kadın erkek ayrımcılığına ilişkin örnekler ve insan hakları ihlali taşıyan uygulamalar görülmektedir. Türkiye'nin AB uyum süreciyle de kadına yönelik ulusal düzenlemelerin arttığı açıktır. Uyum süreci kapsamında birçok uluslararası sözleşmenin tarafı olan ülkemizde, iç hukukumuzda da çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Başta Anayasa, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda bu konuyla ilgili olumlu kabul edebileceğimiz birçok önemli değişiklik meydana gelmiştir. Ancak; Türkiye, "*Kadına karşı Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesini*¹ (İstanbul Sözleşmesi)²" imzalamış olan ilk ülke olmasına rağmen toplumumuzda kadına yönelik şiddet ne yazık ki oldukça çoktur ve her geçen gün kadına şiddet artarak devam etmektedir.

2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu³ ile eşlere eşit hak ve yükümlülükler getirilmiş ve kadının erkek karşısında güçsüz durumda olmasına veya hissetmesine neden olabilecek ayrımlar ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Kadınların aile içi şiddete uğramalarının ve bu şiddeti kabullenmelerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca hâkimin evlilik birliğine müdahale edebilmesinin önü açılmıştır. Bu çerçevede hâkime şiddet olaylarını önleyebilmesi ve yaşanan şiddet olayları sonucunda mağduriyetleri en aza indirebilmesi için birtakım tedbirler alma hakkı da verilmiştir.

¹ Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi),2011,www.kadınınstatüsü.gov.tr, e.t.:15/11/2020

² Türkiye Cumhuriyeti, Cumhurbaşkanı kararıyla İstanbul Sözleşmesini tek taraflı feshederek taraf ülke olmaktan çıkmıştır. 3718 Sayılı R.G.T.: 20.03.2021 e.t.: 20.04.2021

³4721 sayılıTürk Medeni Kanun R.G.T:08.12.2001 S.:2460

2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un⁴ kabul edilmesi ile aile içi şiddetin mağduru olan veya şiddet mağduru riskindeki kadınların, çocukların, yaşlıların, aile fertlerinin korunması ve bu kişilere karşı şiddetin önüne geçilmesi için alınacak bu koruyucu ve önleyici tedbirlerin kapsamı genişletilmiştir.

Çalışmamızda, şiddet kavramı ve ülkemizdeki önemli sorunlardan aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet olaylarının, evlilik birliğine yapacağı etkiler, örnek Yargıtay kararları ile birlikte değerlendirilerek, Türk Medeni Kanunu ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun çerçevesinde hâkim ve kolluk amirinin, kadının, çocuğun ve hatta evlilik birliğinin korunması adına ailenin iç işleyişine müdahale edebilmesi ve önleyici ve koruyucu tedbir almaları, alınabilecek tedbirler ayrıntılı olarak incelenerek şiddete uğrayan kadının sahip olduğu haklar üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

İlk olarak şiddet ve aile içi şiddet, kadına şiddet kavramları açıklanmış, şiddet mağduru kadının, aile içi şiddetin hangi türlerine maruz kalabileceğine değinilmiştir. İkinci bölümde, Kadına karşı şiddete yönelik iç hukukumuzdaki düzenlemeler, şiddetin evlilik birliğinin kurulurken veya bozulması sırasında nasıl etki edebileceği Yargıtay kararlarından örneklerle de açıklanmaya çalışılmıştır.

Son olarak üçüncü bölümünde aile içi şiddetin mağduru olan kadınların korunması kavramı, devletin bu kişileri koruma adına hangi sorumluluklara sahip olduğu, bu sorumlulukları hangi yasal düzenlemeler çerçevesinde ele alındığı, kadının korunmasında hâkimin, kolluk kuvvetlerinin yetki ve sorumlulukları ele alınmıştır.

⁴R.G.T.:20.03.2012, S.:28239

BİRİNCİ BÖLÜM

AİLE, ŞİDDET VE AİLEDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET KAVRAMI

1.1. Aile Kavramı

Geçmişten günümüze, toplu olarak birlikte yaşama gereksinimi içinde olan insanlar; içgüdüsel olarak yardımlaşma, dayanışma ve güvende hissetme duygusu içindedirler. İnsanların sahip oldukları bu içgüdü de toplumların temeli sayılan ailenin ortaya çıkmasındaki önemli faktörlerdendir. İnsanlığı meydana getiren ve gelecek nesillerin oluşmasına katkı sağlayan başlıca unsur ailedir⁵. İnsanlar bir araya gelerek aileleri oluşturmuş, aile olarak adlandırılan ve toplumların oluşmasını sağlayan bu küçük sosyal yapılar da bir araya gelerek milletleri ve sonucunda devletlerin oluşmasını sağlamıştır.

Toplumların oluşumunda önemli görevler üstlenen, toplumun temel yapı taşı olarak sayılan ailenin birçok tanımı ve sınıflandırılmaları yapılmış olup bu tanımlar ve sınıflandırmalar zamana, dinlere, coğrafya, kültüre göre çokça değişkenlik göstermektedir.

Aile, toplumdaki bireylerin beraber yaşam sürmek için birliktelik içinde oldukları en eski ve küçük topluluktur. Aile toplumun temel yapı taşıdır⁶. Doğduğu günden itibaren bu yapının üyesi olan insan, diğer ailelere mensup insanlarla ilişki kurmayı ve onlarla birlikte, belli kurallar ve düzen içerisinde yaşamayı öğrenir. Aile içindeki anne, baba, kardeş vs. davranışları ve aile içerisindeki düzen bireyin sağlıklı bir insan olmasında önemli rol almaktadır⁷. Özellikle kişinin topluma hazırlanmasında ailesinin önemi büyük rol oynar.

Aile kavramından bahsedilirken ilk olarak aklımıza gelen kan bağına dayanan ilişkiler olmasına rağmen, kan bağına dayanmayan; evlenme veya evlat edinilmesi ile birbiriyle kan bağı bulunmayan bireyler de aile olarak kabul edilmektedir. Bir tanıma göre aile; kan bağı ile oluşan, evlilik ya da diğer yasal yollarla aralarında akrabalık

⁵Ömer Demirel, Muhittin TUŞ, Adnan GÜRBÜZ, “Osmanlıda Ailenin Demografik Yapısı sosyo-Kültürel Değişme Türk Ailesi” Cilt 1, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara 1992, s.97.

⁶ Turgut Akıntürk/Derya Ateş, **Aile Hukuku**, 21. Bası, Cilt 2, Beta Yayınevi, İstanbul 2017, s.1.

⁷ Aydın Zevkliler, **Medeni Hukuk- Giriş ve Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku- Aile Hukuku**, 2. Bası, Savaş Yayınları, Ankara, 2019, s.5.

ilişkisi olan, genelde aynı evde ikamet eden kişilerden oluşan, bu kişilerin cinsel, duygusal, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı temel bir toplumsal birimdir⁸.

Türk toplumunun temeli Anayasamıza göre ailedir ve eşler arasında eşitliğe dayalı bir sistem bütünüdür⁹.

Ailede erkek ne kadar önemliyse kadın da o derece önemli ve erkekle eşit haklara sahiptir. Ancak yüzyıllardan beri kadınlar toplum içindeki hak ettikleri değeri görmemişlerdir. Bu sebeple, on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren pek çok ülke, toplumda kadını korumaya yönelik birtakım yenilikler yapmaya başlamışlardır¹⁰. Bahsettiğimiz olgularla birlikte aile tanımını dar ve geniş anlamda olmak üzere iki şekilde yapabiliriz:

Dar anlamda aile; anne, baba ve çocuktan oluşan; bir kadın ve erkeğin evlilik birliği ile meydana getirdiği topluluktur. Çocuklar ve eşlerin bir arada oluşturduğu birlik geniş anlamda aile iken; en geniş ve kapsamlı anlamı ile aile kan bağına gerek olmadan bir ev başkanının otoritesi altında bir arada bulunan ve aynı konutta ikamet eden bireylerden oluşan birim anlamına gelmektedir¹¹.

1.2. Şiddet Tanımı

Şiddet, Türk Dil Kurumu (TDK) Terimler Sözlüğünde, “Farklı düşüncede olanlara, zor kullanma”, “bir harekettten doğan güç”, “duygu ve davranışta aşırılık¹²”, şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir tanıma göre şiddet de bilinçli şekilde üstünlük kurmak amacıyla fiziksel, sözsöl, duygusal, cinsel ve ekonomik zarar verme davranışdır¹³.

Şiddetin tanımlanması ve neyin şiddet olduğuna ilişkin sınırların belirlenmesi oldukça güçtür. Bir kişiye veya gruba yönelik psikolojik, fiziksel, cinsel, ekonomik yönden zorlamayı ifade eden bir kavram olarak ifade edilebilir ya da bir kişiye başkaları tarafından uygulanan eylemler, bireysel şiddetten devlet şiddetine kadar değişebilen, hatta kişinin kendisine uygulamış olduğu eylemler şeklinde de şiddet gerçekleşebilir.

⁸Merve Akın, “Aile İçi Şiddet”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013, C.1,<https://dergipark.org.tr/>, s.27, e.t.: 05/10/2020

⁹T.C. Anayasası 1982, R.G.: T. 7.11.1982S. 2709

¹⁰Şahin Akıncı, “Medeni Kanunda Kadın Ve Aile”,**Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**,2004, C.8 S.2, <https://dergipark.org.tr/> e.t.: 11/10/2020

¹¹ Akıntürk/Ateş, s. 6.

¹²<https://sozluk.gov.tr/>, e.t.: 11/10/2020

¹³Gülbahar Levent, Aile İçi Şiddeti Önlemede Yasaların Önemi: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Örneği,Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Niğde 2019, s.15

Aslında şiddet çok türlü ve çok boyutlu meydana gelmekte, başkasına acı verme dışında saldırganlığı da kapsamaktadır. Saldırganlık ise; atılğan, zorlayıcı davranışlarla; egemenlik kurmayı hedefleyen, kişiye zarar veren tüm eylem, sözel ve sözel olmayan davranışlardır.

Toplumdaki her kesimi ciddi olarak etkileyen şiddet hem çağdaş hem de çağdaşlaşma aşamasında olan ülkelerde önemli bir halk sağlığı sorunudur. Kadına uygulanan şiddet de tüm ülkelerin ciddi bir problemidir.

Ülkemizde ise şiddet kavramı resmi olarak ilk kez 8 Mart 2012 kabul tarihli 6284 Sayılı Kanun'un m. 2 hükmünde tanımlanmıştır. Bu tanımda şiddet; *“kişinin, fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması ihtimali olan hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi şekilde engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen cinsel, fiziksel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış”¹⁴* olarak ifade edilmektedir.

1.3. Şiddet Türleri

1.3.1. Fiziksel Şiddet

Aile içinde yetişkinlerin birbirlerine uyguladıkları, en çok görülen ve tanımlanan şiddet türü olan fiziksel şiddet; kaba kuvvetin bireyi korkutma, baskılama ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır¹⁵. Fiziksel şiddet; itmek, tartaklamak, tokat atmak, sürüklemek, ısırarak, tekmelemek, boğma eylemini gerçekleştirmeye çalışmak, yumruklamak, kişiye denk gelecek biçimde eşya fırlatmak gibi fiziksel kuvvet kullanılan durumları içermektedir. Örneğin; annenin çocuğuna tokat atması, kocanın karısına tekme atması fiziksel şiddet olarak nitelendirilir.

Fiziksel şiddetten bahsedilince akla ilk olarak “dayak” gelmekte; ancak fiziksel şiddeti sadece dayak olarak düşünmemek gerekmektedir. Çoğu zaman sadece bir tokat attı ifadesi, düşüncesi ile olaylar başlar ancak; çeşitli aletlerin kullanıldığı olaylara kadar uzanır. Bu nedenle dayaktan çok daha fazla psikolojik olarak onarılamaz, dramatik ve travmatik sonuçlara yol açabilmektedir¹⁶.

¹⁴6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, R.G.: T.20.03.2012 S. 28239

¹⁵Akın s.27, Mehmet Ali Uçar, **Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2003, s. 85.

¹⁶Oğuz Polat, Şiddet, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2016, C.22, S.1, <https://dergipark.org.tr/>, s.25, e.t.: 08/10/2020

Fiziksel şiddet; şiddete uğrayanın sağlığını, vücut bütünlüğünü olumsuz etkileyen vücudunda çeşitli lezyon ve ekimozların oluşmasına neden olan, mağdurun vücudunda kalıcı izler kalmasına yol açan eylemlerdir¹⁷.

Fiziksel şiddeti sınıflandıracak olursak da şu şekilde sınıflandırılabiliriz:

Aletsiz Saldırıları¹⁸: Şiddet herhangi bir alet kullanılmadan gerçekleştirilirse aletsiz saldırı olarak tanımlanır. Tartaklama, sürüklenme, tokat atma, yumruklama, tekme ve çimdikleme gibi olaylar bu kapsama girer.

Aletli-Araçlı Saldırıları: Bir alet-araç kullanma suretiyle gerçekleşen ve vücutta çeşitli lezyonların meydana geldiği durumlardır. Kullanılan aletler-araçlar genellikle kayış, kemer, herhangi bir ev eşyası (telefon, biblo, tava, vb.), ütü, hortum, sigara, sıcak su ve sıcak yiyeceklerdir¹⁹.

Fiziksel şiddetin kanıtları vücutta lezyon, ekimoz, morluk, sıyrık ve çizik, yanık ve kırık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde yaralanmalar daha çok ellerde, kollarda, yüzde, göğüste, sırtta, baldırlarda, genital bölgelerde görülür.

1.3.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, karşı tarafa baskı uygulamak için bir yaptırım ve tehdit aracı olarak duyguların ve duygusal ihtiyaçların sürekli sömürülmesidir²⁰.

Dışardan anlaşılamayan gözle görünür izler bırakmayan bir şiddet türüdür. Dışardan belirgin bir izle sahip olunmaması bu şiddet türünün önemsiz olduğu anlamı taşımaz. Çünkü psikolojik şiddet ruhumuzda ve duygularımızda kapanmayacak yaralara yol açar²¹.

Duygusal şiddet uygulayan failin asıl amacı mağdurun kendisine olan saygısını kaybettirmek, onu korkutmak, yıldırma, güçsüz hissettirmek, yalnız bırakmak, kendine olan güvenini zedelemek, tek başına bir işi başarma motivasyonunu kaybettirmek olup çoğunlukla duygusal şiddetin ardına diğer şiddet türleri de meydana gelmektedir.

Psikolojik şiddetin ortaya çıkış şekilleri; yalnızken ya da başkalarının yanında bağırma, aşağılamak, küçümseme, hakaret etmek, küfretmek, sevgi, saygı, onay, şefkat, ilgi vs. gibi duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi; kişinin kendisine,

¹⁷Polat,s.1.

¹⁸Polat, s 1.

¹⁹Polat, s.1.

²⁰Feride Yıldırım Güneri, “Aile İçi Şiddet Ev Aile Koruma Yasası, Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet”,**Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı**,<https://morcati.org.tr/>, 1996, s.87-88. e.t.:10/10/2020

²¹<http://www.kadindayanismavakfi.org.tr/content/kadina-yonelik-siddet>,e.t.:10/10/2020

çocuklarına, yakınlarına veya sevdiklerine zarar vermekle tehdit edilmesi; istenilen şeylerin yapılmadığında şiddet gösterenin kendine zarar vereceğini belirtmesi; çocukları kaçırmakla tehdit etme; şantaj, nasıl giyineceğine, nereye gidileceğine, kimlerle görüşeceğine karar vermek; nerede olduğumuzu sürekli kontrol etmek; bu konularda baskı uygulamak; kıskançlık bahanesi ile sürekli kontrol edilmek, başka kadınlarla kıyaslanmak; evden çıkmaya izin vermemek, eve kilitlenmek; arkadaş, aile, yakınlarla ilişkileri kısıtlamak, kültürel farklılıkları reddetmek; sürekli evden kovulmak, başkalarının yanında küçük düşürücü sözlere maruz kalmak vs. şeklindedir.

1.3.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların ve paranın çoğunlukla kadın üzerinde bir tehdit, yaptırım ve kontrol aracı olarak istikrarlı biçimde kullanılması durumudur. Ekonomik şiddetin varlığına işaret eden bazı davranışlar; kadının çalışmasına, düzenli bir iş tutmasına engel olmak, çok kısıtlı harçlık verip bununla yapılması mümkün olmayan şeyler istemek evi zaman zaman terk ederek evin giderlerine katkı sağlamamak gibi şekillerde ortaya çıkmaktadır²².

Erkekler tarafından yaygın şekilde kadına karşı yapılan şiddet türüdür. Türk aile yapısında erkeğin çalışıp kadının ev işleri ile ilgilenmesi sonucu kadının kocasından bağımsız bir ekonomik özgürlüğü oluşmamaktadır. Bu durum kadının ekonomik şiddete maruz kalmasını daha açık hale getirmektedir. Kadının çalışmama durumunun yanında çalışıp kazandığı parayı eşinin alması da ekonomik şiddettir. Kadının çalışıp kazandığı parayı hür iradesi ile harcayamayıp kocasının parasını elinden aldığı durumlar da toplumumuzda rastlanmaktadır.

Ankara ilinde ekonomik şiddet ile ilgili bir araştırma yapılmış ve araştırmadaki sorulara yanıt veren kadınların %21'i, kocasının evin idaresi için kendisine yeteri kadar para vermediğini; %77'si, kocasının çalışmasını engelleyip ekonomik özgürlüğüne müdahalede bulunduğunu belirtmişlerdir²³.

Kadının kazandığı parayı elinden almak ya da çalışmak isteyen çalışabilecek konumdaki bir kadının çalışmasını engellemek, kadının ekonomik özgürlüğünü engellemek ekonomik şiddetin kendi içinde zıt iki kavramdan oluştuğunu gösteren olgulardır²⁴.

²²Uçar, s.86.

²³Akın, s.28.

²⁴Polat, s.33.

1.3.4. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet kişinin iradesi dışında bir cinsel fiile maruz kalması ya da buna kalkışılmasıdır. Akla ilk olarak tecavüz fiili gelebilir. Ancak sözel ya da mimik ve jestler aracılığıyla olabileceği gibi doğrudan (dokunmadan cinsel birlikteliğe varan) fiziksel etkileşimin de olduğu durumları kapsar²⁵.

Cinsel saldırı, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin her yaş grubunda gerçekleşen bir suçtur. Mağdurlar kadınlar, yaşlılar, çocuklar, fiziksel ve zihinsel yetersizliği olan insanlar, erkekler olmak üzere herkeştir²⁶.

Cinsel şiddet, çoğunluk olarak erkek tarafından kadının cinsel birlikteliğe zorlanması, kadınına rızası dışında dokunulması, cinsel ilişkiyi reddetmesine sonucunda ortaya çıkar.

Cinsel şiddet çok çeşitli şekillerde karşımıza çıkar; rıza dışı, istenmeyen yer ve zamanda cinsel ilişkiye zorlanmak, sözel, cinsel şaka, teklif, cinsel içerikli ses ve görüntüler yollanması, zorla ilaç vb. maddeler kullanılarak cinsel ilişkiye zorlanmak, çocuk doğurma ve kürtaja zorlanmak, cinsel organa zarar vermek, cinsel açıdan başka insanlarla kıyaslanmak, fuhuşa zorlanmak, istenmeden öpülmek, dokunulmak, elle sarkıntılık²⁷ vb. şekiller sıkça rastlanılan durumlardır.

Cinsel şiddet evli çiftler arasında da sıklıkla rastlanır. Toplumda kadının kocasının isteklerine karşı gelmeyip kabul etmesi bilinci baskın olduğu için eşler arasında cinsel saldırı eyleminin gerçekleşmeyeceği inancı yaygındır. Ancak kadının rızası dışındaki eylemler cinsel saldırı olarak nitelenmektedir. Geleneksel anlayış dışında kadın, kocasının ilişki isteğine karşı koyabilir ve kocasını reddedebilir.

1.3.5. Flört Şiddeti

Flört şiddeti, çiftlerin sözlü, cinsel, duygusal ve fiziksel şiddete veya tacize uğradıkları ve flört sırasında birbirlerine sosyal sınırlamalar koydukları, bir tür kişilerarası şiddettir. Yakın duygusal ilişkilerdeki şiddet, en yaygın şiddet biçimidir²⁸.

Flört şiddeti, birlikte yaşadığımız ve bize karşı fiziksel, cinsel, psikolojik ve dijital şiddete neden olan duygusal ilişkideki kişinin şiddetidir. Sevddiği biriyle duygusal bir

²⁵Tülin Günşen İçli, **Ailede Kadına Karşı Şiddet**, 1. Bası, Bizim Büro Basımevi, 1995, s.20.

²⁶Polat, s.26.

²⁷<http://www.kadindayanismavakfi.org.tr/content/kadina-yonelik-siddet.t:16/10/2020>

²⁸Polat, s.22.

ilişkisi olan bir kişi bize bu şekilde hakim olmak ve bizi ona ve ilişkiye bağımlı kılmak ister.

Flört şiddeti, 13-23 yaşları arasında yaygın şekilde yaşanan bir ilişki şiddetidir ve romantik ilişkiler bu dönemde başlar. Uzun süredir şiddete uğrayan bir kişi kendini zayıf hissedebilir ve süreçten çıkış yolu bulamayabilir. Şiddet mağdurlarına yönelik tüm şiddet türlerinde olduğu gibi, burada meydana gelen şiddeti isimlendirmek zor olabilir.

Flört şiddetinin oluşmasında saldırganın kendi kişilik sürecini tamamlayamaması eğitim yetersizliği, ataerkil toplumlar, aile yapıları ve sosyo-kültürel normlar tarafından oluşturulan cinsiyet modellerinin yanı sıra kişilik sorunları da etkilidir²⁹. Uygulanan şiddetin amacı kadının davranışlarını kontrol etme ve onun üzerinde bir baskı meydana getirmektir. Fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik şiddet ve sosyal taciz gibi her tür şiddet olgusu karşımıza çıkabilir. Cinayetlerin meydana geldiği en yaygın şiddet biçimlerinden biri flört şiddetidir³⁰.

1.4. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet

1.4.1. Aile İçindeki Şiddet Kavramı

Aile içinde meydana gelen her türlü fiziksel, psikolojik, cinsel vs. şiddet olaylarını, aile içi şiddet kavramı içinde değerlendirebiliriz. Aile içinde fiziksel veya zihinsel zarar, yaralanma veya engelliliğe neden olan bir eylem meydana gelirse, buna 'Aile İçi Şiddet' denilmelidir³¹.

Bireylerin temel ihtiyaçları olan yiyecek ve barınma, sağlık, bakım ihtiyaçlarını karşılayacak, güven duygusu yaratacak, fiziksel ve zihinsel sağlığı koruyacak ve geliştirecek yer olması gereken aile çoğu kez şiddetin ortaya çıktığı, beslendiği yer olmaktadır³². Aile içi şiddet kavramını açıklarken tanımlar genel olarak yapılmıştır. Yaş ve cinsiyete dayalı bir ayırım yapılmamıştır. Çünkü aile içi şiddet denilince sadece kadına yönelik şiddet akla gelmez. Kadınlara, çocuklara, yaşlılara yapılabileceği gibi kocaya, yetişkin veya daha güçlü olan bireye karşı yapılan şiddet de akla gelmektedir.

²⁹ Oğuz Polat, **ŞİDDET**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2019 s.36.

³⁰ Oğuz Polat, **Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018, s.63.

³¹ **T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu**, Aile içinde ortaya Çıkan şiddetin Sebep ve Sonuçları, Ankara, 2000, s.160.

³² Gülay Akkaya Şahin, "Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2010, s.14.

2002 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nde tarafından yayınlanan araştırmaya bakıldığında, dünya çapında yapılan 48 çalışmada kadınların % 10, 69'unun hayatlarında en az bir defa eşleri veya birliktelik yaşadıkları erkekler tarafından fiziksel istismar yaşadığını ortaya koymuştur³³.Yapılan araştırmalar sonucu da ortaya çıkan aile içi şiddete en fazla uğrayan sosyal grubun kadınlar olduğunu göstermektedir.

1.4.2. Kadına Yönelik Şiddet

1.4.2.1. Genel Olarak

Kadına uygulanan şiddet, gelir düzeyi, eğitim seviyesi ve yaşanılan bölge fark etmeksizin dünyanın her yerinde oldukça sık görülmektedir.³⁴ Kadına yönelik şiddet, kadını fiziksel, psikolojik, maddi olarak yıpratmakta ve kadının sosyal hayata katılımını, aile ilişkilerini, insanlara güvenini önlemektedir. Ayrıca, sosyal ve ekonomik alanlarda kadının geri planda kalmasına sebep olmaktadır³⁵.

1995 yılındaki Pekin'de yapılan 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonunda, kadına yönelik şiddet, “kadının fiziksel, cinsel, psikolojik zarara uğraması veya zarara uğraması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini, ister kamusal alanda ister özel yaşamda meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet anlamına gelmektedir³⁶” şeklinde tanımlanmıştır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen, Birleşmiş Milletler Kadınlara yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi’’nde yapılan tanım da kadın haklarındaki çalışmalara öncülük etmiştir³⁷. Bu çalışmada Avrupa Konseyi’nin Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde (İstanbul Sözleşmesi) yer alan tanım esas alınmıştır. Bu tanıma göre kadına yönelik şiddet, ‘Kadınlara yönelik cinsel eylemler veya gözdağı, baskı veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma, bu kadınların fiziksel veya cinsel veya

³³Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, **World Report on ViolenceandHealthGenava World Organization**, 2002, Dilek Yetim/Erkan Melih Şahin, "Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Yaklaşım", **Aile Hekimliği Dergisi**, C. 2, S. 2, 2008, s.50-51.

³⁴ Dilek Demir, “Kadına Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Evli Kadın ve Erkeklerde Algı, Tutum Ve Yaşantıların İncelenmesi”, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Çanakkale 2019, s.6.

³⁵ Mustafa Çalışkan, “İstanbul’da “Kadına Şiddet” Ve “Kadın Cinayeti” Vakalarına Yönelik, Nicel-Nitel Bir İnceleme”, **BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2019, Cilt: 19, Sayı: 1/Bahar [https://dergipark.org.tr/s.222.e.t.](https://dergipark.org.tr/s.222.e.t.;), 15/10/2020

³⁶ Polat,Şiddet, s.29.

³⁷Fersu Ege Kandemir, **Kadına Yönelik Şiddet Ev Aile Korunması Sorununun Türk Hukuk Mevzuatı ve Uluslararası Sözleşmedeki Yeri**, Seçkin Yayınları, Ankara 2019,s. 41.

psikolojik acı çekmesine neden olma” şeklinde belirtilmiştir³⁸. Aslında kadına yönelik şiddetin tanımını yapmak zordur. Çünkü toplumsal ve kültürel olarak ciddi farklılıklar göstermektedir.

Şiddet, kadını toplumdan soyutlayarak onun kendi öz saygısını yitirmesine aracı olur ve toplumsal cinsiyet rolleri içinde kendisine bahşedilen role sıkıştırır. Toplumların çoğunda, kadına uygulanan şiddeti haklılığına inanılan ve dolayısıyla da sürekli hale getiren inançlar, yaşamlar, normlar ve sosyal kurumlar vardır³⁹.

Kadınlara yönelik şiddet, genel olarak uygulanan toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın en önemli araçlarından birisidir. Sadece fiziksel olarak değil psikolojik, cinsel, ekonomik ve duygusal olarak da karşımıza çıkar⁴⁰. İş verene, yakınlarla, toplumda başka kişilere, komşuya vs. uygulandığında cezai sonuçlar doğuracak çoğu davranış, bir kadına erkek tarafından uygulandığında özellikle bu erkek kocası olunca, kadına yönelik bu şiddet cezasız kalabilmektedir.

Kadınlara şiddet uygulayan kişiler çoğunlukla kadının yakın çevresindeki erkek bireylerdir, evlenmeden önce babası, evlilikte kocası, eskiden birlikte olduğu erkeklerin bu şiddeti gerçekleştiren bireyler olduğu görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, dünyadaki kadınların%35'i fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalıyor, şiddetin% 30'u partnerler tarafından ve% 7'si partner olmayanlar tarafından gerçekleştiriliyor. Bu kişilerin güç kullanması biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenlerden ötürü ortaya çıkmaktadır⁴¹.

Şiddet, şefkat ve merhamete dayalı etkili bir iletişim yerine, kuvvet kullanma ve sövme şeklinde ortaya çıkar. Kasten yanlış anlama, anlamın çarpıtılması ve küçük düşürücü davranış ve küçük düşürücü söylemde bulunma da şiddet kapsamına girmektedir⁴².

Kadına yönelik şiddetin; kadınlara, toplumsal cinsiyetleri kadın olduğu için yöneltlen bir şiddet olduğunu söylemek, kadına yönelik şiddetin yalnızca bu sebepten kaynaklandığını ya da başka sebeplerden kaynaklanamayacağını söylemek anlamına gelmez. Herhangi bir toplumsal olguyu tek bir nedenle açıklamak mümkün değildir; pek

³⁸Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi(İstanbul Sözleşmesi),2011, <https://rm.coe.int/>, e.t.: 15/10/2020, Türkiye sözleşmeye taraf olmaktan çıkmıştır. 3718 Sayılı R.G.T.: 20.03.2021 e.t.: 20.04.2021

³⁹ Polat, Şiddet, s.29.

⁴⁰Kandemir, s.39.

⁴¹ WHO 2009; Polat, Şiddet, s.29.

⁴²Hasan Tutar, **İş Yerinde Psikolojik Şiddet**, Platin Yayınları,Ankara 2004 s.13.; Kandemir, s.40.

çok farklı ilişkinin, sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak tespit edilebilen nedenleri sıralamak, o olguyu anlamak için yol gösterici olabilir⁴³.

Kadına yönelik şiddet incelenirken aslında kadının bu şiddete neden maruz kaldığı değil erkeğin toplum tarafından kendine yüklenen sıfat ve misyonlardan da güç alarak neden kadına şiddet uyguladığı olgusu üzerinde durulmalıdır. Bireyler arasındaki şiddet toplumun insanlara yüklediği cinsiyet rollerinden bağımsız başka faktörlerden de kaynaklanabilir. Mesela; çocuk ve yaşlıların, engelli bireylerin şiddete uğramasında toplumsal cinsiyet rol oynayabileceği gibi daha geniş kapsamlı olarak toplumsal ilişkilerin güç ve egemenlik ilişkisi ile kurulması da rol oynayabilmektedir.

Kadınlara çoğunlukla tanıdığı, yakın ilişki kurduğu erkekler tarafından şiddet uygulandığı düşünülürse bu şiddetin hem kadın olmalarıyla hem de şiddet uygulayan ile girdikleri yakın ilişkinin niteliği ile ilgili olduğu görülmektedir⁴⁴. Kadına yönelik şiddette, şiddet gören ve şiddeti uygulayanın arasındaki ilişkinin niteliğine de bağlı olması, toplumda kadınların erkeklerle eşit görülmemesi ve baskı altına alınmasının sonucu, nedeni olduğu gerçeğini değiştirmemektedir⁴⁵. Şiddet uygulayanın kadının yakın ilişki kurduğu kişi olması, sadece şiddet failinin aradaki yakından kaynaklı, daha rahat ve korkusuzca şiddet uygulamasını kolaylaştırmaktadır.

Kadının toplumdan soyutlaşmasına neden olan kadına yönelik şiddet ruhsal ve fiziksel açıdan kadını ciddi etkiler. Yaralanmalara neden olmanın yanı sıra, şiddet; bir dizi başka uzun vadeli fiziksel engellilik, uyuşturucu uyarıcılar, alkol kötüye kullanımı ve depresyon gibi sorunları olan kadınların riskini de artırır. Plansız ve istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve gebeliğin olumsuz sonuçları cinsel şiddet mağduru kadınlarda sıkça ortaya çıkar⁴⁶. Kadınlar, saldırıya uğrama veya tecavüze uğrama korkusundan dolayı kabul edilen kadın davranış normlarına sıklıkla meydan okumazlar. Bu nedenle, kadınların eşit olmayan statüsü, şiddete karşı savunmasız olmalarına yardımcı olur ve bu da onlara karşı uygulanan şiddeti körüklemektedir.

Mağdur kadın, failini olaydan önce tanımakla kalmaz, onunla yaşayabilir veya onunla düzenli etkileşimde bulunabilir. Toplumda suçun, kadın mağdurlara atfedilme

⁴³Öznur Körükçü/Gülser Öztunalı Kayır/Kamile Kukulu, “Kadına Yönelik Şiddetin Sonlanmasında Erkek İşbirliği,Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, S.3.2012[https://dergipark.org.tr/s. 396-413.e.t.](https://dergipark.org.tr/s.396-413.e.t.) : 16/10/2020

⁴⁴Nisan Kuyucu,AİHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet, 1.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2014, s.90.

⁴⁵ Kuyucu, s. 92.

⁴⁶ Polat Şiddet, s. 86.

şekliyle de kadına yönelik çoğu şiddet biçimi özeldir. Örneğin; yakın eş şiddetine maruz kalan kadınlar sıklıkla itaatsizlik, eş olarak başarısızlık veya aldatma yoluyla şiddeti kışkırtmakla suçlanmaktadır. Cinsel tacize veya tecavüze uğrayan kızların veya kadınların, mağdurların çocukken bile giyindikleri veya davranışları nedeniyle sık sık “bunu istedikleri” söylenir.

Kadına yönelik şiddet toplumlarda kadına karşı, kadınların üzerinde sosyal kontrol sağlama aracı olarak kullanılmaktadır⁴⁷.

1.4.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin Aşamaları

Şiddetin, şiddet mağduru kişiler üzerindeki özellikle kadınlar üzerindeki etkisini anlayabilmek için hangi aşamalardan geçtiğini algılamak gerekir⁴⁸. Şiddet döngüsü olarak adlandırılan bu döngüyü bilmek, kadınlar olarak deneyimlerimizi anlamamıza yardımcı olacaktır⁴⁹.

Gerginliğin tırmanması aşaması: Bu durumda taraflar her an şiddetin yaşanmasını, şiddetin ortaya çıkmasını beklemektedir⁵⁰. Fırtına öncesi sessizlik dönemi olarak düşünülebilir. Şiddet uygulayan erkek kıskançlık gösterir, ortamı gerginleştirir, küçük şeylerden kavga çıkarır, psikolojik şiddet uygular⁵¹. Kadınlar yine de olay çıkmasın diye düşünerek bazı durumları alttan alabilmektedirler. Erkekler şiddetin bahanesi olarak çeşitli şeyleri bahane gösterebilirler, kadın da örneğin çocuğunu sakinleştirerek, ev düzenini sağlayarak bu gerilimi azaltmayı amaçlamaktadır.

Şiddet aşaması: Şiddetin ortaya çıktığı, şiddetin yaşandığı aşama olarak tanımlanmaktadır. Kadın bu aşamada hiçbir kontrol yetkisine sahip olamaz⁵². Erkeğin öfkesi dışardan ya da ev içi sebeplerle birdenbire tırmanır. Öfkesini kontrol edemeyen erkek, fiziksel şiddet uygular ve şiddetin ardından türlü bahaneler sunar. Fiziksel şiddetin olduğu bu aşamada şiddetin boyutları değişkenlik gösterebilir. Kadının bu aşamada yapabileceği tek şey kendisinin ve çocuklarının yaşadıkları şiddetten en az zararla çıkmasını sağlamak olacaktır⁵³.

⁴⁷ Kuyucu, s. 92.

⁴⁸ Uçar, s. 86.

⁴⁹ <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/e.t.:25/10/2020>

⁵⁰ Uçar, s. 86.

⁵¹ <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/e.t.:25/10/2020>

⁵² Uçar, s. 86.

⁵³ <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/e.t.:25/10/2020>

Balayı aşaması: Erkek şiddeti uyguladıktan sonra genelde pişman olur ve özür diler, baskıcı ve zarar verici tutumunu bırakır⁵⁴. Şiddet uygulayan erkek, kadının gönlünü almaya çalışır, bu durumun bir daha asla olmayacağına ilişkin sözler verir, hediyeler alır. Kadın ise erkeğin bu tutum ve davranışlarına olan inancını kaybetmek istemez, erkeğe yeni bir şans tanır. Genelde bu dönemden sonra erkek, uzun vadede sorumluluk üstlenmez ve yeni davranış biçimleri öğrenmez; tekrar gerilimi yükselten davranışlarda bulunur ve tekrardan ilk aşama olan, gerginliğin tırmanması aşamasına geçilir. Bu durumlar tutulmayan sözler olarak kalmaya devam eder⁵⁵.

Şiddetin öğrenme ve rol model alma yoluyla nesilden nesile aktarıldığını göstermek için şiddet döngüsü terimi kullanılmaktadır. Şiddetin aşamaları, bir şiddet döngüsü oluşturur. Erkek önce gerginlik yaratır, daha sonra bu gerginliği sebep göstererek kadına karşı şiddet gösterir, bu şiddet sonucunda pişmanlık duyar ve özür diler. Her çeşit şiddet; seçilmiş, öğrenilmiş, denetlenebilen bir davranış biçimi olmasına karşın oraya çıkan davranış hem de erkek egemen toplum, onları genellikle "kontrol edilemez" istemsiz davranış olarak sunmaya çalışır. Gerçekte olan ise seçilen ve irade ile gerçekleşen davranışların şiddet olduğudur⁵⁶.

1.4.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Ortaya Çıkışı

Şiddete uğramış kadınların neden ilişkilerini sürdürdüğünü ve neden bazı erkeklerin kadınlara şiddet uyguladıkları, sorularına farklı yaklaşımlarda bulunulmuş, farklı yanıtlar verilmiştir⁵⁷. Çoğunluğa baktığımızda, fiziksel ve sözel şiddet için risk oluşturduğu tahmin edilen faktörler; şiddet failinin uyuşturucu bağımlısı olması, kadın veya eşin düşük sosyo- ekonomik seviyede olmaları ve şiddet mağdurunun yani şiddet gören kadının eğitim seviyesinin düşük olması olarak gösterilmektedir⁵⁸.

Çiftlerin bir arada yaşaması, şiddet failinin daha rahat ve baskıcı egemenliğini artırarak şiddet uygulamasına da kolaylık sağlar. Türkiye’de ise evlenmeden bir arada yaşama durumu özellikle Avrupa ülkelerine kıyaslandığında daha az olduğundan genelde şiddetin nedeni bir arada yaşama değil, bu alandaki temel değişkenlerin, eğitim

⁵⁴ Uçar, s. 86.

⁵⁵ Uçar, s. 86.

⁵⁶ Duygu İslamoğlu, “Şiddet Döngüsü Nedir?”, <https://hthayat.haberturk.com/s.4.,e.t.:26/10/2020>

⁵⁷ Tülin Güneşen İçli, “Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, <https://Dergipark.Org.Tr/s.9.,e.t.:27/10/2020>

⁵⁸ Uçar, s. 86.

seviyesi, sosyo-ekonomik düzey⁵⁹, kadının toplumdaki ve aile içindeki statüsü gibi özellikler olduğu ileri sürülebilir.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün yaptığı bir araştırmaya göre şiddet, toplumumuzda önemli ölçüde kabul gören veya sert tepki ile karşılaşmayan bir olgudur⁶⁰. Toplumda çoğunluk olarak, şiddet gören ve şiddet uygulayanın sosyo-ekonomik sıkıntı yaşayanlar⁶¹, ev içinde çekirdek ailenin değil geniş aile yaşantısının olduğu aile yapılarında sık rastlanmaktadır. Aile içi şiddetin artış gösterdiği, şiddetin görülme olasılığının arttığı aileler; bireylerin ekonomik olarak zorda olduğu, yoksulluğun yaşandığı ailelerdir⁶².

Türkiye’de kadına uygulanan şiddet açısından namus ve töre cinayetleri de oldukça fazladır. Töre gereği yapılan şiddet, o toplumda şiddet olarak değil yapılması gerekli, haklı bir davranış olarak görülmekte, kültürel olarak benimsenmiş hale gelmektedir. Gelenekler gereği gerçekleştirilen şiddet eylemleri içinde bulunduğu kültür tarafından kutsanmış olmakta şiddet olarak asla görülmemektedir⁶³.

Her türlü sosyo-ekonomik düzeyde şiddete rastlanmakla beraber, ekonomik yönden erkeğe bağımlı olan kadınlara yönelik şiddet daha yaygındır. 1993 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araştırmada, şiddete maruz kalan kadının çoğunlukla ev kadını, eş dışı gelir sağlamadıkları, ekonomik yönden bağımsız olmadıkları belirtilmiştir⁶⁴. Dünya genelinde de ekonomik yönden bağımsız olmayan kadının şiddete maruz kalma oranı daha fazladır.

Şiddete uğrayan kadının eğitim düzeyi değişkenlik göstermekte olup araştırmalar; kadının eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet oranının azaldığını belirtse de şiddetin sadece düşük eğitim seviyesindeki kadınlara uygulandığına dair yaygın olan toplumsal inanın doğru olmadığını göstermektedir⁶⁵.

Kadına karşı şiddet kadınların kocaları tarafından yöneltilmektedir. Kadına kocasının yanı sıra şiddet uygulayan kişiler; kayınvalide, kayınbaba, erkek çocuk,

⁵⁹ Uçar, s. 86.

⁶⁰ <https://www.ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plani-2>, e.t.: 27/10/2020.

⁶¹ Uçar, s.87.

⁶² Orhan Özbey, “Kadına Yönelik Şiddetin Temelleri”, **Hukuk Gündemi Dergisi**, 2012, C.11, S.1, Ankara 2012, s.1-6.,

⁶³ Döne Arslan, “Aile İçinde Kadına Yönelen Şiddet ve İstanbul Kadın Misafirhanesi”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 1998, s.50.

⁶⁴ Uçar, s.87.

⁶⁵ Uçar, s.88.

görümce, kayınbirader ve kocanın diğer akrabalarıdır⁶⁶. Ayrıca evde yaşayan diğer akrabaların varlığı da kadına yönelik şiddeti artırıcı durumdadır.

Şiddet uygulayan erkeklerin genellikle geçmiş yaşamlarında, yaşanmış şiddet olguları bulunduğu görülmekle birlikte; bu kişilerin çoğunlukla şiddetin var olduğu ailelerden yetiştiği, babalarının annelerine ve kendilerine karşı şiddet uyguladığı da bilinmektedir⁶⁷. Çocukluk dönemlerinde aile içi şiddete tanık olmuş, şiddete maruz kalmış ya da annelerinin şiddet mağduru olduğu erkeklerin eşlerine şiddet gösterme olasılıkları diğer erkeklere göre daha yüksektir. Eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin büyük kısmı, çocukluğunda fiziksel olarak sömürülme ya da annelerine uygulanan şiddete şahit olma gibi özellikleri taşımaktadır⁶⁸.

Şiddete uğrayan kadın genellikle suçu kendinde görmektedir. Uğradığı yanlış davranışa gerekçeler bulur⁶⁹. Mağdur kadın ilişkiyi bırakıp gidememektedir. Ekonomik zorluklar, işsizlik, erkeğin sistemli tehdit ve baskısı onları içinde bulundukları durumu kabullenme yoluna itmektedir. Kadınların sürekli şiddet gördükleri bir ilişkiyi bırakıp gidememelerin nedenleri de böyle bir ilişkiyi bırakmamalarının veya bırakıp, tekrar geri gelmelerinin en önemli nedeni; gitmeye çalıştıklarında şiddetin artacağı korkusudur. Barınma, iş ve para desteği için başka seçenekleri olmayan kadınlar, çocuklarının, ailenin bir arada olmasına ihtiyaç duyduklarına inanmaktadır⁷⁰.

Kadınlara çizilen toplumsal kişilikler onun önceliğinin çocuğu olduğu düşüncesini kadına oluşturtur. Çocukların, barınma, giyecek ve okul açısından yeterli olamayacağını düşünürler. Yaşadığı şiddetin kendi hatasından kaynaklandığını düşünen kadın ayrıca eşini de hala sevmekte, ilişkiyi sonlandırmak istememekte, tek istediği şiddetin sona ermesidir⁷¹.

Şiddet riskini artırıcı faktörler olarak ele almamız gereken işsizlik, yoksulluk, kültürel farklılıklar ve alkol gibi faktörler popüler inanışın aksine; sadece şiddetin nedeni değil, var olan eğilimin çıkışını kolaylaştıran etkenlerdir⁷².

⁶⁶ **T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu**, Aile içinde ortaya Çıkan şiddetin Sebep ve Sonuçları, Ankara, 2000, s.160.

⁶⁷ **Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ve Sonuçları**, [http:// www.amargi.org.tr](http://www.amargi.org.tr) e.t.:29.10.2020.

⁶⁸ Özlem Öztürk, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011, s.34.

⁶⁹ Uçar, s. 89.

⁷⁰ Öztürk, s.34.

⁷¹ Uçar, s. 89.

⁷² Ekin Bozkurt Şener, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi, **Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi**, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2011, s 17.

Ataerkil toplumsal yapıdan kaynaklanan kadın ve erkek arasındaki orantısız güç ilişkileri, kadının eğitim hayatına erkek kadar katılamaması, erkeğe ekonomik açıdan bağımlı olması, kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasının, tekrarlanmasının, niteliğinin ve şiddetinin zarara yol açmasının nedenlerinden biridir⁷³.

1.4.2.4. Aile İçi Şiddetin Toplumsal Sonuçları

Kadına yönelik aile içi şiddet, esas olarak toplumda var olan şiddetin artmasına sebep olmaktadır. Fail ile şiddet mağduru arasındaki şiddet, sosyal şiddeti güçlendirir ve bu da bazı bedellerin ödenmesine yol açmaktadır⁷⁴. Özellikle kadın ve çocukların mağdur, erkeklerin fail olduğu bu süreçte sosyal ayrışma ve zayıf iletişim ortaya çıkmakta ve bu durum toplumdaki çatışma ve sorunların şiddetsiz yöntemlerle çözümlenmesine engel oluşturmaktadır⁷⁵.

Aile mahremiyeti inancı ile aile içinde meydana gelen şiddet ve çocuk istismarı evlerde gizli gizli yaşandığından, toplum bu sorunlara karışılmaz gözüyle baktığından, bu olayları önleyici yasal yaptırımlar yetersiz kalmakta, şiddete ve istismara uğrayan kişilerin korkma, utanma ve benzeri duygusal zorlanmalar nedeniyle bildirimde bulunmamalarından ve gerçekleri kabul etmemelerinden, mağdurla ilk karşılaşan doktorların belirti ve bulguları iyi analiz edememelerinden dolayı da yeterli seviyede ortaya çıkmayarak aile içinde üstü örtülüp yeterince bilinmemektedir⁷⁶. Bu nedenle de bu iki durumun yaygınlığı hakkında da net ve kesin sayılar vermek imkansızlaşmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin ekonomik sonuçları da vardır. Şiddet ortamında mağdurların ve şiddeti uygulayanın aileye ekonomik katkısı zorlaşır⁷⁷. Aile içi şiddetin varlığı kadını ekonomik hayattan soyutlar.

Aile içi şiddetin etkileri, aynı zamanda hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülkelerin toplumsal ve ekonomik kalkınmalarına engel oluşturmaktadır⁷⁸. Örneğin, Newyork'ta 50 kadın üzerinde yapılan anket araştırmasında, kadınların % 64'ünün eşlerinden gördükleri şiddet dolayısıyla işe zamanında gidemedikleri ve % 50'sinin ayda ortalama üç gün işe gelemedikleri belirlenmiştir. Bu kadınların % 75'inin çalışma

⁷³Bozkurt Şener, s. 17.

⁷⁴**Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi**, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler, <https://vatandas.jandarma.gov.tr/e.t.: 20/10/2020>.

⁷⁵<https://vatandas.jandarma.gov.tr/e.t.: 20/10/2020>.

⁷⁶T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Aile içinde ortaya Çıkan şiddetin Sebep ve Sonuçları,s.160.

⁷⁷<https://vatandas.jandarma.gov.tr/e.t.: 20/10/2020>.

⁷⁸ Uçar, s.103.

saatlerinin büyük bir bölümünü arkadaşlarını, danışmanlarını veya avukatlarını aramaya harcadıkları, çünkü bu konuşmaları evden yapamadıkları da saptanmıştır⁷⁹.

1.4.2.4.1. Aile İçi Şiddetin Kadın Üzerindeki Etkileri

Kadına yönelik şiddet etkilerini, kısa ve uzun vadede olmak üzere göstermektedir. Bireysel olarak kadında fiziksel, psikolojik ve ekonomik anlamda gösterirken, şiddetin kadın üzerindeki etkisi şiddetin türü, süresi, ağırlığı ile kadının yaşı, şiddetle mücadele etme yetenekleri ve sahip olduğu sosyal desteğe göre değişiklik gösterir⁸⁰.

Kadına yönelik şiddetin kadının fiziksel sağlığına olumsuz etkilerine kemik kırıkları, yaralar, çürükler, dişlerini kaybetme, beyin sarsıntıları, moraran gözler, görme veya işitme yetilerinin kaybı, yanık izleri, kalıcı baş ağrıları, mide ve sindirim problemleri, bedensel engelli olma gibi durumlar örnek verilebilir. Kadınların maruz kaldığı şiddet davranışlarının çoğu ölümcül sonuçlara yol açar. Kadına yönelik şiddetin en üst boyutu, kadınların eşleri tarafından, toplumdaki kültürel yapılardan (töre ve namus cinayetleri) kaynaklanan ölümleri oluşturmaktadır⁸¹. Ülkemizde de töre ve namus cinayetleri en yaygın görülen kadına şiddet türlerindendir. Hatta çoğu kişi namus, töre cinayetleri kadına yönelik şiddet olarak bile kabul etmemektedir.

Kadına yönelik şiddet kadının psikolojik sağlığını da olumsuz yönde etkiler. Kadına yönelik şiddetin kadının psikolojik sağlığına olumsuz etkilerine örnek olarak; depresyon, kaygı, öfke, fobiler, suçluluk duygusu, utanç, travma sonrası stres bozukluğu (PTSD), bunaltı, uyku ve iştah problemleri, yetersizlik hissi, yalnızlık hissi, düşük benlik değeri, özgüven kaybı, insanlara güvenmekte güçlük çekme, intihar düşünceleri ya da teşebbüsleri, kendine zarar verme, öfke patlamaları, madde bağımlılığı, sigara bağımlılığı, alkol bağımlılığı, ümitsizlik gibi durumlar verilebilir⁸².

Kadının cinsel ve üreme sağlığı da şiddetten olumsuz yönde etkilenmektedir. HIV gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar, idrar yolu enfeksiyonu, vajinal enfeksiyonlar,

⁷⁹ Akkaya Şahin, s.14.

⁸⁰ Alara Dilem Özçoban, Kadına Yönelik Şiddet Olaylarının Önlenmesi, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2018, s. 28.

⁸¹ Veda Bilican Gökçaya, “Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri” (Sağlık), **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, C. 10, S. 2, 2009, <http://Eskidergi.Cumhuriyet.Edu.Tr/,s.175,e.t.06/11/2020>,

⁸² Dilem Özçoban, s.29.

düzensiz vajinal kanama, vajinal akıntı, ağrılı menstrüasyon⁸³ şikayetinde artış, cinsel bozukluklar, kısırlık, istenmeyen gebelikler ve bu istenmeyen hamilelikler sonucu kürtaj olma gibi durumlar kadına yönelik şiddetin kadının cinsel sağlığına etkileridir⁸⁴. Kadınlar, hamilelik dönemlerinde de şiddet görmektedirler. Hamilelik döneminde kadına uygulanan bu şiddet, mevcut olan riski daha da artırmaktadır⁸⁵. Hamilelikte çocuğun ve annenin sağlığı olumsuz etkilenmekle birlikte erken doğum ya da düşük gibi sonuçlar meydana gelir.

Kadınlar aile içinde ve dışında şiddete maruz kalsa da ekonomik güçleri olmadığı için bu şiddet karşısında sessiz kalmak zorunda kalırlar. Sosyo -Ekonomik yönden zayıf kadınların şiddete daha çok maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Kendi ve çocuğunun geçimini sağlamakta zorluk çeken kadın, öncelikle de çocuklarını düşünerek şiddete boyun eğmektedir. Kadına yönelik ekonomik şiddetin göstergeleri, kadınların maddi olarak erkeklere bağımlı olmalarını sağlaması, kadınların çalışmasını veya iş bulmasını engellemesi, bir kadın çalışırken elinden parasının alınmasıdır⁸⁶.

1.4.2.4.2. Aile İçi Şiddetin Erkek Üzerindeki Etkileri

Kadına karşı şiddeti meydana getirenlerin büyük çoğunluğu erkekler olup kadının flörtü, eşi, babası, ağabeyi ya da akrabalar içindeki diğer kişilerdir. Şiddete başvuran erkeklerin; çocukluk çağlarında şiddete uğramış, şiddetin var olduğu evlerde büyümüş, özgeçmişlerinde yaşanmış şiddet olguları bulunduğu görülmektedir⁸⁷. Eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin büyük kısmının çocukluğunda şiddet istismarına uğramış ya da annelerine şiddet uygulandığına tanık olmuş, anneleri tarafında şiddet uygulanan çocuklar oldukları görülür⁸⁸.

Şiddetin erkekler üzerinde de birtakım etkileri vardır, çocukluğunda şiddete maruz kalarak büyüyen, aile içi şiddete tanık olan erkekler, eşlerine şiddet uygulamakta ve düşünülenin aksine duygusal yönden çok zayıf, kolay yaralanabilir ve bağımlı, terk

⁸³Menstrüasyon, kadınların üreme hormonlarının aylık hormonal döngüleri (özellikle östrojen ve progesteron) sebebiyle ayda bir kez, rahimlerinin hamileliğe hazır hale gelmesi ve üreme döngülerinin de bir parçasıdır.

⁸⁴Dilem Özçoban, s.29.

⁸⁵Tülay Sağkal, Aslı Kalkım ve diğerleri, “Gebelerin Eşi Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Şiddetle İlişkili Faktörlerin İncelenmesi”, **TAF Preventive Medicine Bulletin**, Vol. 13, No. 5, Y. 2014, s. 381.

⁸⁶Bilican Gökçaya, s. 174.

⁸⁷ Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri Ve Sonuçları, [http:// www.amargi.org.tr](http://www.amargi.org.tr) e.t.:15/11/2020

⁸⁸**TBMM Araştırma Komisyonu**, “Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyon Raporu”, s.101.

edilmekten, eşini kaybetmekten korkan bireylerdirler⁸⁹. Bu kişiler madde bağımlısı olmakta ya da madde bağımlısı olmaya yatkınlık ve kişilik bozukluğu göstermektedirler. Sıkça terk edilme, kayıplar, güvenlik duygusunda azalma, bağımlılık, mahremiyet ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar. Kendi davranışları ile ilgili inkar edici, küçümseyici, ısrarcı ve yalana yönelme, kadınları suçlayıcı bir tutumda olurlar.

Tüm dünyanın şiddete ilişkin görüşlerine katıldığını ve şiddetin günlük yaşamda iletişim kurmanın yollarından biri olduğunu düşünürler. Empati kurma yetenekleri zayıftır. Cinsiyet rolleri konusunda katı görüşe sahip olarak kendisini özel biri olarak kabul etmekte, koruyucu ve bakım verici olarak özel ilgiyi hak ettiğini düşünmektedir⁹⁰.

1.4.2.4.3. Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerine Etkileri

Ülkemizde, ev ve aile içi şiddet istatistiklerine ve mahkeme kayıtlarına en az yansıyan şiddet türüdür. Çünkü genel algı çocuğun ailesi tarafından terbiye edildiği inancının yaygınlığıdır. Bu durum da ebeveynleri çocukların üstünde egemenlik kurmalarını normalleştirerek “terbiye” yöntemlerinden biri olarak kabul edilmesine neden olmaktadır⁹¹. Bir çocuğun en yakınlarından şiddete maruz kalması babasının annesini dövmesine, babasının kendini ve diğer kardeşlerini dövmesine ya da babasına uygulanan şiddete tanık olması travmalara yol açmaktadır.

Evlerinde şiddete tanık olan çocuklar, birçok şekilde etkilenirler. İlk önce ortaya çıkan etkiler, kendine düşük saygı, davranış problemleri, azalmış sosyal yetenekler, depresyon ve üzüntüdür⁹². Ev içerisinde şiddet mağduru ya da şiddete tanık olarak büyüyen çocukların şiddete yönelik eğilimi, ileride eşlerine şiddet uygulama oranları daha fazladır. Aileleri tarafından dövüldüğü bilinen kadın ve erkeklerin ileride çocuklarına şiddet uygulamaları da olasıdır⁹³.

6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi”ne dair kanunun tanımlar bölümünde “şiddet” ayrıntılı şekilde tanımlanmıştır⁹⁴. Kanunda bu tanımın geniş şekilde ele alınması aile içi şiddette mağduru koruma açısından önemlidir.

⁸⁹ Kadına Yönelik Aile Şiddete ilişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri, T.C. **Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, s.11.

⁹⁰ Levent, s. 37.

⁹¹ Münevver Mertoğlu, **Şiddetin Kökünü Kazımak**, 1. Baskı, Pegem Akademi, Ankara 2020, s.29.

⁹² Polat, Şiddet, s.287.

⁹³ Polat, Şiddet., s. 287.

⁹⁴ 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/e.t.:16.10.2020>

1.5. Türkiye ve Dünyada Kadına Yönelik Şiddetin Varlığı

1.5.1. Türkiye’de Durum

Ülkemizde kadına yönelik şiddet, 1980’li yılların ortalarına doğru tartışılmaya başlanmıştır. Bir kadının bakkala ekmek almaya gitmediğinde, hamile hali ile kocasından oklava ile fiziksel şiddete maruz kalması sonucunda 1987 yılının 17 Mayıs’ında “Dayağa Hayır” sloganıyla kadınlar tarafından şiddete karşı ilk toplu tepki oluşturulmuştur⁹⁵. 1990’lı yıllarının başlarında kadına yönelik şiddet toplumsal bir problem ve insan haklarının ihlal edilmesi şeklinde görülmeye başlanmıştır. Yine 1990’lı yıllarda kadına yönelik şiddetle ilgili yasal anlamda ilk kazanımlar gerçekleştirilmiştir⁹⁶. 1980’lerden günümüze kadına karşı şiddete yönelik çok çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış ancak şiddete karşı mücadele kadınlar arasında hala devam etmektedir.

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet ile ilgili resmi veriler kısıtlıdır. Kadına yönelik şiddet ile ilgili araştırmalar çoğunlukla; Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir⁹⁷. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile ilgili en kapsamlı araştırma; Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasıdır.

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, kadına yönelik şiddet her yaştan, eğitim grubundan, bölgeden ve refah düzeyinden kadın için bir tehdit oluştururken, erken yaşta evlilik yapan kadınlar ve ayrı yaşayan/boşanmış kadınların şiddete daha açık olduğunu göstermektedir⁹⁸.

2014 yılındaki yapılan araştırmaya göre şiddet türleri ve Türkiye’deki yaygınlığına ilişkin veriler şu şekildedir:

⁹⁵ Dilek Demir , s.17.

⁹⁶ Bozkurt Şener, s.19.

⁹⁷ Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler, s.11, **e.t.:** 26/10/2020

⁹⁸ Oranlar 2014 Yılına Ait Olup, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü Ve Hacettepe Üniversitesi’nin Beraber Yürüttüğü Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması’nın Özet Raporundan Alınmıştır. Bu Çalışma Hem Eski Hem De Hesaplamaların En Az Bir Kez Evlenmiş Kadınlar Üzerinden Yapılması Sebebiyle Bizce Eksik Olsa Da En Kapsamlı Veri Olduğu İçin Kullanılmıştır. **T. C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı/Hacettepe Üniversitesi**, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, Ankara, 2014. **e.t.:**28/10/2020

Ülke genelinde herhangi bir zamanda fiziksel şiddet bildiren kadınların oranı % 36, son 12 ayda % 8'dir; yani her on kadından dördü kocası, birlikte yaşadığı erkeklerden fiziksel şiddet görmüştür⁹⁹.

Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları psikolojik şiddet %44, son 12 ayda ise %26'dır¹⁰⁰.

Araştırmaya göre ekonomik şiddetin biçimi; kadınların işe girmesini engellemek ya da istifa ettirmek, ev masraflarını ödememek ve kadının gelirini elinden almak olarak tanımlanmıştır¹⁰¹. Türkiye'de bu davranışlardan en az birinin hayatlarının herhangi bir döneminde mağdur olan kadınların oranı %30 dur.

2020 yılında covid-19 önlemleri kapsamında evde çalışmak zorunda kalan kadınlarla yapılan araştırmada ise 100 şirkettin 89'undaki kadınlar ev içi şiddetin arttığını belirtmiştir¹⁰².

Israrlı takip konusuna değindiğimizde de Türkiye'de her on kişiden biri en az bir kez ısrarlı takibe maruz kaldığını, en yaygın ısrarlı takip biçimlerinin, telefonla sürekli aranma (%19), mektup, kısa mesaj veya e-posta gönderme (%8) ya da sosyal medya uygulamaları aracılığıyla rahatsız etme (%6) ile kadının çalıştığı ya da yaşadığı yere gelerek rahatsız etme (%6) şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir¹⁰³.

1.5.2. Dünya'da Durum

Kadına yönelik aile içi şiddet evrensel bir sorundur ve tüm toplumları derinden ve olumsuz biçimde etkilemektedir¹⁰⁴. Tüm aile bireylerini tehdit eden kadına yönelik şiddete, ülkemizde olduğu kadar diğer ülkelerde de sıkça rastlanmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet, başta kadınların ve çocukların temel insan haklarını ihlal etmektedir.

Kadına yapılan şiddetin araştırılması dünyada kadınların harekete geçmeleriyle 1970'li yılların başına dayanmaktadır¹⁰⁵. Kadına yönelik şiddet aslında ilk insanın varoluşundan günümüze kadar artarak devam etmektedir. Arkeologların yaptığı araştırmalarda da kadın mumyaların kemiklerindeki kırıkların erkek mumyalara oranla

⁹⁹ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://www.ailevecalisma.gov.tr/ksgm> s.11.

¹⁰⁰ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://www.ailevecalisma.gov.tr/ksgm> s.12.

¹⁰¹ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://www.ailevecalisma.gov.tr/ksgm> s.13.

¹⁰² DW Türkçe haber erişim tarihi: 13/11/2020 <https://www.dw.com/tr>

¹⁰³ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, <https://www.ailevecalisma.gov.tr/ksgm> s. 13.

¹⁰⁴ Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Projesi Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler, <https://Vatandas.Jandarma.Gov.Tr/s.9.>, e.t.: 28/10/2020

¹⁰⁵ Demir, s.21.

daha çok olduğu anlaşılmıştır¹⁰⁶. Kadınlardaki tespit edilen kırıkların savaşa bağlı değil bireysel şiddete maruz kalarak oluştuğu saptanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün 2013 yılı verilerine göre, dünya çapında kadınların %35'i eşi veya birlikte yaşadığı kişinin cinsel ve/veya fiziksel şiddetine ya da eşi olmayan bir kişinin cinsel şiddetine uğramaktadır. Kadına yönelik şiddet toplumların eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyine ve kültürel yaşantılarına bakılmaksızın her toplumda görülmektedir. Bazı ülke araştırmaları, kadınların %70'inin hayatları boyunca eşi veya birlikte yaşadığı kişilerden cinsel ve/veya fiziksel şiddet gördüklerini ortaya koymaktadır¹⁰⁷.

Dünya çapında kadın cinayetlerinin %38'i kadınların eşi veya birlikte olduğu kişi tarafından işlendiğini gösterir. Eşi veya birlikte yaşadığı kişiler tarafından fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınlar, çeşitli sağlık sorunları yaşamaktadır. Mesela, şiddete maruz kalan kadınlarda bebeğin normal zamanından önce ve ölü şekilde doğma oranı %16'dır. Şiddete maruz kalan kadınlar, kalmayanlara oranla neredeyse iki kat daha fazla kürtaj olmakta ve depresyona girmektedirler¹⁰⁸.

Dünya genelinde erkeklerden fiziksel şiddet gören kadınların tahmini oranının% 25-50 olduğu bildirilmiştir Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl 2 ila 4 milyon kadın birliktelik yaşadıkları kişiler tarafından şiddete maruz kalmakta. 2000-4000 kadın, maruz kaldıkları şiddetle ilgili yaralanmalar sonucu hayatını kaybetmiştir¹⁰⁹.

Birleşmiş Milletler Dünya Kadınları 2010 Raporunda¹¹⁰,BM Kadının Güçlendirilmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bölümünün Aralık 2012 tarihi itibariyle topladığı verilerde¹¹¹,BM Kadın Birimi (UN Women) çalışmasına göre 2013 yılında yaptığı araştırmada¹¹² ve AB Ülkelerinde 2014'de sonuçlanan kadına yönelik şiddet vakalarına ilişkin ayrıntılı ve genel çalışma yapılmıştır.

¹⁰⁶Dilek Yetim, Erkan Melih Şahin, Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, **Aile Hekimliği Dergisi**, 2008, Cilt: 2 S: 2,s.50.

¹⁰⁷**Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)**,<https://www.ailevecalisma.gov.tr/s.6.>, e.t.: 5.11.2020

¹⁰⁸**Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)**,<https://www.ailevecalisma.gov.tr/s.6.>, e.t.: 5.11.2020

¹⁰⁹Yetim, Şahin; s.50.

¹¹⁰<https://turkey.un.org/tr>, e.t.: 6/11/2020

¹¹¹UN Women, Violence against Women Prevalence Data: Surveys by Country,2013 http://www.endvawnow.org/uploads/browser/files/vawprevalence_matrix_june2013.pdf e.t.:6/11/2020

¹¹²UN Women Facts and Figures: Ending Violence against Women, <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>, e.t.:6/11/2020

1.6. Covid-19 Pandemisinin Aile İçi Şiddete Etkileri

1.6.1. Genel Olarak

Tüm toplumları etkileyen salgınlar, toplumların sosyal yapı ve sosyal döngülerinde çeşitli değişikliklere neden olmuştur. Başlıca değişikliklerden biri de suç oranlarındaki ve suç türlerinde görülen değişimlerdir. Bu zaman dilimlerinde bazı suçların görülme sıklığı azalırken, bazı suç türleri de artmaktadır. Aile içi şiddet de salgında artış gösteren suç tiplerindendir. Salgının henüz hayatımızda bir yıldır olması nedeniyle yeterli ve sistematik bir araştırma olmamakla beraber Türkiye'deki Covid-19 salgını döneminde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet vakalarının arttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır. 2020 yılının Mart ayı şiddet verilerine bakıldığında 2019 yılına kıyasla % 80 oranında fiziksel şiddet, %93 oranında psikolojik şiddet, %78 oranında sığınma evi talebi artış göstermiştir.

Pandemi döneminde evde olma zorunluluğu toplumsal sağlık için alınmış önlem olmakla birlikte kadınları erkeklerle bir arada yaşamaya zorlamış ve kadınlar aile içi şiddete daha sık maruz kalmışlardır.

Covid-19 salgını aile içi şiddet olaylarının artmasına neden olmuştur¹¹³. BM medyada çıkan haberlere göre rapor düzenlemiş ve Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Birleşik Krallık, Fransa, Kanada, Kıbrıs ve Singapur'da aile içi şiddetin arttığını raporlamıştır¹¹⁴. Fransa'da bu artış% 30-36, Brezilya% 40 ila% 50, Arjantin% 25, Singapur% 33, Amerika Birleşik Devletleri'nin farklı eyaletlerinde oran% 10-35'tir. Aile içi şiddet yardım hatlarına başvuru sayıları da İspanya'da % 20, Kıbrıs'ta % 30, İngiltere'de % 25 artış göstermiştir¹¹⁵.

1.6.2. Covid-19 Pandemisinde Kadına Yönelik Şiddet

Ev içinde karantina ve izolasyon koşullarında yaşayan kadın ve çocukların nasıl etkilendiğine dair yapılan araştırmalar; psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, dijital şiddet, fiziksel şiddet ve cinsel şiddetin arttığını göstermektedir¹¹⁶. Türkiye Kadın Derneği Federasyonu'nun yaptığı anket çalışmaları ve araştırmalara göre, % 80 oranında fiziksel

¹¹³ Akça Toprak Ergöner, Emin Biçen vd., Covid- 19 Salgınında Ev İçi Şiddet, **Adli Tıp Bülteni**, 2020, 25. Özel Sayı, s. 49.

¹¹⁴ <https://eige.europa.eu/news/coronavirus-puts-women-frontline6> ,**COVID-19 and ending violence against women and girls.** UN Women,<https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-endingviolence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=500>, **e.t.:**25.01.2021

¹¹⁵ <https://www.nbnnews.com.au/2020/03/31/dvsearchescoronavirus/>, **e.t.:**25.01.2021

¹¹⁶ <http://www.tmmob.org.tr/> **e.t. :** 25.01.2021

şiddet, %93 oranında psikolojik şiddet, %78 oranında sığınma evi talebi Covid-19 salgınında artış göstermiştir¹¹⁷.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Servis'ine 2020 yılı Mart ve Nisan aylarında başvuran ev içi şiddete uğrayan kadın hasta sayısı, 2019 yılının aynı dönemine göre 3 kat artmıştır¹¹⁸. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan 7 Nisan 2020 "COVID-19 ve Kadına Yönelik Şiddet" adlı yayında, toplumları etkileyen salgın hastalıklarda kadına yönelik şiddet riskinin arttığı vurgulanmıştır. Özellikle yaşlı, engelli, göçmen ve mülteci kadınlar gibi gruplar için başka riskler de söz konusudur¹¹⁹. Covid-19 döneminde kadına yönelik şiddet artış nedenleri; uzun süre evde kalmak, işsiz olmak, ekonomik sorunlar, aile ve arkadaşlarla iletişimin azalması, stres, yardım hatlarına ve hukuki yardıma, koruma hizmetlerine erişimin kısıtlanması sayılmaktadır.

Avrupa Konseyi de şiddeti önlemek amacıyla Nisan 2020'de İstanbul Sözleşmesi'nin pandemi sırasında uygulanmasına yönelik bildiri yayınlamıştır. Covid-19 salgınında artan ev içi şiddet konusunda devletler bazı önlemler almaktadırlar. Kadınların yardım hatlarını, sosyal hizmet uzmanlarını, çocuk koruma kurumlarını, en yakın polis karakolunu, erişilebilir barınma ve destek hizmetlerini nasıl kullanacakları hakkında bilgiler verilmelidir. İzmir ve Ankara'da yerel yönetimlerin örnek uygulamaları olmuştur. Yerel yöneticiler ve sivil toplum kuruluşları ile yapılan toplantılar sonrası alınan önlemler web sayfasından paylaşılmış ve destek hizmetlerine ulaşma yolları konusunda bilgilendirme yapılmıştır¹²⁰. COVID-19 salgını gibi ciddi sağlık sorunları ile mücadele sırasında toplumun tüm sosyal katmanlarının birliği ve dayanışması çok önemlidir. Bu mücadele döneminde bireyler arasında ev işi bölüşümünde eşitlik sağlanmalıdır. Aylarca evde kalmak zorunda olmanın getirdiği olumsuz etkileri azaltmak için gerekli önlemler, toplumdaki herkes tarafından alınmalıdır.

Açıklamaya çalıştığımız olgular göstermektedir ki kadına yönelik şiddet yaşadığımız toplumun değil tüm dünyanın ortak sorunudur. Şiddetin azaltılması ve yok olması ancak doğru eğitimle mümkün olabilir. Eğitilen insanın kadına yönelik düşünce yapısı, toplumdaki yerleşik kültürel düşünceler de değişime uğrayacaktır. Çalışmamızın devamında kadına yönelik şiddete yönelik ulusal düzenlemelerden ve kadına yönelik alınan koruyucu ve önleyici tedbirlerden bahsedeceğiz.

¹¹⁷Kadın ve Çocuk Bülteni. Ankara Büyükşehir Belediyesi. https://www.ankara.bel.tr/files/9015/8807/5215/Kadn_ve_Cocuk_Bulteni_-_1.pdf, e.t.: 28.01.2021

¹¹⁸<https://www.who.int/reproductivehealth/publications/vaw-covid-19/en/>, e.t.: 29.01.2021

¹²⁰<https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/bizvariz-yalniz-degilsiniz/43491/156>, e.t. : 30.01.2021

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSAL DÜZENLEMELERDE AİLE İÇİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

2.1. Genel Olarak

Kadınlara yönelik şiddet olgusu ve aile içerisindeki şiddet yaşadığımız çağda özellikle kadınların yüksek derecede mağduriyetine yol açarak toplumsal hayatı kötü yönde etkileyen önemli sorunlardan biri olmuştur¹²¹. 1970'lerden bu yana dünyada artan kadın hareketi Türkiye'yi de etkilemiştir. 1985 yılında Türkiye'nin, CEDAW'a üye olması, eşitlikçi politikaların tekrardan gündeme getirilmesinde önemli rol oynamıştır¹²². Türkiye, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 7 Nisan 2011 tarihinde kabul ettiği “*Kadına karşı Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesini (İstanbul Sözleşmesi)*”¹²³ imzalayan ilk ülke olmuştur. Bu sözleşmelere rağmen Türkiye’de “kadına yönelik şiddet” maalesef oldukça çoktur.

Türkiye’de kadınlar hukukun yazılı kuralları ile toplumdaki kültürel değerler, örf ve adetler arasında kalmışlardır. Ülkemizde cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları ile ilgili gerçeklik, imzalanan anlaşmaların uluslararası standartları kalkınma düzeyine getirdiğini gösterse de modern toplumda ve insan haklarını ihlal eden bazı toplumsal cinsiyet ayrımcılığı örnekleri bulunmaktadır¹²⁴.

YÖK verilerine göre ülkemizde akademisyen olarak görev yapan insanların 74 bin 391'i kadın, 91 bin 834'ü ise erkek öğretim üyelerinden oluşmaktadır. Üniversitelerde görevli kadın akademisyenlerin 8 bin 356'sını profesörler, 6 bin 102'sini doçentler, 17 bin 112'sini doktor öğretim üyeleri, 18 bin 291'ini öğretim görevlileri ve 24 bin 530'unu da araştırma görevlilerinden oluşmaktadır. Ülkemizde hala dört kadından biri okuma- yazma bilmemektedir. Ülkemizde çalışan kadınların %39'u

¹²¹ Arif Barış Özbilen/Mualla Buket Soygüt Arslan,”6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Değerlendirilmesi”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl 11,Sayı 22, Güz 2012/2 s.366.

¹²² Nazan MOROĞLU, Uluslararası ve Ulusal Hukukta Kadının İnsan Hakları, **Yeditepe Üniversitesi Dergisi**, 2018, <https://nazanmoroglu.com/>, s. 18. e.t.: 14/11/2020

¹²³ **Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi(İstanbul Sözleşmesi)**,2011, www.kadınstatüsü.gov.tr ,e.t.:15/11/2020

¹²⁴ Feride ACAR , ‘Türkiye’de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, **Hukuk ve Sivil Toplum**, **Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama**,2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2010, s.14.

‘ücretsiz aile işçisi’ konumundadır. Kentlerde çalışan kadın oranı %19,9 ’dur ve bu oran batı ülkeleriyle kıyaslanamayacak derecede düşüktür¹²⁵.

Türkiye, aday ülke statüsünü 10-11 Aralık 1999 tarihleri arasında Avrupa Birliği'nin Helsinki Zirvesi'nde tescil ettirmiş ve ardından AB anlaşması ile birleşme sürecine başlamıştır. 2000'li yıllarda kadın-erkek eşitliğini gözetmek amacıyla yapılan değişikliklerle kanunlarımıza birçok yeni düzenleme getirildi. "Ulusal Plan" da yer aldığı üzere, "Cinsiyet Eşitliği" önleme anlamında Anayasa, İş Kanunu, Ceza Hukuku ve Medeni Kanun'da bazı değişiklikler yapılmıştır¹²⁶.

Yakın bir geçmişte kadınlara yönelik insan haklarında çok iyi ilerlemeler olmuş, bu yönde güzel birçok yasal reformlara imza atılmıştır. Gerçekleştirilen pek çok yasal reformla kadının insan haklarının gelişimi ve kadın erkek eşitliği, kadının aile ve iş hayatındaki konumu, konularında önemli adımlar atılmıştır¹²⁷.

En dikkat çeken reformlardan biri Anayasa’nın m.10 hükmündeki 2004 yılında meydana gelen değişikliktir. “Kanun Önünde Eşitlik” başlıklı eşitlik ilkesine dayanan maddedir¹²⁸”. Bu değişiklik, belirtilen madde devletin bu eşitliğin sağlamasını ve kadın ve erkeklerin eşit haklara sahip olmasını sağlama yükümlülüğüne katkıda bulunur. Kadınların insan haklarının daha iyi korunmasını sağlamak için başka alanlarda da yasa ve düzenlemelerin olduğu görülmektedir¹²⁹.

1982 Anayasasının m. 41 hükmünde “*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır*”¹³⁰ denilerek, Türk toplumunun temelinde ailenin olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı, devletin kadın ve çocuğu koruyucu tedbirler aldığı düzenlenmiştir. Farklı konulardaki düzenlemeler daha adildir ve kadınların insan haklarının daha iyi korunmasına yardımcı olur¹³¹.

Ülkemizde, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadeleyi amaçlayan birinci kanun, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun¹³²’dur. Bu Kanun’un m. 4 hükmünde şiddete karşı koruma kapsamında alınan önlemlerden bahsedilmiştir. Ülkemizde şiddete karşı yapılan mücadele konusundaki çalışmalarda, baroların, kadın

¹²⁵<https://www.haberturk.com/>, e.t. : 11/11/2020, Acar, s.14.

¹²⁶ MOROĞLU, “Uluslararası”, s.18.

¹²⁷Şafak Parlak Börü, Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye’nin Konumu, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Kadın ve Hukuk Sayısı, 2017 Özel Sayı, s. 58.

¹²⁸1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf e.t.10/11/2020

¹²⁹ Nazan MOROĞLU, **Kadınların İnsan Hakları Sözleşmesi**, 1. Baskı, Savaş Yayınları, İstanbul 2009, s. 34.

¹³⁰T.C. Anayasası 1982, , R.G.: T. 7.11.1982S. 2709

¹³¹ MOROĞLU, “Kadınların İnsan Hakları Sözleşmesi”, s.34.

¹³²RG. T.17.01.1998, S. 23233.

örgütlerinin ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının uzun yıllar süren çaba ve mücadelelerinin yeri büyüktür¹³³.

2007 yılında, 5636 sayılı Kanun ile Ailenin Korunmasına Dair 4320 sayılı Kanun'da değişiklikler yapılmıştır ve uygulama yönetmeliği çıkarılmıştır¹³⁴. Toplumsal bir sorun olan ve bir arada yaşama olanağını tehdit eden aile içi şiddetin yalnızca medeni hukuk kapsamında çözülemeyecek kadar karmaşık olduğunu kanun koyucu fark etmiş, 4320 sayılı Kanun'da da hukuki, cezai, hatta idari boyutları olan karma bir düzenleme yapmıştır¹³⁵.

Yasanın değiştirilmesinin ardından ailenin aynı evde ikamet yükümlülüğü kaldırıldı. 4320 Sayılı Kanun'a göre şiddet aktörleri sadece kusurlu eş olarak görülmekte ve bu değişiklikten sonra diğer aile üyeleri de şiddet faili olarak kabul edilmektedir. 4320 Sayılı Kanun, uyuşturucu kullanmış ve alkolik olan kusurlu bir eşin ortak ikametgaha gelmeyeceğini ve bu maddeleri ortak ikametgahta kullanmayacağını hükme bağlaması yer alırken; değişikliğin ardından bu maddeleri kullanan kişilere diğer aile üyeleri ve yer olarak da işyerleri eklenmiştir. 4320 Sayılı Kanun değişikliğine göre, hâkim, şiddet uygulayan veya diğer aile üyesi aynı zamanda ailesine geçimini sağlayan veya kazanan kişi ise ve gerekli olmasa bile şiddet mağdurunun yaşam standardını göz önünde bulundurarak tedbir nafakasına hükmedilebileceği yönünde değişiklik yapılmıştır¹³⁶. 4320 sayılı Yasa'da yapılmış olan bazı yenilikler, sonraki hukuki sorunların çözülmesinde yeterli değildir.

Kanun'un aile içi şiddetle ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yetersiz kalması, 11 Mayıs 2011 tarihinde imzaladığımız Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi diğer adıyla İstanbul Sözleşmesi'ni imzalamamızın da etkisiyle 20/03/2012 tarihinde yayımlanan Resmi Gazete ile 6284 Sayılı "*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*"¹³⁷ ve bu Kanunun Uygulama Yönetmeliği¹³⁸ yürürlüğe girmiştir.

İç hukuk ve yönetmeliklerimiz; 2002 yılında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunundan kadın-erkek eşitliğinin kamusal ve özel alanda olduğu ve uluslararası

¹³³ Aydeniz Alisbah TUSKAN, Uluslararası ve Ulusal Boyutta Aile İçi Şiddetle Mücadele, **İstanbul Barosu Dergisi**, Y. 2013, C. 87, S.1, s. 32.

¹³⁴ RG.T.04/05/2007, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler,e.t: 11/11/2020>

¹³⁵ Akkaya Şahin, s. 56.

¹³⁶ Ebru Ceylan, "Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler", **TBB Dergisi**, 2013 S.109, s.18.

¹³⁷ R.G. T. 20.03.2012, S.:28239

¹³⁸ R.G.T. 18.01.2013 S.:28532

sözleşme ve yönetmeliklere uygun olarak tanımlanması için yasal bir temele sahip olduğu görülmektedir. Ailede reisinin koca olduğu hükmü vb. gibi eşitliğe aykırı düzenlemeler kaldırılarak; eşler arası eşitliği, farkındalık yöntemi ile işlendiğini göstermektedir¹³⁹. 2003 yılında İş Kanunu'nda kadın çalışanların haklarıyla ilgili yapılan düzenleme ile “eşit davranma” ilkesi kabul edilmiş; hamilelik ve doğum nedeniyle işten çıkarma, işyerlerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık gibi çalışma yaşamında kadınların sürekli rastladığı kadın hakları ihlallerinin önüne geçmeye yönelik değişiklikler yapılmıştır¹⁴⁰. 2005 yılında Türk Ceza Hukuku cinsel suçlarını kişilere karşı suç olarak kabul etmiş ve önemli sonuçlar elde etmiştir¹⁴¹. Kadın birey olarak kabul edilerek; cinsel suçların genel ahlak ve toplumsal düzene karşı suçlardan çıkarılarak, kişiye karşı işlenen suçlar şeklinde kabul edilmesi bakış açısı farklılığı getirerek kadınlar açısından önemli farklar yaratacak bir değişikliğe yol açmıştır¹⁴².

Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmelerin ve düzenlemelerin de etkisiyle, ülkemizde uluslararası standartlara uygun ilerici düzenlemeler yapılmış; fakat erkek egemen sosyo-kültürel yapının bu olumlu gelişme ve değişimlerden çok etkilenmediği de bir gerçektir¹⁴³. Türkiye'de hala kadına yönelik şiddet, kadının insan hakları, kadın ve erkeğin eşitliği konuları gündeme geldiğinde yeterli ilerleme ve gelişmenin sağlanamadığı görülmektedir.

Son yıllarda kadınların insan haklarının ve kadının aile ve iş hayatındaki statüsünün geliştirilmesinde birçok yasal reformla önemli adımlar atmıştır. Bu yasa ve yönetmeliklerle birçok değişiklik yapılmış olsa da başta kadına yönelik şiddet, aile ve iş hayatı, siyaset olmak üzere pek çok alanda kadın erkek gerçek eşitliği gerçekleştirilmesi konusunda yasal düzenlemelerin karşılığı olmadığı da açıktır¹⁴⁴. Bunun yanı sıra CEDAW'ın kabulüyle de hukuki çerçevenin kadınların haklarının lehine geliştirilmesinde önemli bir etki yaratmıştır¹⁴⁵. Hukuksal çerçevedeki değişikliklerin gerçek hayatta anlam bulması için ataerkil değer yargıları ve uygulamaların süratle yok edildiği bir kültürel dönüşümün gerçekleşmesine bağlıdır.

¹³⁹ Parlak Börü, s. 59.

¹⁴⁰ Parlak Börü, s. 60.

¹⁴¹ Ceylan, s.19.

¹⁴² Parlak Börü, s.60.

¹⁴³ ACAR, s.15.

¹⁴⁴ Parlak Börü, s. 58.

¹⁴⁵ Parlak Börü, s. 60.

2.2. Ulusal Düzenlemeler

2.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Aile İçindeki Kadına Yönelik Şiddet ve Ailenin Korunması

2.2.1.1. Genel Olarak

Anayasa, devlet iktidarına karşı çıkan bireylerin temel yapısını, örgütlenmesini, iktidarın devrini ve hak ve özgürlüklerini düzenleyen, Anayasa Mahkemesinin de kararlarında devletin temeli olarak kabul edilen belgedir¹⁴⁶. Kanunlar ve diğer yasal düzenlemeler, idari işlemler; normlar hiyerarşisinde en üst sırada yer alan Anayasa'ya aykırı hüküm içeremez¹⁴⁷.

Anayasada doğrudan kadına şiddetle ilgili hüküm bulunmamaktadır. Ancak hem Cumhuriyet öncesi dönemde hem de Cumhuriyet'in kabulünden sonraki dönemde kabul edilen Anayasalarda ayrımcılığı reddeden bakış açısı zamanla oluşmuş ve bu hususta Anayasal düzenlemeler yapılmıştır.

1921 tarihli Teşkilat-ı Esasi'ye, Cumhuriyet'in kabulü öncesi dönemin sorunlarını çözmeye çalışan, devletin işleyişi ile ilgili düzenlemeler yer almış, temel hak ve özgürlükler konusunda bir düzenleme yapılmamıştır¹⁴⁸.

Cumhuriyet'in ilanından sonra kabul edilen 1924 tarihli Anayasada medeni haklar yönünden kadın ve erkek eşit olmakla birlikte, aynı dönemde Mecelle de yürürlükte olduğu için şer'i hükümler uygulanmaya devam ederek Anayasa'daki eşitlik metin üzerinde kalmıştır. 1924 Anayasası'nın değişiklikten önceki maddelerinde de seçme hakkı 18 yaşını doldurmuş olan, seçilme hakkını ise 30 yaşını doldurmuş olan erkelere tanınmıştı. 1934 tarihinde bu iki maddede de değişiklik yapılarak kadın erkek eşitliği sağlanmıştır¹⁴⁹.

1961 Anayasası "eşitlik ilkesi"nin Anayasal ilke kabul edildiği ilk Anayasamızdır. 1961 AY. m. 12 hükmünde eşitlik ilkesi düzenlenmiştir¹⁵⁰.

Temel hak ve özgürlükler ayrıntılı olarak 18.10.1982 tarihinde yürürlüğe giren ve günümüzde de yürürlükte olan 1982 tarihli Anayasa'mızda¹⁵¹ düzenlenmiştir¹⁵².

¹⁴⁶ Bozkurt Şener, s.45.

¹⁴⁷ Bozkurt Şener, s.46.

¹⁴⁸ Necla Öztürk, Güven Yazar, Şule Arslan, **Türk Hukukunda Kadın(Temel Kanunlar, Uluslararası Sözleşmeler ve Uygulama)**, 1.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s.4.

¹⁴⁹ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/oncelki-anayasalar/1924-anayasasi,e.t.:13/11/2020>

¹⁵⁰ <https://www.anayasa.gen.tr/1961ay.htm,e.t.:13/11/2020>

¹⁵¹ <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa,e.t.:13/11/2020>

¹⁵² Öztürk, Türk Hukukunda Kadın, s.4.

Özellikle 2001, 2004, 2010 yılındaki Anayasamızdaki değişikliklerle kadın erkek eşitliği sağlanmaya çalışılmış¹⁵³ bu hususta 5,10,12,17,19 ve 41. maddelerde ayrımcılığı reddeden ve eşitliği düzenleyen hükümler ve 12,17,41,42,49,50,66,70,77 vb. maddelerle kadın erkek eşitliğini sağlama amacı taşıyan hükümler yer almıştır.

2.2.1.2. Devletin Temel Amaç ve Görevleri

1982 Anayasası m. 5 hükmünde “*Devletin temel amaç ve görevleri*¹⁵⁴” yer almıştır.

Toplumun ve kişilerin refahını, mutluluğunu ve refahını sağlamak; bireyin temel hak ve hürriyetlerini, adalet ilkeleri ve sosyal hukuk devletiyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan sosyal, ekonomik ve siyasal engelleri ortadan kaldırmaya, insanların maddî ve manevî varlığının gelişebilmesi adına gerekli koşulları hazırlamak devletin görevlerinden biri sayılmıştır. Bu hususta devlet; direkt madde içerisinde bahsedilmemiş olsa bile bir insan hakkı ihlali olan şiddeti, şiddet denilince akla gelen kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti de bu konuya dahil ettiğimiz, önleme konusunda da sorumluluğa sahiptir¹⁵⁵.

2.2.1.3. Kanun Önünde Eşitlik

1982 Anayasasının m. 10 hükmü, kanun önünde eşitlik hükmünü içermektedir. Maddenin 1. fıkrası açıkça ayrımcılığı yasaklayarak ayrım gözetilmemesi gereken “*dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebepler üzerinde durmuştur*¹⁵⁶. Cinsiyet ayrımcılığı ise en çok karşılaşılan sorunlardan biridir.

2004 tarihinde eklenen ek fıkra ile “*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. “Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.”* Bu maddenin 1. fıkrası ile önce eşitlik ilkesi daha sonra da kadın erkek eşitliği vurgulanmıştır¹⁵⁷. Anayasadaki bu değişikliğin esas nedeni ülkemizin, imzalamış olduğu uluslararası sözleşmelerdeki yükümlülüklerini yerine getirmektir¹⁵⁸. Devletin bu eşitliği sağlama

¹⁵³ Öztürk, Türk Hukukunda Kadın, s.5.

¹⁵⁴ https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf ,e.t.:13/11/2020

¹⁵⁵ Bozkurt Şener, s.47.

¹⁵⁶ Kandemir, s.75.

¹⁵⁷ Öztürk, Türk Hukukunda Kadın, s.5.

¹⁵⁸ Öztürk, Türk Hukukunda Kadın, s.5

yükümlü olması da devleti müeyyide altına alarak ihmalinde hesap sorulmasını mümkün kılmıştır¹⁵⁹.

10. Maddenin 2. fıkrasına eklenen “*Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.*” 3. fıkradaki “*Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz*”¹⁶⁰.”, cümlesiyle pozitif ayrımcılığı kuvvetlendirmiştir.

Pozitif (olumlu) ayrımcılık; toplumdaki diğer insanlarla eşdeğer koşullarda yaşam sürmeyen belli topluluklara bazı farklı ayrıcalıklar sunarak bu toplulukları destekleme amaçlı birtakım ayrıcalıklardır¹⁶¹. 3. fıkradaki hüküm getirilerek bu gruplar açısından da pozitif ayrımcılık yapılmıştır. Bu hususta kadınların karşılaştıkları cinsiyete dayalı ayrımcılıklara karşı güçlü konuma getirilmesi amaçlanmıştır¹⁶².

2.2.1.4. Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği

Anayasa’nın “Temel Haklar ve Ödevler” kısmında da insan hak ve özgürlüklerini gözeten eşitlikçi bir yaklaşım sergilenmektedir.

1982 Anayasasının m. 12 hükmünde; “*Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, müdahale edilemez devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin ailesine, topluma ve diğer kişilere karşı ödev, sorumluluklarını ve yükümlülüklerini de ihtiva eder*”¹⁶³.”, şeklinde ifade edilmiştir.

Tüm insanların dokunulmaz, vazgeçilmez ve devredilmez hakları olduğu vurgulanır¹⁶⁴. Bu madde ile en temel hak olan şiddete uğramadan yaşama hakkı da güvence altına alınmış olur.

2.2.1.5. Kişinin Dokunulmazlığı, Maddî ve Manevî Varlığı

Kişinin ödevleri ve hakları başlığı Anayasa’nın m. 17 hükmünde “... *Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz*...”¹⁶⁵.” şeklinde düzenlenmiştir.

¹⁵⁹ Kandemir, s. 76.

¹⁶⁰ https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf E.T.13/11/2020

¹⁶¹ <https://sozluk.gov.tr/e.t.13/11/2020>

¹⁶² Öztürk, Türk Hukukunda Kadın, s .6.

¹⁶³ https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf E.T.13/11/2020

¹⁶⁴ Bozkurt Şener, s. 47.

¹⁶⁵ R.G. T.7/5/2004,16/4/2017, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, e.t.: 4/11/2020

Şiddetin açıkça yasaklandığı¹⁶⁶ bu maddede özellikle yaşam hakkı üzerinde durularak; herkesin maddi ve manevi varlığını yükseltme ve yaşama hakkına sahip olduğu, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza verilemeyeceği açıkça hüküm altına alınmıştır¹⁶⁷.

2.2.1.6. Kişi Hürriyet ve Güvenliği

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi¹⁶⁸ ninm. 5 hükmünde düzenlenen “Özgürlük ve Güvenlik Hakkı”, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın m. 19 hükmünde “Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı” olarak düzenlenmiştir. Anayasaya göre “*Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.*”, denilir.

Kişi özgürlüğü; en yalın hali ile kişinin dilediği şeyi yapabilmesi, kendi kararlarıyla hareket edebilmesi şeklinde ifade edilebilir. Kişinin temel haklarını kullanabilmesi onun özgürlüğüne bağlı bir durumdur. Anayasamızda kamunun gücünden faydalanılarak kişinin özgürlüğüne ne durumlarda ve ne şekilde müdahale edileceği yer almıştır¹⁶⁹. Herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği olduğu belirtilerek kişilerin keyfi olarak yakalanmasının önüne geçilme amaçlanmıştır.

Kadınların temel haklarını, özgürlüğünü ve en önemlisi şiddet göremeden yaşamına devam edebilmesini güvence altına alan m.12, m.17 ve m.19 hükümleri önemli düzenlemeler içermektedir¹⁷⁰.

2.2.1.7. Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları¹⁷¹

“Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” bölümünde yer alan “Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları” başlıklı madde eşler arasında eşitliğe dayanır¹⁷².

Aile, Türk toplumunun temelidir ve devlet aile huzurunu ve özellikle ana ve çocuğun korunması konusunda sorumludur. Devlet, ana ve çocuğu korumakla

¹⁶⁶ Akkaya Şahin, s.59.

¹⁶⁷ Bozkurt Şener, s.48.

¹⁶⁸ **European Convention on Human Rights**, https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf, e.t.: 14/11/2020

¹⁶⁹ Göze Nalbantoğlu, **Anayasa 19-Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı Kapsamında Anayasa Mahkemesi’ne Yapılan Bireysel Başvuruların İncelenmesi**, 2018, <https://nalbantoglu.av.tr/> s.1., e.t.:15/11/2020

¹⁷⁰ Eray Karınca, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler”, **T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, 2008, <https://www.ktu.edu.tr/> s.13. e.t.:17/11/2020

¹⁷¹ Bu maddenin kenar başlığı, “I. Ailenin korunması” iken, 12/9/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunun 4’üncü maddesiyle değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

¹⁷² Ömer Uğur Gençcan, **Kadın Hukuku**, Yetkin yayınları, Ankara 2020, s. 142.

sorumludur ve aile içi şiddet görmüş olan kadınları korumak için hukuki tedbirleri almalıdır. Bu ifade 1982 Anayasası m. 41 hükmünde¹⁷³ yer almaktadır.

Şiddet mağduru veya şiddet görme ihtimali olan kadınların mahkemelere başvuru yaparak koruma kararından faydalanabilmelerine olanak sağlayacak hükümler Türk Hukuk sistemimize bu madde ile dahil edilmiştir¹⁷⁴. 2001 yılındaki değişiklikle “ve eşler arasında eşitliğe dayanır” ibaresinin birinci fıkraya eklenmesiyle m.10 hükmündeki kadın-erkek eşitliği burada tekrar vurgulanmıştır¹⁷⁵. Bu şekilde hem aile içinde eşitlik ilkesi Anayasaya girmiş hem de sonrasında Medeni Kanun’daki kadın-erkek eşitliğine dayalı yaklaşımların kabul edilmesine olanak sağlamıştır.

Tüm organ ve kuruluşlara, Anayasa’da kadın erkek eşitliğinin özellikle m.10 ve m.41 hükümlerinde vurgulanması ve cinsiyet ayrımcılığının reddedilmesi bu alanda gerekli tüm önlemlerin alınması yükümlülüğünü de getirmektedir¹⁷⁶.

2.2.1.8. Çalışma Şartları ve Dinlenme Hakkı

Anayasamızın m. 50 hükmünde “...*Küçükler ve kadınlar ile bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar...*”¹⁷⁷”, denilir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.50 fıkra iki hükmüne göre kadınlar çalışma şartları açısından özel olarak korunmaktadırlar¹⁷⁸.

2.2.1.9. Milletlerarası Antlaşmaları Uygun Bulma

Anayasa m. 90 hükmünde Uluslararası anlaşmalara uygun olma hükmü düzenlenmiştir. Maddenin son fıkrasına göre¹⁷⁹ “...*usulüne göre yürürlüğe konmuş uluslararası antlaşmalar kanun hükmündedir...Ülkemiz tarafından imzalanan milletler*

¹⁷³ T.C. Anayasası 1982, , R.G.: T. 7.11.1982S. 2709

¹⁷⁴ Bozkurt Şener, s. 48.

¹⁷⁵ Metinde sayılan maddeler dışında Anayasanın kadın erkek eşitliğini güvence altına almayı temin eden ilgili diğer maddeleri şöyledir. A.Y. m.42; “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi”eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz... İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır... A.Y. m. 49; Çalışma hakkı ve ödevi - Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. A.Y. m. 66; Türk vatandaşlığı. Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk’tür. A.Y. m. 77; Hizmete girme Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

¹⁷⁶ Bozkurt Şener, s. 48.

¹⁷⁷ T.C. Anayasası 1982, R.G.: T. 7.11.1982S. 2709

¹⁷⁸ Gençcan, s. 142.

¹⁷⁹ T.C. Anayasası 1982, R.G.: T. 7.11.1982S. 2709

arası sözleşmeler iç hukukumuzun da bir parçasını oluşturmaktadır¹⁸⁰.”, şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Milletlerarası sözleşmeler kadın hukukunun kaynaklarından birini meydana getirmektedir¹⁸¹. Dolayısıyla Anayasa’nın m.90 hükmü kapsamında kadına yönelik şiddet ve kadın hakları konularını düzenleyen CEDAW, İstanbul Sözleşmesi gibi usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmelerin de dikkate alınması gerekmektedir.

2.2.2. Kanunlar

Kadın hakları ve eşitliği ile ilgili olarak bahsettiğimiz şekilde ileri düzeyde atılan adımların normlar hiyerarşisinde Anayasanın altında yer alan kanunlara, diğer hukuki düzenleme ve metinlere yansımaları da kaçınılmazdır¹⁸². Kadın hukukunun kaynaklarından birini oluşturan kanunları¹⁸³, kanunlardaki kadına yönelik şiddete ilişkin hükümleri çalışmamızda ayrıntılı şekilde inceleyeceğiz.

2.2.2.1. Kadına Yönelik Şiddetin Türk Medeni Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi

2.2.2.1.1. Genel Olarak

Kadın hukukunun en önemli kaynağını 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) olarak düşünebiliriz. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu kadın erkek eşitliğine hemen hemen her alanda yer veren ve kadın erkek eşitliği konusunda birçok yeni hüküm getiren çağdaş bir kanundur¹⁸⁴.

Türk kadınının birey olarak kimlik kazanması ile haklar ve yükümlülükler açısından erkekler ile eşit düzeye gelmesini ve böylece hem toplumsal hem de yasal statüsünü çağdaş boyutlara ulaştıran 743 Sayılı “Türk Kanunu Medenisi”, 1926 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş, 4 Nisan 1926 tarihinde ise ResmiGazete’de yayımlanmıştır¹⁸⁵. 4 Ekim 1926 tarihinde bu kanun ve Borçlar Kanunu

¹⁸⁰ Kandemir, s.77.

¹⁸¹ Gençcan, s. 141.

¹⁸² Kandemir, s.77.

¹⁸³ Gençcan, s. 142.

¹⁸⁴ Gençcan, s. 142.

¹⁸⁵ Dilem Özçoban, s.121.

birlikte yürürlüğe girmiştir¹⁸⁶. Böylece eTMK ile Türk kadını, devrim niteliğinde sayılabilecek haklara sahip olmuştur¹⁸⁷. 22 Kasım 2001 tarihinde kabul edilen ve 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanun ile de özellikle aile hukukunda, kadın ve erkeği kanunlar önünde eşit duruma getiren hükümler getirilmiştir¹⁸⁸.

Türk Medeni Kanunu, aile ve toplumda kadın erkek eşitliğini sağlayarak, toplumsal cinsiyet ayrımcılığını sonlandırmış ve kadının emeğini değerlendirerek, kadınlar lehine düzenlemelere yer vermiştir¹⁸⁹. Yine de yer yer toplumsal cinsiyet temelli kalıplaşmış düşüncelerle hazırlanmış hükümlere rastlamak mümkündür.

Kanunda, aile içi şiddet ve önlenmesi; şiddet mağdurlarının korunabilmesi için özellikle evlenme ve boşanma süreçlerinde de yararlanabilecekleri birçok düzenleme mevcuttur¹⁹⁰. Şiddet fiillerinin boşanma nedeni sayılması, şiddet mağdurunun boşanma davası açma hakkına değinilmişken; boşanma veya ayrılma sürecinde şiddet mağduru eş ve çocuklar adına, onları mağduriyete uğratmamak için nafaka gibi tedbirlere başvuruabilecekleri düzenlemelere yer verilmiştir. Örneğin, eşlere konutu birlikte seçme hakkı tanınmıştır (m. 187). Evlilik birliğini eşler beraber temsil ederler (m.188). Velayet eşler tarafından ortak kullanılır (m.336). Uygulamada yine kadın lehine olan bir düzenleme de boşanma gerçekleşikten sonra açılan nafaka davalarında yetkili olan yer nafaka alacaklısının yerleşim yeridir (m.177). Ekonomik anlamdaki en önemli düzenleme ise, edinilmiş mal rejiminin yasal mal rejimi olarak kabul edilmesidir (m.202)¹⁹¹.

Hakimin, her somut olayı kendi içinde değerlendirmesi ve en doğru kararı vermesi için geniş yetkiler verilmiştir. TMK m.195 hükmü ve devamındaki maddelerde ayrıntılı belirtildiği gibi evlilik birliği içerisindeki uyuşmazlıklar ve şiddet olayları sebebiyle eşlerden birinin veya her ikisinin hâkime başvurarak evlilik birliğine müdahale etmesini talep etmeleri halinde, hakim uyuşmazlığı gidermek veya olası

¹⁸⁶Gençcan, s. 142.

¹⁸⁷Fevzi Demir, “Tarihsel Süreç İçinde Kadın Hakları ve Kadının Çalışma Hayatı İçindeki Yeri”, (Kadın), **TÜHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Y.2008, C. 21, S. 4, <https://www.tuhis.org.tr/>, s. 11., e.t. 16.11.2020

¹⁸⁸ Kemale Aslanova, “Medeni Kanun Kapsamında Kadına Yönelik Şiddet”, **Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi**, Y.2014, C. 3, S. 8, Y. 2014, s. 52-53.

¹⁸⁹ Demet Özdamar, **Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW) ve Ek İhtiyari Protokol’ün İç Hukukumuzda Özellikle Yeni Aile Hukukumuzda Etkisi**, (CEDAW), Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s.256.

¹⁹⁰Eray KARINCA, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2010, s.41.

¹⁹¹ Mehmet Erdem, Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Kasım-Aralık 2007, Sayı 73, s.66.

şiddet vakalarını önlemek ya da yaşanan şiddet olaylarının tekrarlanmaması için gerekli gördüğü tedbirleri alabilmektedir¹⁹².

Kanunumuzda kadınlara karşı şiddetle ilgili özel düzenlemeler bulunmasa da bu konu ile ilişkili ve kadın erkek eşitliği ilkesiyle ilgili düzenlemeler vardır¹⁹³. Çalışmamızda öncelikle Medeni Hukukumuzdaki kadın ve erkek arasındaki ayrımcılığı, eşitsizliği önlemeye yönelik düzenlemelere değinilecek olup aile içi kadına yönelik şiddet konusunda; nişanlanma, evlenme, evlilik birliğinin korunması, boşanma, tazminat gibi konular bakımından düzenlemelere yer verilecektir.

2.2.2.1.2. Hak Ehliyeti ve Kişiliğin Korunması

Türk Medeni Kanunu m. 8 hükmüne göre, “*Her insanın hak ehliyeti vardır*”¹⁹⁴. Hak ehliyeti açısından iki temel ilke benimsenmiştir. Bunlar genellik ve eşitlik ilkesidir. “Her insan” ve “bütün insanlar” ifadesi ile genellik ilkesinin, “eşittirler” ifadesi ile de eşitlik ilkesinden bahsedilir.¹⁹⁵ Bu ilkeler bağlamında da ırk, dil, din, cinsiyet, uyruk, renk, sosyal sınıf ve benzeri farklar gözetilmeksizin herkes hak ehliyetine sahiptir¹⁹⁶. Eşitlik ilkesi ise mutlak bir ilke olmayıp eşit işe eşit işlem yapılması demektir¹⁹⁷.

Türk Medeni Kanunu kişiliğin korunması ile ilgili hükümleri de içermektedir¹⁹⁸. TMK m. 23 hükmünde, “*kimsenin kısmen de olsa hak ve fiil ehliyetinde vazgeçemeyeceği, kimsenin özgürlüklerinden vazgeçemeyeceği veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlandırmayacağı*”¹⁹⁹ düzenlenmiştir. Kişilik haklarına saldırı durumunda ise m. 24 düzenlemesi yer almaktadır.

2.2.2.1.3. Evlilik ile İlgili Düzenlemeler

Mülga kanunda evlenme yaşı kadın bireyler için on beş, erkekler bireyler için on yedi yaşın doldurulması şeklindeki düzenleme Türk Medeni Kanunu 124. maddede “On yedi yaşını doldurmayan erke veya kadının evlenemeyeceği belirtilmiştir. Ancak, hâkim olağan olmayan durumlarda ve çok önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan

¹⁹² Abdurrahman Remzi Akpınar, Türk Medenî Hukukunda Aile İçi Şiddet Ve Kadının Ve Çocuğun Korunması, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul 2017, s.18.

¹⁹³ Özçoban, s.121.

¹⁹⁴ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

¹⁹⁵ Mustafa Dural/ Tufan Ögüz, **Kişiler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 21. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s.39.

¹⁹⁶ Dural/Ögüz, s. 39.

¹⁹⁷ Dilem Özçoban, s.122.; Dural/Ögüz, s. 12.

¹⁹⁸ Dilem Özçoban s.122.

¹⁹⁹ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu madde 23.

erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. İmkan varsa karardan önce baba ve ana veya vasi dinlenir.”, şeklindeki düzenleme yapılarak kadın veya erkeğin on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemeyeceği, olağan dışı evlenme yaşının ise kadın veya erkek, cinsiyet fark etmeksizin, on altı olduğu belirtilmiştir²⁰⁰.

Kanunumuzdaki “Kadın için bekleme süresi”²⁰¹ başlıklı m. 132 hükmünde düzenlenen ve kesin olmayan evlenme engellerinden²⁰² olan, boşanmış bir kadının, tekrardan evlenebilmesi için geçirmesi gereken süre, kadın erkek eşitliğine aykırı ve ayrımcılık içermektedir. Bu maddeye göre, evlilik sonlandırılmışsa bile, kadın, boşanma tarihinden başlayarak üç yüz günlük süre dolmadıkça yeni bir evlilik yapamayacaktır.

Eski Medeni Kanun’daki “*kocanın ikametgahı karının da ikametgahıdır*” hükmü, Türk Medeni Kanunu’yla kaldırılmış²⁰³, böylece evli kadının yasal ikametgahını seçebilme hakkı sağlanmıştır. Ayrıca Eski Medeni Kanun’daki evlenme başvurusunun “evlenecek erkeğin ikametgahı belediyesine” yapılması yani evlenme aşamasında gerçekleştirilecek işlemlerin erkeğin ikametgahının bulunduğu yerdeki belediyede yapılması zorunluluğu düzenlenmişken²⁰⁴, eşitlik ilkesine uygun bir hükümle Türk Medeni Kanunu’nun m.134 hükmünde kadın veya erkekten birinin yerleşim yerindeki evlendirme memurluğuna beraber başvurmalarını içeren yeni bir düzenleme yapılmıştır²⁰⁵.

Türk Medeni Kanunu evlilik birliğinin çeşitli nedenlerle sonlanması halinde kadının hukuki durumu ile ilgili kadın erkek eşitliğine uygun yeni düzenlemeler içerir.

Türk Medeni Kanunu’nda boşanma nedenleri m.161 ve m.166 hükümleri arasında sayılmıştır. Bu sebepler sınırlı olup, boşanmanın gerçekleşmesi için sadece Kanun’da sayılan bu nedenlerle ve bu nedenlerin oluşması için gerekli koşulların gerçekleşmesi ve hakim kararı gerekmektedir²⁰⁶. Genel ve özel nedenler olarak ikiye ayrılan boşanma sebeplerinden hayata kast, pek kötü muamele, onur kırıcı davranış, zina, haysiyetsiz hayat sürme ve suç işleme, terk ve akıl hastalığı özel sebepler; evlilik birliğinin temelden sarsılması, eşlerin anlaşması ve ayrılık ise genel sebepler

²⁰⁰ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu madde 124.

²⁰¹ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu madde 132.

²⁰² Mustafa Dural/Tufan Ögüz/ Mustafa Alper Gümüş, **Aile Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 15.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s.61.

²⁰³ Bahar Konuk, Avrupa Birliği Hukukunda Kadın Erkek Eşitliği, **Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2008, s. 105.

²⁰⁴ Levent, s. 51

²⁰⁵ Sera Reyhani Yüksel, “Türk Medeni Kanunu Bakımından Kadın-Erkek Eşitliği”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2014, C. XVIII, S. 2, s. 187.

²⁰⁶ Hasan Petek, “Terke Dayalı Boşanmada Manevi Tazminat”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12, S. 2, Y. 2010, s. 43.

oluşturmaktadır²⁰⁷. Bu konuda açıkça düzenleme olmasa da boşanma sebepleri de aile içi kadına yönelik şiddetin oluşmasına yol açan durumları kapsamaktadır.

Türk Medeni Kanunu (TMK) m.173/1 hükmü ve TMK m.169 hükmü²⁰⁸ kadının ve çocukların boşanma sürecinde korunması için yer alan maddelerdir.

Kanunumuz, boşanma sebebiyle manevi ve maddi tazminat ile nafaka talebinde bulunma hakkına da yer vermiştir²⁰⁹.

Türk Medeni Kanunu'nun evlilik birliği ile ilgili düzenlemeleri de kadın erkek eşitliğine dayanır²¹⁰.

Evlilik birliğinin kurulma anı, evlenecek olan kadın ve erkeğin evlendirme yetkisi bulunan resmi memur önünde evlenme yönündeki rızalarını açıkladıkları an yani evlenme sözleşmesinin kurulduğu andır²¹¹.

Kanunumuzun m. 185 hükmü kapsamında eşler saygılı davranma, huzuru bozmama ve anlayışlı olma gibi yükümlülükler evlilikte bireylerin mutluluğunu beraber sağlama yükümlülüğü kapsamındadır.

Eşlerin çeşitli sadakat yükümlülükleri de vardır. Birbirlerine baskıcı davranmama, suçlayıcı olmama, hakaret etmeme, sevgisiz davranmama gibi yükümlülükler duygusal sadakat yükümlülüğü; şiddete kalkışmama, yaralamama, dövmeme, zarar vermeme gibi yükümlülükler fiziksel sadakat yükümlülüğü; arkadaşlarıyla veya ailesi ile görüşmesini kısıtlamama, kendi isteğine uygun giyinmesine izin verme, tıbbi tedaviyi esirgememe gibi yükümlülükler sosyal sadakat yükümlülüğü ve çalışmasına izin verme yükümlülüğü gibi ekonomik sadakat yükümlülüğü genel sadakat yükümlülüğü kapsamındadır²¹². Bahsettiğimiz bu yükümlülükler aile içinde kadına yönelik şiddet çeşitleri ile bağlantılı olan, evlilik birliği içinde kadını koruyan yükümlülüklerdir.

Eski Medeni Kanun'un konut seçimi hakkını kocaya tanıdığı hüküm değiştirilerek Kanunumuzun m. 186 hükmünde konut seçimi, evlilik birliğinin yönetimi ve giderlere katılmada kadın erkek eşitliğini benimsenmiş ve eşlerin oturacakları konutu birlikte seçecekleri hükmü yer almıştır. Mülga Kanun'da düzenlenen "koca birliğin

²⁰⁷ Dural/Öğüz/Gümüş, Aile Hukuku, s.109-127.

²⁰⁸ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

²⁰⁹ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607, Dural/Öğüz/Gümüş, Aile Hukuku s. 150-158.

²¹⁰ Dural/Öğüz/Gümüş, Aile Hukuku s.161.

²¹¹ Serkan Ayan, **Evlilik Birliğinin Korunması**, Birinci Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2004, s. 12-13.

²¹² Nilgün Başalp, "Aile İçi Şiddet ve Özel Hukuk Yaptırımları", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Y.2014, C. 20, S. 3, s. 226.

reisidir” hükmü kaldırılmış, evlilik birliğinin yönetiminde kadın erkek eşitliğini temel alan “Birliği eşler beraberce yönetirler” hükmü getirilmiştir²¹³. Kadın erkek eşitliği ilkesi gereği Eski Medeni Kanun’da düzenlenen “Karı ve çocukların infak ve iâşesinin kocaya ait olduğu” şeklindeki hüküm değiştirilmiş ve evlilik birliğinin giderlerine eşlerin güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılacakları düzenlenmiştir²¹⁴. Böylece birliğin giderlerine geliri olan eş malvarlığıyla, yani bir anlamda parasal katkıda bulunarak, geliri olmayan eş ise, bu eş Türk toplumunda çoğunlukla kadındır, ev içi emeğiyle katılmış olacaktır²¹⁵.

Türk Medeni Kanunu’muzda m.187 hükmünde düzenlenen kadın erkek eşitliğini sağlamasına engel olan geleneklerden biri kadının soyadı mevzudur²¹⁶.

Kadın erkek eşitliğine aykırı olan bu düzenleme, kadının evlenmesi ile sadece kendi soyadını kullanmasının imkânsız olması hukuktaki eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı kapsamında tartışılmaktadır. Evlikle birlikte kadın için böyle bir zorunluluk var iken erkek eş için böyle bir zorunluluk Kanun’da yer almamaktadır.

Kişinin kimliğinin belirlenmesindeki en önemli unsur soyadıdır ve bu nedenle vazgeçilemez, feragat edilemez ve devredilemezdir. Kişinin en önemli haklardandır²¹⁷. Soyadı, kişinin en önemli haklarından biri olarak belirtilmiş ve bu hakkın korunmasının hukuk sistemiyle korunması gerektiği ifade edilmiştir. Hakkın adil eşitlikte olmaması ise kadın-erkek eşitliğinde ki cinsiyetten dolayı bir ayrımı yok etme konusunda yükümlülüğü olan devletin, gereken yükümlülüklerine aykırı davranması sonucunu ortaya çıkaracaktır²¹⁸. Kadının, kocasının soyadını alma zorunluluğunu Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerden sadece Türkiye’nin zorunlu tuttuğu da unutulmamalıdır²¹⁹. Bu nedenle her ne kadar Anayasa Mahkemesi’nin somut norm denetiminde ret kararı verdiği durumlarda on yıl boyunca bu konuyla Mahkeme’ye başvuruda bulunmak imkânsız olsa da Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ve bireysel başvuru kararları kararı doğrultusunda kadının kendi soyadını kullanmasına imkân yaratılmıştır.

²¹³ Özdamar, s. 45.

²¹⁴ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

²¹⁵ Dilmen Özçoban, s. 125.

²¹⁶ Ezgi Ergüneş Duran, “İstanbul Sözleşmesi’nin İç Hukuk Bakımından İncelenmesi Ve Sözleşme’nin Uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü”, **Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü**, Ankara, Nisan 2014s. 83.

²¹⁷ Nazan Moroğlu, “Kadının Kimlik Sorunu “Kadının Soyadı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Mart-Nisan 2012, S: 99, s.246.

²¹⁸ İlkin Reçber, Evli Kadının Kendi Soyadını Kullanması , <https://www.mgc.com.tr/>, e.t.:20/11/2020

²¹⁹ Hamide Tacir, Evli Kadının Kendi Soyadını Kullanması Konusunda Anayasa Mahkemesinin Yaklaşımının Temel Hak Ve Özgürlükler Bakımından Değerlendirilmesi, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Haziran 2017, C: 5, S: 1 s: 49-70.

Nüfus müdürlükleri evli kadınların bu konuyla ilgili başvurularını Türk Medeni Kanunu’nu gerekçe göstererek reddetmekte olsa dahi, aile mahkemelerine talep yapılmasıyla kadın kendi soyadını kullanabilmektedir. Kadın, evlenmesiyle soyadının değişmesinin ardından yetkili aile mahkemesine giderek kendi soyadını kullanmak dava açabilmekte ve davanın sonucunda ilgili nüfus müdürlüğünde kimlik bilgilerini yenileyebilmektedir. Buna dayanarak Türk Medeni Kanunu’nun 187. maddesi hakkında Anayasa Mahkemesi nezdinde yeniden iptal davası açılabilir güne kadar hakkın hukuka aykırı bir şekilde sınırlandırılmasının önüne geçilmektedir.

Kadının ekonomik özgürlüğünü sınırlayan ve ekonomik yönden kocasına bağlı olmasına yol açan Eski Medeni Kanun’un kadına yönelik ekonomik şiddete zemin hazırlayan m. 159 hükmü gereğince kadının bir meslek sahibi olması veya sanatla uğraşması kocanın izni ile mümkün olmaktadır²²⁰. Bu düzenleme eşitlik ilkesine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesi’nin 29 Kasım 1990 tarih ve 30/31 sayılı Kararı²²¹ ile iptal edilmiştir.

Türk Medeni Kanunu’nda bu husus eşitlik ilkesi göz önünde bulundurularak kadının meslek veya iş seçiminde kocanın iznini alması zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kadını ekonomik şiddetten koruyan bir diğer hüküm ise Türk Medeni Kanunu’nun m. 197 hükmünde düzenlenmiştir²²². Bu hükümde geçen “ailenin huzuru” ifadesi aynı zamanda kadını diğer şiddet türlerinden de koruma amacıyla ortaya çıkmış bir düzenlemedir.

2.2.2.1.4. Aile Konutu ve Mal Rejimi

Aile konutu, 1 Ocak 2002 tarihinde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile hukukumuzda giren yeni sayılabilecek bir kavramdır²²³. Türk Medeni Kanunu kapsamında aile bireylerinin yaşadığı ev özel statüye sahiptir ve “aile konutu” olarak ifade edilmektedir²²⁴. Kanunumuzda aile konutuna yönelik düzenlemeler, İsviçre Medeni Kanunu’nun m. 169. hükmündeki aile konutuna ilişkin yönetmelik hükümlerine göre yapılmıştır. Kanundaki düzenlemeyle de özellikle kadın ve çocukların mağdur olması önlenmeye çalışılmıştır.

²²⁰ Dilem Özçoban, s. 126.

²²¹ Bkz. 2 Temmuz 1992 tarih ve 21272 sayılı Resmi Gazete

²²² 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

²²³ İlknur Serdar, 1756 (2014/4) Sayılı Genelge Kapsamında Aile Konutu Şerhi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2019, C.21, S.2, s.585

²²⁴ Özçoban, s. 126

Türk Medeni Kanunu'nda mal rejimine düzenleme yapılması gerekmektedir. 2002 yılında yürürlüğe giren TMK ile kadın erkek eşitliğini savunan, cinsiyete dayalı ayrımcılığı yok eden, kadınları toplum ve aile içinde erkeklerle eşit tutan, kadın emeğini öne çıkaran birçok düzenleme yapılmıştır²²⁵. Mal rejimi, “evlilikte karı ve koca arasındaki malların dağılımını ve bu ilişkileri düzenleyip idaresini düzenleyen sistemdir²²⁶. Türk Medeni Kanunu çerçevesinde paylaşımlı mal ayrılığı, mal ortaklığı, edinilmiş mallara katılma ve mal ayrılığı olarak dört mal rejimi bulunmaktadır²²⁷. Bunlardan sadece mal ortaklığı rejimi evlilik bittikten sonra ortak malların taraflarca paylaşılmasını gerektirir²²⁸. Türk Medeni Kanunu bağlamında kadının ekonomik gücü adına en önemli düzenleme eşler arasındaki mal rejimi ile ilgili olan, yasal mal rejiminin edinilmiş mallara katılma rejimi olarak değiştirilmesidir²²⁹. Böylece, kural olarak, eşlerin kişisel malları dışında evlilik sürecinde alınan mallar, evlilik bitince eşit olarak paylaşılacaktır²³⁰. Böylece evlilik birliği içinde kadının emeği hak ettiği maddi karşılığı elde edebilecektir.

Türk Medeni Kanunu'nda her ne kadar kadına yönelik şiddet ile ilgili özel düzenlemeler bulunmasa da yukarıda açıklamaya çalıştığımız maddeler ve bu gibi maddeler ile kadına yönelik şiddetin temeli olan kadın erkek eşitsizliğini gidermek amaçlanmıştır. Dolayısıyla Türk Medeni Kanunu tam anlamıyla olmasa da düzenlediği hükümlerle dolaylı da olsa kadına yönelik şiddeti önleme amacını taşımaktadır.

2.2.2.1.5. Nişanlanma Döneminde Şiddet

2.2.2.1.5.1. Nişanlanma Kavramı ve Nişanlanmanın Hukuki Niteliği

Evlilik birliğinin başlangıcı nişanlanma olarak kabul edilmektedir. Bir kadınla bir erkeğin birbirlerine evlenme sözünde bulunmaları nişanlılık sürecini meydana getirmektedir²³¹.

Nişanlılık, TMK. m. 118-123 hükümleriyle düzenlenmiştir. Nişanlanma evlenmenin ön koşulu olup²³² “*Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur. Nişanlanma yasal*

²²⁵Ergüneş Duran, s.86.

²²⁶Şahin Akıncı, “Medeni Kanun’da Kadın ve Aile”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2004, C. 8, S. 1-2, s. 27.

²²⁷Dural/Öğüz/Gümüş, s.205.

²²⁸Karınca, Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, s. 57.

²²⁹Dural/Öğüz/Gümüş, s.205.

²³⁰Özdamar, s. 262., Dural/Öğüz/Gümüş, s.205.

²³¹Gençcan, s. 499.

²³²Gençcan, s.499.

*temsilcinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz*²³³ şeklinde ifade edilmektedir. 'Nişanlanma' ve 'nişanlılık' kavramları da aynı kavramlar olarak değerlendirilemez. Bir erkekle bir kadının birbirlerine evlenme sözü vermesi nişanlanma²³⁴ iken; nişanlanmadan sonra meydana gelen ve kadınla erkek arasında evlenme işlemine kadar devam eden hukuki ilişki de nişanlılık olarak ifade edilmektedir²³⁵.

Yargıtay'a göre nişanlanma evlenme yaşına gelmiş kız ve erkeğin aileleri ile yakın dostları tarafından yörenin örf ve adetleri doğrultusunda evleneceklerine ilişkin bir çeşit söz vermek demektir²³⁶.

Nişanlanmanın hukuki niteliği konusunda öğretide, güven ilişkisi görüşü, karar görüşü, ön sözleşme görüşü, sözleşme görüşü gibi farklı görüşler ortaya atılmıştır. Doktrindeki hakim görüş sözleşme görüşünün alt başlığı olan aile hukuku sözleşmesi olduğudur. Aile hukukuna özgü sözleşme olan nişanlılıkta Sözleşmeler Hukuku hükümleri değil uygun düştüğü ölçüde Borçlar Hukuku kurallarının uygulanması gerekmektedir²³⁷. Ancak, kadın ve erkeğin birbirine karşılıklı ve uygun irade açıklamalarıyla kurulan Borçlar Hukukundaki sözleşmelerden farklı olarak nişanlanmada, sözleşmeye aykırı davranılması halinde ifa davası açılmamaktadır²³⁸. Türk Medeni Kanunu'nun m. 119 hükmünde açıkça belirtildiği üzere nişanlanma, kişilere evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez²³⁹. Evlenme vaadi yerine getirilmemişse, nişanlı evlenme hususunda ifaya zorlanamaz.

Yargıtay da 3. Hukuk Dairesi, 19.10.2004 tarihli kararında nişanlanmayı *"TMK.'nın 118. maddesi uyarınca, karşılıklı evlenme vaadi içeren aile hukukuna özgü bir sözleşmedir"* şeklinde belirtmiştir²⁴⁰.

Nişanlanan tarafların birbirlerine sadakat yükümlülüğü bulunmaktadır. Dava yoluyla evlenme sağlanamasa da haklı sebep olmadan nişanı sonlandıran taraf, diğer tarafın uğramış olduğu menfi zararları ödemekle yükümlüdür. Nişanlanma ile taraflar

²³³ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

²³⁴ Akpınar, s. 27.

²³⁵ Ömer Uğur Gençcan, 4721 Sayılı Medeni Kanuna Göre Nişanlılık, **Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi**, 2003, S.119, s. 5.

²³⁶ Yargıtay 3.HD T.04.10.2018 ,2016/225145 E., 2018/9548 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr> e.t. 16.11.2020

²³⁷ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 501-502.

²³⁸ Akpınar, s. 28.

²³⁹ Bknz. TMK. m.119 "Nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez. Evlenmeden kaçınma hâli için öngörülen cayma tazminatı veya cezai şartı dava edilmez."

²⁴⁰ Y. 3.HD., 19.10.2004 T., 2004/9020 E., 2004/11312 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr> e.t. 16.11.2020

sorumluluk altına girmekte; nişanın bozulması durumunda da tarafların mağduriyetini gidermek için hediyeelerin iadesi, maddi ve manevi tazminat istemi yönünden dava yolları açıktır²⁴¹.

2.2.2.1.5.2. Şiddetin Nişanlanmaya Etkisi

2.2.2.1.5.2.1. Nişanlanmanın Şiddetin Etkisiyle Kurulması

Nişanlanma evlenme sözüyle olur. Evlenme sözü bir irade açıklamasıdır. Taraflar nişanlanma konusunda serbest bir iradeye sahip olmalı²⁴², irade beyanlarını karşı tarafa herhangi bir baskı olmadan veya tehdit altında kalmadan, özgürce açıklamaları gerekmektedir.

Kadınların istemediği kişi ile evlendirilmesi ülkemizde hala çok yaygın durumdadır. Kadınların evlenmeye zorlanması tehdit, fiziksel şiddet ve psikolojik şiddet altında gerçekleşmektedir²⁴³. Kız çocukları küçük yaşlarda çeşitli şiddete maruz kalarak istemedikleri, iradeleri dışında gerçekleşen nişanlanmaları kabul etmek zorunda bırakılmaktadırlar. Nişanlılık süreci ile alakalı da ülkemizde açık ve önleyici kanuni düzenlemeler bulunmamaktadır. Ayrıca ortada özgür irade olmadığı için nişanlanma sözleşmesinin geçerliliğinden bahsetmek mümkün de olmayacaktır.

2.2.2.1.5.2.2. Nişanlanmanın Şiddetin Etkisiyle Sona Ermesinde Manevi Tazminat Hakkı

Sağlıklı, özgür irade açıklamasıyla kurulmuş nişanlılıklarda bile şiddet olaylarına rastlanılır²⁴⁴. Taraflar arasındaki sorunlar ya da uyuşmazlıklar şiddeti ortaya çıkarabilmektedir. Şiddet bir toplumsal sorundur ve kadın şiddete ilişkin her aşamasında maruz kalmaktadır. Nişanlılık geçerli olarak doğduktan sonra taraflardan birinin tek taraflı irade beyanı ile sona erebilmektedir. Nişanın bozulması haklı bir sebebe dayalı ya da haklı sebep olmaksızın gerçekleşebilir. Şiddet ise tarafların kusurundan kaynaklı haklı sebep ile nişan bozma hallerinin en yaygın olanıdır. Nişanlılıkta kadına uygulanan fiziksel şiddet nişan bozma da haklı sebep olarak kabul

²⁴¹ Akpınar, s. 29.

²⁴² Gençcan, Kadın Hukuku, s. 516.

²⁴³ Akpınar, s.37.

²⁴⁴ Gençcan, Kadın Hukuku, s.509.

edilmektedir. Bunun yanı sıra kadın sadece fiziksel değil ekonomik, cinsel, psikolojik vb. şiddete nişanlılık döneminde uğramaktadır²⁴⁵.

4721 sayılı TMK'nin m. 121 hükmüne göre, nişanın bozulmasıyla kişilik hakları zarar gören ve saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat belirli bir miktarda parasal bedel ödenmesini isteyebilir²⁴⁶. Manevi tazminat haksız bir durumun neden olduğu üzüntünün ve acıların giderilmesi adına ödence niteliğindedir.

Yargıtay'ın bu konuyla ilgili uygulamalarına baktığımızda, şiddetin nişanlılık üzerindeki etkisinin en çok, tarafların tazminat talep edebilme hallerinde kendisini gösterdiğini görürüz²⁴⁷. Nişanlılık ilişkisinin, şiddetin etkisiyle sona ermesi durumunda, şiddete uğrayan taraf, bu durumu ispat ederek karşı tarafın kusurlu olduğunu ileri sürerek maddi tazminat talep edebileceği gibi, kişilik haklarının saldırıya uğradığını öne sürerek manevi tazminat da talep edebilecektir. Nişan bozma sonucunda maddi ve manevi tazminat talep edilebilir²⁴⁸.

Sonuç olarak; nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat istenebilmesi için tazminat talebinde bulunan tarafın kişilik haklarının, saldırıya uğramış olması gerekmektedir. Saldırı, farklı şekillerde ortaya çıkabilecektir.

2.2.2.1.5.2.2.1. Duygusal Şiddet Uygulanması

Erkeğin, kadınla alay etmek, küçümseyici ifadeler kullanmak, aralarında geçen konuşmaları açığa çıkarmak şeklindeki davranışları, duygusal şiddettir ve kadın manevi tazminat talep edebilir.

Yargıtay 3. HD. 2018/1733 E., 2018/9850 K. 10.10.2018 tarihli kararında da; *“...Buna göre somut olayda, davalının 03 Temmuz 2010 tarihinde başka bir bayanla evlenmiş olan davalının durumu davacıdan gizleyerek görüşmeye devam etmesi... zenginleşme aracı olmayacak ölçüde manevi tazminata karar verilmesi gerekir²⁴⁹...”* denilerek, duygusal şiddete uğrayan tarafın manevi tazminata hak kazanması gerektiği belirtilmiştir.

²⁴⁵ Akpınar, s.38.

²⁴⁶ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/>, e.t. 16/11/2020

²⁴⁷ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 2016/21667 E., 2017/11157 K., 06.07.2017, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t. 16/11/2020

²⁴⁸ Akpınar, s. 38.

²⁴⁹ Yargıtay 3. HD. 2018/1733 e., 2018/9850 K. 10.10.2018, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t. 16/11/2020

2.2.2.1.5.2.2.2. Görsel Şiddet Uygulanması

Kadının bilgisayar, telefon, mesaj kayıtlarının basına verilmek sureti ile herkese yayılmasını sağlamak görsel şiddettir ve nişanın bu sebeple sona ermesi, kadına manevi tazminat isteme hakkı sağlamaktadır²⁵⁰.

2.2.2.1.5.2.2.3. Cinsel Şiddet Uygulanması

Nişanlılıkta kadının cinsel beraberliğe zorlanması, rızası dışı cinsel davranışlarda bulunulması cinsel şiddet uygulandığının açıkça göstergesidir. Nişan bozulması bu sebeple gerçekleşmişse manevi tazminat da istenebilecektir.

2.2.2.1.5.2.2.4. Sosyal Şiddet Uygulanması

Nişanlılığın sona ermesi, nişanlı kişiye sosyal şiddet uygulanması nedeniyle sona erdirilmişse manevi tazminat istenebilecektir.

Yargıtay 3. HD. 2016/17785 E., 2018/4632 K. 26.04.2018 tarihli kararında²⁵¹, sosyal şiddete uğrayan tarafın manevi tazminat isteme hakkının olduğu belirtilmiştir.

Kadının zorla başının örtülmesine zorlamak ya da zorla başını açtırmak da kadının nişanlı iken uğradığı sosyal şiddete örnek olarak gösterilebilir.

2.2.2.1.5.2.2.5. Fiziksel Şiddet Uygulanması

Kadın ilişkinin her döneminde fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Nişanlı kadının dövülmesi, kadının nişanı bozmasına sebeptir ve kadın manevi tazminat talep edebilmektedir.

2.2.2.1.5.2.2.6. Ekonomik Şiddet Uygulanması

Nişanlılıkta kadının zorla çalıştırılması, uygunsuz işlerde çalışmaya zorlanması ekonomik şiddet örneklerindendir. Nişanlı kadın, ekonomik şiddete uğraması sonucu nişanlılığı sona erdir ise manevi tazminat isteyebilecektir²⁵².

²⁵⁰Gençcan,Kadın Hukuku, s. 561.

²⁵¹Yargıtay 3. HD. 2016/17785 E., 2018/4632 K. 26.04.2018, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t. 16/11/2020

²⁵²Gençcan, Kadın Hukuku, s.562.

2.2.2.1.5.2.3. Manevi Tazminat İstemede Görevli Mahkeme

4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun m. 4, b.1 hükmüne göre 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı²⁵³ konusu olan aile hukukundan doğan dava ve işler 20.04.2004 tarihinden sonra Aile Mahkeme'lerinde görülecektir. Aile mahkemesi kurulamayan yerlerde ise Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemesi görevli olacaktır. Dolayısıyla şiddet nedeniyle nişanın bozulmasındaki manevi tazminat davasında²⁵⁴ görevli mahkeme aile mahkemesidir.

2.2.2.1.5.2.4. Yetkili Mahkeme

Şiddet nedeniyle nişanın bozulmasında açılacak olan manevi tazminat davasında yetkili mahkeme genel hükümlere göre belirlenmektedir²⁵⁵.

2.2.2.1.6. Evlilik Döneminde Şiddet

2.2.2.1.6.1. Evlenme Kavramı ve Evlenmenin Hukukî Niteliği

Bir kadın ile erkeğin birbirine uygun ve karşılıklı irade beyanlarını kanunda belirtilen şekilde meydana getirdikleri birliktelik, evlilik; bu birlikteliği meydana getiren, nişanlıların evlilik birliğini kurmak için yapmış oldukları hukuki işlem de evlenmedir²⁵⁶.

Türk Medeni Kanunu'nun m.124 ile m.160 hükümleri arasında ayrıntılı bir şekilde düzenlenen evlenme, öğretide “tam ve sürekli bir hayat ortaklığı yaratmak üzere, cinsiyetleri ayrı iki kişinin hukuken makbul ve geçerli şekilde birleşmesi²⁵⁷ veya “ayrı cinsten iki kişinin evlenmesindeki amaç sadece cinsel ortaklık değil, hayatın acı ve tatlı bütün olaylarını içine alan bir hayat ‘hayat ortaklığı’ kurmaktır²⁵⁸, şeklinde tanımlanmaktadır.

Evlenmenin hukuki niteliği konusunda da çeşitli görüşler mevcuttur. Evlenmenin hukuki niteliği konusundaki görüşler; şart- tasarruf görüşü, kurum görüşü

²⁵³ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, m.118-139 <https://www.mevzuat.gov.tr/>, e.t. 16/11/2020

²⁵⁴ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, m.120, <https://www.mevzuat.gov.tr/>, e.t. 16/11/2020

²⁵⁵ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 566

²⁵⁶ Mehmet Erdem, **Aile Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s.49.

²⁵⁷ Hıfzı Veldet VELİDEDEOĞLU, **Türk Medeni Hukuku, C. II, Aile Hukuku**, 4.Bası, Sermet Matbaası, İstanbul 1960, s.45.

²⁵⁸ Turgut Akıntürk, **Türk Medeni Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 2003, s.235.

ve sözleşme görüşü şeklindedir²⁵⁹. Yargıtay kararlarında da değinilen çoğunluğun kabul ettiği görüş ise, evlenmenin bir aile hukuk sözleşmesi olduğudur²⁶⁰. Borçlar Hukuku içindeki sözleşme tiplerinden olmayan evlenme kendine dair bir yapı ve kuralları olan bir sözleşmedir. Evlenme, diğer sözleşmeler gibi vadeye, koşula bağlanamaz, bir anda bitirilemez ve içeriği istenildiği gibi düzenlenemez²⁶¹.

Evlenmeyi nişanlanmadan ayıran en önemli fark ise şekle bağlı bir sözleşme olmasıdır. Evlenmenin kurucu unsuru, evlendirme memuru ve tanıklar önünde yapılan karşılıklı irade beyanlarının açıklanmasıdır.

2.2.2.1.6.2. Evlilik Birliği İçinde Kadına Yönelik Şiddet

Aile içi şiddet, önceki bölümlerde ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere; fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik şiddet şeklinde ortaya çıkmaktadır. Asıl üzerinde duracağımız konu aile içi şiddette kadına yönelik hangi şiddetin evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına sebep olarak gösterilebileceğidir. Eşlerin şiddet içeren söz ve davranışları evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olmaktadır. Evlilik içi şiddet bakımından çok önem arz eden TMK m. 166/ III' de²⁶² düzenlenen evlilik birliğinin temelden sarsılmasıdır. Bununla kastedilen eşler arasında duygu ve fikir ayrılığının, yani şiddetli geçimsizliğin olmasıdır²⁶³. Evlilik birliği içinde şiddet daha çok kocanın karısına uyguladığı şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.2.1.6.2.1. Fiziksel Şiddet Uygulanması

Aile içinde en çok görülen kadına karşı şiddetin türü olan fiziksel şiddet, dövme, hırpalama, sarsma, sürüklenme, bağlama, yaralama gibi eylemleri şeklindedir²⁶⁴. Evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddetin ortaya çıktığı birçok davada, Yargıtay evlilik birliğinin temelinden zarar gördüğünü kabul etmiştir. Kadının dövülmesi ya da darp

²⁵⁹ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 590.

²⁶⁰ "Evlenme, şekle bağlı akitlerdendir. İki tarafın, evlendirme memuru ve tanıklar önünde ve karşılıklı olarak bu konudaki iradelerini açıkça bildirmeleri şarttır.",Y. 2.HD., 01.03.1988 T., 1988/984 E., 1988/2355 KİBBGK., 14.06.1965 T., 1965/3 E., 1965/3K.,<https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 16/11/2020

²⁶¹ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 590.

²⁶² 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

²⁶³ Emel Badur/Burcu Ertem "Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları", **TBB Dergisi**, 2006, s.110.

²⁶⁴ Mehmet Erdem,"Aile İçi Şiddet Ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun", **TBB Dergisi**, 2007, Sayı 73, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/> e.t. 18/11/2020

edilmesi en sık karşılaşılan fiziksel şiddet türüdür²⁶⁵. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında eşin dövülmesinin evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına dayalı boşanma sebebi olduğu açıktır²⁶⁶.

Yargıtay dövmenin dışında, eşin üzerine yürümenin de evlilik birliğinin temelinden sarsılması için yeterli olduğuna karar vermiştir²⁶⁷.

Kadına yönelik bu şiddet sadece kocasının uyguladığı değil, aynı konutta yaşayan diğer aile bireylerinin, örneğin kayınvalide veya kayınpeder tarafından da uygulanan şiddet anlamına gelmektedir. Bu durum da evlilik birliğinin temelinden sarsıldığına kanıt oluşturmaktadır. Eşe yönelik fiziksel şiddet bağlamında, eşi itmek²⁶⁸, tırmalamak²⁶⁹, arkasından bir şeyler fırlatmak²⁷⁰ da evlilik birliğini sarsan olaylardır.

Yargıtay 2.HD. 2005/11344 E. 2005/13762 K. 10.10.2005 tarihli kararında,

“...Taraflarla ayrı evde oturan davalı kocanın annesinin davacı kadını dövdüğü, davalı kocanın da bu duruma karşı çıkmadığı, davacı kadından kaynaklanan kusurlu bir davranışın kanıtlanamadığı, evlilik birliğinin temelinden yıkılmasına sebep olan durumlarda davalının (kocanın) tamamen kusurlu bulunduğu anlaşılmaktadır...²⁷¹”, denilir.

2.2.2.1.6.2.2. Psikolojik Şiddet Uygulanması

Evlilik birliği içinde kadına yönelik uygulanan şiddet türlerinden birini de psikolojik şiddet oluşturmaktadır. Tehdit etmek, hakaret etmek, bağırarak, korkutmak, küfür etmek, kadını; ailesi, akrabaları ve arkadaşları ile konuşturmamak, görüştürmemek, eve kapatmak, kıyafetlerine karışmak, küçük düşürmek, eşini başka kadınlarla kıyaslamak gibi ruhsal açıdan kadına zarar ve acı veren, özgüvenini zedeleyen her türlü davranış ve söz kadına karşı yapılan psikolojik şiddeti meydana getirmektedir²⁷².

²⁶⁵ Badur/Ertem, s. 111.

²⁶⁶ Y.2. HD., 16.04.2007 tarih, 4371 E., 6355 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t. :22/11/2020

²⁶⁷ Y.2. HD., 18.04.2002 tarih, 2709 E., 5444 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t. 22/11/2020

²⁶⁸ Yargıtay 2. HD., 25.03.2002 tarih, 3603 E., 4255, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t. 22/11/2020

²⁶⁹ HGK., 24.05.1989 tarih, 300 E., 389 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 22/11/2020

²⁷⁰ “... Davalının davacıya su bardağı fırlattığı, yurtdışında başka kadınla beraber yaşadığı toplanan delillerden anlaşılmaktadır. Türk Medeni Kanun’un 174/2 maddesi koşulları gerçekleşmiş olup davacı yararına uygun miktarda manevi tazminat takdiri gerekirken bu isteğin reddi isabetsizdir...” 2. HD., 02.10.2006 tarih, 6222 E., 12857 K.,

²⁷¹ Yargıtay 2.HD. 11344 E. 13762 K. 10.10.2005, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 22/11/2020

²⁷² Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi**, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, s. 7.

Psikolojik şiddet örneklerin çoğunluğunu, kadına veya kadının yakınlarına yönelik yapılan küçültücü davranışlardan oluşmaktadır. Özellikle eşin fiziksel özellikleri ile alay edilmesi ve aşağılanması Yargıtay tarafından psikolojik şiddet olarak kabul edilmektedir²⁷³.

Evlilik birliği içinde psikolojik şiddeti oluşturan birçok olay kadına yönelik küçültücü davranışlardan meydana gelmektedir.

Yargıtay 2. HD., 04.03.2002 tarih, 2184 E., 2811 K., kararında²⁷⁴ fiziksel özellikler ile alay edilen davranışları Yargıtay psikolojik şiddet olarak değerlendirmiştir.

Soy bağıını reddetmediği halde müşterek çocuğun kendisinden olmadığını iddia etmek ve hatta karısını sevmediğini söylemek²⁷⁵ de psikolojik şiddet olarak kabul edilmekte ve evlilik birliğinin temelinden sarsılması olarak²⁷⁶ kabul edilen psikolojik şiddet örneklerindendir.

Kadının örtünmeye zorlanması da evlilik birliği içinde kadına yönelik psikolojik şiddetin uygulamada görülen ve boşanmaya sebep olan önemli örneklerinden birini oluşturmaktadır²⁷⁷. Bu şekilde meydana gelen olaylarda kadın psikolojik şiddete maruz kalmaktadır.

2.2.2.1.6.2.3. Ekonomik Şiddet Uygulanması

Ekonomik şiddetin temelini gelir kaynaklarının ve paranın, kadın üzerinde kontrol aracı, yaptırım ve tehdit olarak kullanılması oluşturmaktadır²⁷⁸.

Ekonomik şiddetin varlığını kanıtlayan davranış biçimleri de kadına para vermemek veya çok kısıtlı para vermek, verilen kısıtlı para ile yapılamayacak şeyler istemek, kadını çalışmaya zorlamak, kadının çalışmasına engel olup kadının gelirini elinden almak çeşitli ekonomik şiddet olaylarıdır²⁷⁹.

Uluslararası Çalışma Örgütünün anlaşmaları ile kadınların çalışma yaşamlarında ayrımcılığa uğramama hakkı güvence altına alınmıştır. Türkiye de kadınların ekonomik

²⁷³ Badur/Ertem, s.111.

²⁷⁴ Yargıtay 2. HD., 04.03.2002 tarih, 2184 E., 2811 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 22/11/2020

²⁷⁵ Y. 2. H.D., 13.07.2004, 6582/9517, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 22/11/2020

²⁷⁶ Badur/Ertem, s.111.

²⁷⁷ Salih Özden, Boşanma Sebepleri Bakımından Aile İçi Şiddet, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE), İstanbul 2010, s.112.

²⁷⁸ Özden, s.113.

²⁷⁹ T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, s. 18.

alandanda ayrımcılığa uğradığı ülkelerden biridir ve yapılan araştırmalara göre ülkemizde, kadınların işgücüne katılım oranı %30 iken erkeklerinki %70'tir²⁸⁰.

Ekonomik şiddet içeren davranışlardan en çok rastlanılanlar; eşlerin aile birliğinin kendisine yüklediği görevleri yerine getirmemektir. TMK m.185/2'ye göre "Evlilik birliği içerisinde eşler, birliğin mutluluğunu elbirliği ile sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler", TMK m. 186/3 hükmüne göre de "eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar²⁸¹.", denilerek; Medeni Kanunumuzda evlilik birliğinin kendilerine yüklediği sorumlulukları yerine getirmeyen eşler, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açmaktadırlar²⁸².

Eşini uzun süredir arayıp sormama²⁸³; devamlı alkol almak sureti ile evlilik birliğinin gereklerini yerine getirmememe²⁸⁴; tüp bebek tedavisinden kaçınma²⁸⁵, eve haciz gelmesine sebep olma²⁸⁶, zorla çalıştırmak²⁸⁷, uygulamada karşılaşılan ve aile içinde kadına yönelik gerçekleşen, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olan ekonomik şiddet içeren olaylardır.

2.2.2.1.6.2.4. Cinsel Şiddet Uygulanması

Evlilik birliği içinde cinsel şiddete çoğunlukla kadınlar maruz kalmakta ve Türk aile yapısının kutsal olarak görülmesi, aile mahremiyeti gibi nedenlerle açığa çıkmayan kadının katlanmak zorunda kaldığı şiddet türüdür²⁸⁸.

Evlilikte zorla seks; kadınların evliliklerinde fiziksel şiddet, ekonomik desteğin kesilmesi gibi tehditlerle sonucunda korku ile cinsel ilişkiye zorlanması ile ortaya çıkmaktadır²⁸⁹.

Kadına uygulanan cinsel şiddet, aile içi şiddetin en ağır türlerinden biridir. Zira mağdur kadın üzerinde uzun süreli fiziksel rahatsızlık ve psikolojik çöküntü meydana getirmektedir²⁹⁰.

²⁸⁰ Öztürk, s.34.

²⁸¹ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

²⁸² Özden, s.113.

²⁸³ Y.2.HD., 12.04.2006 tarih, 20875 E., 5351 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 26/11/2020

²⁸⁴ Y.2.HD., 11.04.2006 tarih, 17956 E., 5240 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 26/11/2020

²⁸⁵ Y.2.HD., 28.02.2008 tarih, 272 E., 2440 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 24/11/2020

²⁸⁶ Y.2.HD., 04.12.2007 tarih, 21356 E., 16919 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 26/11/2020

²⁸⁷ Y.2.HD., 21.03.2002 tarih, 3342 E., 4041 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t.: 26/11/2020

²⁸⁸ Özden, s.116.

²⁸⁹ Öztürk s. 33.

²⁹⁰ Özden s.116.

Doğal olmayan yollardan ilişki kurma cinsel şiddet olup “...Boşanmaya sebep olan olaylarda eşine fiziksel şiddet uygulayan, doğal olmayan yollardan cinsel ilişki gerçekleştiren koca tam kusurludur...”²⁹¹ Yargıtay 2.HD., 01.05.2008 tarih, 8387 E., 6157 K., eşinin bakire olmadığı hususunda söylentiye neden olmak; “...davacı-davalı kocanın da eşinin bakire olmadığı yolunda söylentiye neden olduğu anlaşılmaktadır...”²⁹², eşin yakınlarınca cinsel tacize maruz bırakılmak; “...Toplanan delillerden davacının babasının davalıya cinsel tacizde bulunduğu, bu duruma kocanın tepki göstermediği anlaşılmaktadır. Kadının kusurlu davranışı yoktur...”²⁹³ şeklindeki durumlar da aile içinde kadına yönelik cinsel şiddete örnektir.

2.2.2.1.7. Evliliğin Sonlanmasına Neden Olan Şiddet

2.2.2.1.7.1. Boşanma Kavramı ve Boşanmanın Hukuki Niteliği

Eşlerden biri veya her ikisinin talep etmesi durumunda evlilik birliğinin mahkeme kararı ile sonlandırılması boşanmadır²⁹⁴. Hâkimin boşanma kararına hükmedebilmesi için kanunda belirtilen sebeplerin varlığı gerekmektedir. TMK m. 161-166 hükümlerinde belirtilen sebeplerin biri veya birkaçının varlığı hâlinde taraflardan biri ya da her ikisi mahkemeye başvurarak boşanma davası açabilirler²⁹⁵.

Boşanma, dava yoluyla kullanılması gereken, bozucu yenilik doğuran bir haktır. Boşanma temsil yoluyla kullanılamayan sadece dava yolu hak sahibi tarafından kullanılabilen kişiye sıkı sıkıya bağlı haktır. Boşanma kararı alan ve bu iradesini bizzat açıklayan kişi, davanın açılması ve buna ilişkin işlemler için avukata vekalet verebilir²⁹⁶.

Çalışmamızda ise özel boşanma sebeplerinden; zina (TMK m.161), hayata kast, pek kötü ve onur kırıcı davranış (TMK m.162)incelenecektir.

²⁹¹Y.2.HD., 01.05.2008 tarih, 8387 E., 6157 K.,<https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 29/11/2020

²⁹² Y.2.HD., 10.04.2007 tarih, 17497 E., 5979 K, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 29/11/2020

²⁹³Y.2.HD., 21.02.2005 tarih, 1724 E., 2430 K, <https://karararama.yargitay.gov.tr/> e.t.: 29/11/2020

²⁹⁴Erdem, s.100.

²⁹⁵ Erdem, s. 100.

²⁹⁶ Akpınar, s. 53.

2.2.2.1.7.2. Aile İçindeki Kadına Yönelik Şiddet ve Boşanma Sebepleri

2.2.2.1.7.2.1. Zina

Evlilik birliğinin gerektirdiği ve evliliğin devam edebilmesi için mutlak gerekli olan şartlardan ve en önemli yükümlülüklerden biri, eşlerin sadakat yükümlülüğüdür. Sadakat yükümlülüğü öncelikle cinsel sadakati ifade etmektedir²⁹⁷. Birbirlerine sadakat yükümlülüklerini yerine getiren eşlerin evlilikleri huzurlu olacağı gibi eşlerin birbirlerine karşı olan bu sadakat yükümlülüklerine uymamaları durumunda da o evliliğin devamının sıkıntıya uğrayacağı açıktır²⁹⁸. TMK m. 161/1 hükmünde “Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir²⁹⁹.”, denmektedir. İş bu sebeple TMK, zinayı özel boşanma nedenlerinden saymış ve eşlerden birinin zina etmesi hâlinde diğer eşe boşanma davası açma hakkı verilmiştir.

Zina, özel boşanma sebeplerinden olmasının yanında aynı zamanda kanunda belirtilen mutlak boşanma sebeplerinden biridir³⁰⁰. Eğer zina iddiası ispatlanırsa hakim, ortak hayatın eşler için çekilemez hale gelip gelmediğine bakmadan boşanma kararına hükmedebilecektir. Zina, eşlerden birinin evlilik birliği içinde, başka bir kişi ile iradesi ile tam anlamıyla cinsel ilişki yaşamasıdır³⁰¹. Ancak cinsel ilişkiye iradi olarak girilirse zinadan bahsetmemiz gerekecektir. Genellikle zinadan söz edilebilmesi için, cinsel ilişkinin gerçekleşmesine (penetrasyon) bakılır. Ancak Yargıtay uygulamalarında, eşlerden birisinin cinsel ilişkiye teşebbüs etmesi ve sadakatsiz davranışlarını da zina kapsamında değerlendirdiğini görmekteyiz. Eşlerden birinin başka bir kişiyle uygunsuz, yarı çıplak halde yakalanmaları zina nedeni sayılmaktadır³⁰².

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 1993/7903 E., 1993/7941 K., 23.09.1993 Tarihli kararında, “...Maddi olayda, davalı, bir başka erkekle yatak odasında yarı çıplak yakalanmıştır. Belirlenen karine zina sebebiyle boşanma için yeterlidir”³⁰³,

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 20.09.1976 T., 1976/5323E. 1976/6399 K. 20.09.1976 tarihli kararında da “...Zina olayının varlığı bazı ipuçları, tavır ve davranışlardan çıkarılacak karinelerle kabul edilmelidir...” denilmiştir.

²⁹⁷ Erdem, s. 102.

²⁹⁸ Akpınar, s. 54.

²⁹⁹ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

³⁰⁰ Akpınar, s.54.

³⁰¹ Aydın Zevkliler/M. Beşir Acabey/K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk**, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 978.

³⁰² Y. 2.HD. 1993/7903 E., 1993/7941 K., 23.09.1993, <https://www.lexpera.com.tr>, e.t.:17/11/2020

³⁰³ Y. 2.HD. 20.09.1976 T., 1976/5323E. 1976/6399 K, <https://www.lexpera.com.tr>, e.t. :17/11/2020

Zinanın varlığına hakimın kanaat getirmesi halinde, boşanmaya hükmetmek zorundadır. Zina mutlak boşanma nedeni olduğu için hakimın davayı reddetme takdir yetkisi bulunmamaktadır.³⁰⁴ TMK m.161/2 hükmündeki süre hak düşürücü süredir ve hakim kendiliğinden dikkate alır. TMK m. 161/3, “affeden tarafın dava hakkı yoktur” şeklinde düzenlenmiştir³⁰⁵. Affetme iradesinin örtülü ya da açık şekilde eşe varması halinde, zina sebebiyle dava açmak hakkından vazgeçilmiş olunur.

Zinada üçüncü bir kişinin varlığı şarttır bu nedenle doğrudan aile içinde yaşanan bir şiddet türü sayılmamaktadır. Ancak zina eden koca tarafından kadına yönelik fiziksel veya diğer şiddet türlerinden birini kullanması toplumda yaygın olarak ortaya çıkmaktadır. Bu hususta yine aile içi şiddet meselesi meydana gelmekte ve sosyal yaşamda bu duruma çok farklı örneklerle rastlanılmaktadır³⁰⁶.

2.2.2.1.7.2.2. Hayata Kast, Pek Kötü ve Onur Kırıcı Davranış

Türk Medeni Kanun’un m. 162. hükmünde düzenlenen özel boşanma sebeplerinden olan bu boşanma sebebinde aslında birden çok boşanma sebebi bir arada düzenlenmiştir. Burada bahsedilen boşanma sebepleri ‘hayata kast’, ‘pek kötü davranış’ ve ‘ağır derecede onur kırıcı davranış’ tır.

Aile içi şiddetin en somut düzenlemesi olan bu maddeyi ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

2.2.2.1.7.2.2.1. Hayata Kast

Mülga kanunda “cana kast”³⁰⁷ olarak geçen hayata kast; eşlerden birinin diğer eşin hayatını sonlandırmaya, onu öldürmeye yönelik filleri gerçekleştirmesi olabileceği gibi, ölmesini engel olacak eylemlerden kaçınmak şeklinde de meydana gelebilir³⁰⁸. Eşlerden birinin diğer eşin hayatına kastederek saldırıda bulunması özel ve mutlak boşanma sebebidir. Bu durumda aile içi şiddetin en belirgin özelliklerinden olan fiziksel şiddet, Türk Medeni Kanunu anlamında açıkça boşanma sebebi olmuştur³⁰⁹.

³⁰⁴ Erdem, s. 106.

³⁰⁵ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

³⁰⁶ Akpınar, s. 55.

³⁰⁷ Mülga TMK m.130.

³⁰⁸ Erdem, s. 107.

³⁰⁹ Akpınar, s. 55.

Şiddetin mağduru kadınlara karşı yapılan olaylarda, fiziksel şiddet o denli belirgindir ki, eşlerden birisi diğer eşe karşı öldürmeye yönelik bir eylemde bulunmak suretiyle hayatına açık bir şekilde kastetmektedir³¹⁰.

Hayata kast şeklinde yorumlayacağımız eylemler, eşini öldürme girişiminde bulunmak şeklinde fiziki şiddet türünde gerçekleşebileceği gibi, eşi intihara yönlendirmek ya da zorlamak türünde psikolojik şiddet şeklinde de açığa çıkabilir.³¹¹ İntihara yönlendirmenin boşanma sebebi sayılabilmesi için söylemin ciddi olması, intiharda kullanılacak araçların diğer eşe verilmesi ya da tedarik edilmesi gerekmektedir. Soyut şekilde kalan ifadeler; “sen kendini öldürmelisin” gibi hayata kast olarak ifade edilemez³¹². Bunun yanı sıra kadının kalp hastalığı geçirdiğini doktorundan gizlice öğrenen kocanın, karısının ölümüne yol açacak spor hareketleri yapmaya teşvik etmesi ve bunların doktorun tavsiyesi şeklinde eşine bildirmesi hayata kasta örnek olarak verilebilir³¹³.

Teşebbüs aşamasında kalan açıkça öldürme niyeti taşıyan fiiller de boşanma sebebi sayılmaktadır. Çünkü Türk Medeni Kanunu, Ceza Kanunundan ayrılarak “hayata kast” tabirini kullanmış ve bu hususta eksik ya da tam teşebbüsün unsurları itibari ile gerçekleşmesinin burada aranmayacağını belirtmiştir. Bu sebeple dikkat edilmesi gereken durum, hayata kastı teşebbüs bakımından değil daha geniş olarak ve öldürme niyeti taşıyan olguların varlığı bakımından olayın ele alınmasıdır³¹⁴.

Öldürmeye yönelik olan, örneğin; “eşin bıçakla yaralanması, zehirlenmesi, eşe öldürme maksadıyla ateş edilmesi” gibi davranışların kanunda da açıkça belirtildiği üzere kasten yapılması gerekmektedir. İhmal suretiyle öldürücü fiilin işlenmesi örneğin; evde kadın tarafından havagazı musluğunun açık bırakılması hayata kast olarak bu madde kapsamında değerlendirilemez³¹⁵. Hayata kast fiili, yapma şeklinde olabileceği gibi kaçınma ya da yapmama şeklinde de olabilir. Örneğin boğulmak üzere olan eşin kurtarılması için çaba saf edilmemesi, yaralı bir eşin hayatını kurtarma imkânı varken bunu yapmayıp onun ölmesi için herhangi bir şey yapmamak hayata kast olarak ele alınır³¹⁶.

³¹⁰ Akpınar, s. 55.

³¹¹ Özden, s. 77.

³¹² Velidedeoğlu, s. 199.

³¹³ Özden, s. 77

³¹⁴ Özden, s.77

³¹⁵ Erdem, s. 107.

³¹⁶ Özden, s. 78, Erdem, s. 107.

Hayata kast sebebi ile boşanma sebebinde, öldürme eyleminin faili ve mağdurları eşlerdir. Dolayısı ile eşler dışında, örneğin eşlerin yakınlarına karşı yapılan hayata kast eylemi boşanma sebebi sayılmaz. Bu durum ancak “suç işleme” (m.163) veya genel geçimsizlik sebebi (m.166)³¹⁷ bağlamında ele alınabilir³¹⁸.

Hayata kast fiili mutlak bir boşanma nedenidir. Bu nedenle hâkim zina durumunda olduğu gibi ortak hayatın çekilemez olduğu konusunda herhangi bir araştırma yapmadan boşanma kararı verecektir³¹⁹.

2.2.2.1.7.2.2.2. Pek Kötü Davranış

Önceki kanun metninde pek fena muamele olarak geçen, öldürme amacı taşımayan, eşe eziyet veren, acı çektiren, beden ve ruh sağlığını bozan davranışlardır pek kötü davranışlardan sayılmaktadır³²⁰.

Eşe karşı yapılan zulüm, cinsel ilişkide pek fazla ileri gitmek, işkence, ağır eziyet, aç bırakmak, insafsızca dövmek, soğuk taş üzerinde çıplak bırakmak, işkence yapmak, psikolojik şiddet örneğini oluşturan; doktor yerine üfürükçüye götürme ya da cinsel şiddetin bir türü olan ilişkiye zorlamak şeklinde gibi farklı şekilleri ile sıkça karşılaşılabildiğimiz pek kötü davranışlar yine aile içi şiddetin genellikle de kadına yönelik gerçekleştiği için de kadına yönelik şiddetin ortaya çıkan önemli durumlarından³²¹.

Pek kötü davranışların, üçüncü bir kişiye karşı işlenmesi halinde bile ceza hukuku anlamında suç meydana gelmektedir. Suçun eşe karşı işlenmesi ise TMK. m. 185/3’ hükmüne göre sadakat ve yardım yükümlülüğüne açıkça aykırılık oluşturmaktadır. Bu davranışları pek fena muamele (pek kötü davranış) olarak kabul edilerek boşanma nedeni oluşu, evliliğin bu en temel kuralına aykırılık meydana getirmesinden kaynaklanmaktadır³²².

Bir fiilin, pek kötü davranış olup olmadığı konusunda hâkim geniş takdir yetkisine sahiptir. Hâkim, fiilin ağırlığını, objektif ve sübjektif açılardan değerlendirmektedir.³²³

³¹⁷ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

³¹⁸ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 984.

³¹⁹ Akpınar, s. 55.

³²⁰ Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 985.

³²¹ Akpınar, s. 55.

³²² Özden, s. 81.

³²³ Velidedeoğlu s. 200, Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s. 985.

Pek kötü davranışın gerçekleştiğine kanaat getirildikten sonra evliliğin temelinden sarsılıp sarsılmadığı, pek kötü davranışın ortak hayatı çekilmez kılıp kılmadığı konusunda bir araştırma yapılmaz. Fiilin zulüm veya işkence boyutunda olması yeterlidir. Mutlak boşanma nedeni sayıldığından hakim boşanma kararı vermek zorundadır³²⁴.

2.2.2.1.7.2.2.3. Onur Kırıcı Davranış

Onur kırıcı davranış, eşlerden birinin diğerinin onuruna hakaret etmek, onu küçük düşürmek, maksadıyla yaptığı saldırı demektir.³²⁵

Türk Medeni Kanunu m.162/1³²⁶ hükmünde, ağır derecede onur kırıcı davranışı da boşanma sebebi olarak saymıştır³²⁷. Pek kötü muamele genel olarak fiziksel davranış şeklinde gerçekleşirken; onur kırıcı davranış psikolojik ve sözel gerçekleşmektedir. Yani daha çok ağır hakaret şeklinde ortaya çıkmaktadır. Eşin onuruna söylenen hakaret nitelikli sözler, toplum içinde küçük düşürme, dedikodu onur kırıcı davranışlara örnek olarak verilebilir.³²⁸

Mülga MK. m.130'da onur kırıcı davranış ifadesi yer almamasına rağmen uygulamada İsviçre Medeni Kanun'un 138. maddesi ışığında, "ağır hakaretler" ya da "namus ve şerefın ağır surette ihlali" kavramları altında bu madde kapsamı içerisinde bulunduğu esas alınarak boşanma sebebi olarak sayılmıştır. Yeni Medeni Kanunumuzun 162. maddesinde ise "onur kırıcı davranış" ifadesi açıkça yer alarak uygulamadaki durum kanunen de desteklenmiş olmuştur.³²⁹

Onur kırıcı davranış mutlak bir boşanma sebebidir. Pek kötü muameledeki gibi eş tarafından diğer eşin şeref ve haysiyetine yönelik davranışın belirli ve özel bir ağırlığı olmalıdır³³⁰. Kanunda belirtildiği gibi davranışın ağır derecede onur kırıcı olması gerekmektedir. Doğrudan doğruya eşin kişiliğine yöneltilen ve tahkir kastı³³¹ ile gerçekleştirilen bir davranış olmalıdır. Haksız bir eylem olması gerekmektedir³³².

³²⁴ Erdem, s.108.

³²⁵ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 108.

³²⁶ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

³²⁷ Erdem, s. 108.

³²⁸ Dural/Öğüz/Gümüş, s. 108.; Erdem, s. 108.

³²⁹ Özden, s.83.

³³⁰ Erdem, s.108.; Özden, s. 83.

³³¹ Onura dokunma, onur kırma, aşağılama; <https://sozluk.gov.tr/>, e.t.:20/11/2020

³³² Özden, s. 85.

Gerçekleştirilen eylemin onur kırıcı bir davranış olup olmadığı hakimın takdirindedir ve davranışın bu seviyede olduğunu takdir ederse boşanma kararı vermek zorundadır³³³.

Hayatına kastedilen ya da pek kötü muamele ya da onur kırıcı davranışa maruz kalan taraf bu davranışlarından dolayı eşini affederse, dava hakkı düşer. (TMK.162/3) Bu durumda eş onun için evlilik birliğinin temelinden sarsılmamış olduğunu kabul ederek dava açma hakkından vazgeçmektedir. Af, diğer eşe varması gerekli irade açıklamasıdır ve açık veya örtülü olabilir. Ancak açıklamada, gerçekleştirilen davranış nedeniyle dava açılmayacağını kesin olarak ortaya konulması gerekmektedir³³⁴.

2.2.2.2. Kadına Yönelik Şiddetin İş Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi

2.2.2.2.1. Genel Olarak

Kadının toplum içindeki yeri ve iş hayatına erkek kadar katılamadığından ekonomik özgürlüğünü yeterince elde edememiş olması, çalıştığı ortamlarda cinsel taciz ve şiddete maruz kalmasına zemin hazırlamaktadır³³⁵. Toplumda kadının eğitime hakkını kullanmasının sağlanmasının gerçekleştirilmesi, kanunlarla da kadına karşı şiddet önlemleri, kadının korunması sağlanmadıkça ataerkil toplumun yansıması olarak erkek ve kadına biçilen geleneksel rollerin devamına ve kadının işini kaybetme korkusu nedeniyle kendisine yapılan eylemlere sessiz kalmasına yol açmaktadır³³⁶.

4857 sayılı İş Kanunu'nda 2003 yılında yapılan düzenlemelerle kadın-erkek eşitliğine yönelik önemli adımlar atılmış ve "eşit davranma ilkesi" (m.5) kabul edilmiştir³³⁷.

Yaşadığımız toplumda kadının çalışmasının engellenmesi, kadın çalışmayınca harçlık vermeme, evin masraflarını karşılamama vb. ekonomik baskı ya çalıştığı yerlerdeki tacizler, kadının uğradığı ekonomik şiddeti göstermektedir. Kanunun getirdiği en önemli gelişmelerden biri işverenin işçi ilişkisinde cinsiyet dahil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılmayacağına yöneliktir. İşçi ile sözleşmenin yapılması anında, sözleşmenin uygulanması ve sonlandırılması durumunda cinsiyete dayalı veya gebelik nedeniyle farklı işlemler yapılamayacak, aynı şekilde

³³³ Erdem s.108.

³³⁴ Yargıtay 2.HD. 24.2.2005 2005/719 E., 2005/2799 K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/> ,e.t.: 29/11/2020, Erdem, s.109.

³³⁵ Şule Özkuzukıran, "Çalışma Yaşamında Cinsel Taciz ve Şiddet", **Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyumu**, Ankara 14.11.2002 s.35.

³³⁶ Şahin Akkaya, s. 89.

³³⁷ 4857 Sayılı İş Kanunu R.G. T:22/5/2003, S.:25134

cinsiyete dayalı aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmayacak; cinsiyet, medeni hal ve aile yükümlülükleri, hamilelik ve doğum iş akdinin haklı nedenle feshine neden olamayacaktır³³⁸. “Eşit işe eşit ücret ilkesi” Türk Hukukunda yerleşik ilkedir.100 sayılı ILO Sözleşmesini de onaylamış olan ülkemizde, "aynı işe eşit ücret" kuralı AB Yönergesine de uyumludur. Bu hususlar kanunda açıkça yer almaktadır.

İş Kanunu’nda işyerinde cinsel tacize dair hükümlere de yer verilmiştir. İşverene, işyerindeki diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından tacize uğramasını bildirdiğinde işverenin gerekli tedbirleri almaması 24/2-b kapsamında, işçinin haklı nedenle derhal fesih hakkını; İş Kanunu “ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller başlıklı m. 25/2-c de İşverenin haklı nedenle derhal fesih hakkını oluşturmaktadır. İş Kanunu m. 18/d ve e’ye göre³³⁹ sayılan sebeplerle iş akdi haklı olarak feshedilememektedir.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası’nın m. 50 hükmünde “... Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.” Cümlesiyle pozitif ayrımcılık yapılarak kadın işçileri koruyucu özel hükümler yer almıştır.

4857 sayılı 2003 tarihli İş Kanunu Yer ve su altında çalıştırma yasağı başlıklı m.72 hükmü “...her yaş grubundaki kadınların çalıştırılması yasaktır”, Gece çalıştırma yasağı başlıklı m. 73 hükmü “... On sekiz yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece vardiyalarında çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar Sağlık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görüşü alınması sonucu hazırlanacak bir yönetmelikte gösterilir.” Ayrıca; Gebe ve Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik³⁴⁰ de ve "Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik³⁴¹” çıkarılarak kadın işçileri koruyucu ayrıntılı hükümlere yer verilmiştir.

Covid-19, ülkemiz ve tüm dünyada solunum yolları ile bulaşan ve milyonlarca küresel vakayla kayıtlara geçen bir salgın hastalıktır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından Covid-19 bakımından 2 Mart 2020 tarihinde küresel risk seviyesini ‘çok yüksek seviyesine çıkararak, ayrıca “Uluslararası Kamu Sağlığı Acil Durumu” ilan edilmiştir.

³³⁸ Özdamar, s. 135.

³³⁹ 4857 Sayılı İş Kanunu R.G. T:22/5/2003, S.:25134

³⁴⁰ RG.T.16.08.2013 Resmî Gazete Sayısı: 28737 <https://www.mevzuat.gov.tr/>, e.t.: 30/11/2020

³⁴¹ Resmî Gazete Tarihi: 24.07.2013 Resmî Gazete Sayısı: 28717 <https://www.mevzuat.gov.tr/> e.t.: 22/11/2020

Bu durum erkekler kadar iş yaşamındaki kadınları fazlasıyla etkilemiş çalışmamızda da en çok etkilenen kadın sağlık çalışanları üzerindeki etkisinden bahsedilecektir.

2.2.2.2.2. Covid-19 Pandemisinin Çalışma Yaşamındaki Sorunları Temelinde Kadın Sağlık Çalışanları Üzerindeki Etkisi

Genel olarak toplumda ebelik, hemşirelik, hasta bakıcılığı gibi mesleklerde kadınların çalışmasının yaygınlığı nedeniyle bu meslekleri kadınların yaptığına yönelik bir algı yaygındır. Dünya’da ve Türkiye’de de sağlık sektöründe cinsiyetle özdeşleştirilmiş olan iş bu mesleklerde çalışan kadınların oranı %90'lara varmaktadır³⁴².

Sağlık sektörünün doğası gereği stresli çalışma koşulları varlığı, aile ve iş hayatı arasında denge kurmakta zorlanan kadın sağlık çalışanları, çalışma hayatında birçok cinsiyete dayalı sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadır. Geçen yılın başından bu yana başta sağlık sektöründe çalışan kadınlar için olmak üzere tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgını bu sorunların derinleşmesine yol açmıştır³⁴³.

Pandemi sürecinde Ankara ili sınırları içinde sağlık hizmeti görevi yapan kadın sağlık çalışanları ile görüşülmüş ve onlara çeşitli sorular sorulmuştur. Yapılan çalışma sonucunda birtakım çıkarımlar yapılmıştır.

Sağlık sektöründeki şiddet, bulaşıcı hastalık riski, çok yoğun çalışma hayatının yarattığı baskı, aile ve aile merkezli yükümlülükler, ataerkil zihniyet gibi sorunlar kadın sağlık çalışanları için daha fazla sıkıntıya neden olmaktadır.

2020 yılının Mart ayından beri tüm dünyayı etkileyen ve Dünya Sağlık Örgütü’nce ‘Pandemi’ olarak ilan edilen Covid-19 özellikle sağlık sektörü çalışanları üzerinde büyük etkiler ortaya çıkarmıştır. Bu hususta kadın sağlık çalışanlarının iş ve aile yaşamındaki sorumlulukları; ailedeki yaşlı ve çocukların bakımı vs. bu yoğun tempo içinde hastalandıklarında çocuklarına bakamama gibi sorunlar, risk altında sıkça nöbet tutmak zorunda kalmaları, stresli bir ortamda uzun süre çalışmak, kadın sağlık personeli ve aile bireylerinde psikolojik travmaya neden olmakta, tıp sektöründe kadın çalışanların sorunlarının derinleşmesine yol açmaktadır³⁴⁴.

³⁴²Urhan, B. Ve Etiler, N. (2011). Sağlık Sektöründe Kadın Emeğinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi, *Çalışma ve Toplum*, 2(29): 191-215. <https://www.calismatoplum.org/>, s.196. **e.t.:01/12/2020**

³⁴³ Burçak Nakışçi Kavak/Abdulkadir Develi, “Çalışma Yaşamındaki Sorunlar Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Kadın Sağlık Çalışanları Üzerindeki Etkisi”, **Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 2020, Cilt: 4, Sayı: 2 s. 93-94.

³⁴⁴NakışçiKavak/Develi. s.100.

Kadın sağlıkçılar ile yapılan araştırma sonucu, Covid-19 süresinde iş ve aile hayatı arasındaki dengeyi daha da bozduğunu belirtmiş, iş ortamındaki riskler dışında, aile içindeki iletişim aksamaları ve yükümlülüklerinin artmasının yarattığı stres ve zorluklarla da mücadele etmişlerdir.

2.2.2.3. Kadına Yönelik Şiddetin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi

2.2.2.3.1. Genel Olarak

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu³⁴⁵ ile 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nda köklü değişikliklere gidilmiştir. Haziran 2005 yılında getirilen yeni düzenlemelerle kadın-kız, evli-evli olmayan, bakire-bakire olmayan gibi ifadeler ve diğer kadına karşı ayrımcılığı destekleyen hükümler kaldırılmış, birçok hükümde suçların ismi değiştirilmemiş aynı zamanda suçların sınıflandırılmasında da objektif kıstaslara başvurulmuş ve kadın mağdurları korumaya yönelik yeni birçok hükümde yasada yer almıştır³⁴⁶. TCK' de aile içi şiddete ilişkin ve kadına yönelik şiddet ile ilgili özel hükümler bulunmasa da kanunda, kadını şiddetin çeşitli türlerinden korumaya yönelik düzenlemeler yer almaktadır³⁴⁷.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen yaralama, eziyet, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, tehdit, şantaj, cebir, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, çocuk düşürmek, izin alınmadan kısırlaştırmak ve aile düzenine karşı suçlar³⁴⁸; şiddet olaylarının ceza hukukuna yansıyan belli başlı durumlarıdır. Biz de bu düzenlemelerden birçoğundan çalışmamızda bahsedeceğiz.

2.2.2.3.2. Kasten Öldürme Suçu

Fiziksel şiddetin TCK'deki uzanımlarına bakıldığında en başta kasten öldürme fiilinin bu kapsamda bir suç olduğu ortadadır³⁴⁹. Kadına yönelik fiziksel şiddetin en trajik hali olan kadın cinayetleri, yaşam hakkının ihlalini meydana getirmektedir³⁵⁰. Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kısım "Kişilere Karşı Suçlar"ın "Hayata Karşı Suçlar"

³⁴⁵5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁴⁶Karınca, s. 38, Levent s. 48.

³⁴⁷Dilem Özçoban, s. 128.

³⁴⁸5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁴⁹Ergüneş Duran, s. 48.

³⁵⁰Dilem Özçoban, s.131.

başlıklı birinci bölümünde “kasten öldürme” suçu m. 81 hükmünde düzenlenmiş olup suçun nitelikli halleri ise m.82’de yer almıştır³⁵¹.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin “Suçun, üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı işlenmesi, gebe olduğu bilinen kadına karşı işlenmesi, töre sebebiyle işlenmesi”, durumlarının nitelikli hal olarak sayılması önemli düzenlemelerdir.

Kadına karşı şiddetin en ağır şekli ve bir toplumsal sorun olan “töre sebebi” ile kasten öldürme, yeni kanunda nitelikli hallerden sayılsa da “namus sebebi” ile işlenen fiiller bu kapsamda değerlendirilmemiştir³⁵². TCK “töre” kavramı ile ilgili herhangi bir tanımlama yapmamış, suçun içeriği ve kapsamını da belirtmemiştir. Bu husustaki soyut ve genel kavramın yarattığı belirsizlik, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile uyusmamaktadır³⁵³.

Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı 2008 yılında “Töre ve Namus Cinayetleri” başlıklı bir rapor yayımlamıştır. Bu raporda töre ve namus cinayetlerinin nedenlerinin geleneksel olarak toplumda kadına biçilen rollerle ilgili olduğu belirtilerek; cinayetlerin sebeplerinin yüzdesel oranına bakıldığında “namus³⁵⁴” %33 ile birinci sıradayken; “töre³⁵⁵”nin %2 ile son sıralarda yer aldığı ortaya konulmuştur³⁵⁶.

Birçok yazarın görüşü ve katıldığımız görüşe göre, töre ve namus kavramları birbirinden farklı kavramlar olup, her namus sebebi ile işlenmiş suç töre sebebi ile işlenmiş suç olarak değerlendirilemez³⁵⁷. Töre sebebi ile kasten öldürme suçunun meydana gelmesi için aile meclisinde öldürme kararı alınması ve bu karar doğrultusunda namus temizlemek amacıyla öldürme eylemi gerçekleştirilmiş olmalıdır. Namus kavramı ise daha genel ve kapsayıcı bir kavram olup, bireysel niteliği sebebiyle töre kavramından ayrılmaktadır³⁵⁸.

³⁵¹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611, m.81-82, <https://www.mevzuat.gov.tr/>

³⁵² Ergüneş Duran, s. 49., Dilem Özçoban, s. 131.

³⁵³ Onur Özcan, “**5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Töre Saikiyle Kasten Öldürme Suçu**”, **Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 245.

³⁵⁴ “Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet” ve “Dürüstlük, doğruluk”, <https://sozluk.gov.tr/>, e.t.: 02/12/2020

³⁵⁵ “Bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, âdet” ve “Bir toplumdaki ahlaki davranış biçimleri, adap” olarak tanımlanmıştır., <https://sozluk.gov.tr/>, e.t.: 02/12/2020

³⁵⁶ Başbakanlık, **Töre ve Namus Cinayetleri Raporu**, 2008, http://www.tihk.gov.tr/files/files/tore_namus_cinayetleri_raporu_06_08_2008.pdf, e.t.: 02/12/2020

³⁵⁷ Sedat Bakıcı, **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 1. Baskı, Cilt 3, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 679.; Hakan Hakeri, **Kasten Öldürme Suçları (TCK 81-82-83)**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 248.

³⁵⁸ Hakeri, s. 248; Karınca, s. 41.

Türk Ceza Kanunu'ndaki töre sebebiyle kasten öldürme suçunun düzenlenmesi, mağdurlarının çoğunun kadın olması ve ataerkil sistemin en acı görünümü olması dolayısıyla kadına yönelik şiddet açısından olumlu ve önemli bir düzenlemedir. Ancak namus adı altında erkeğin kadın üzerindeki gücünü sürdürdüğü “namus cinayetleri” nin düzenlenmemiş olması da önemli ve tehlikeli bir eksiklik³⁵⁹.

2.2.2.3.3. Kasten Yaralama Suçu

Kadına yönelik şiddet bağlamında Türk Ceza Kanunu'nun m. 86 ve devamındaki hükümlerinde düzenlenen yaralama suçu, fiziksel şiddetin en net ortaya çıkma şekillerindendir. TCK'nin m.86 hükmünün devamındaki 86/3-a,b.f³⁶⁰, konumuzla ilişkili olup TCK kapsamında da aile içinde yaşanan şiddet olaylarının önlenmesi ve daha caydırıcı olması istenmiştir³⁶¹. Aynı Kanunun m. 87 hükmünde kasten yaralamanın neticesi sebebiyle cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren haller düzenlenmiş olup; konumuzla ilişkili³⁶², yaralama eylemi sonucunda fiziksel şiddete maruz kalan kişilerde; hamile bir kadına karşı işlenip de çocuğunun zamanından önce doğmasına neden olması (madde 87/1-e), konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin yok olmasına neden olması (madde 87/2-c) ve hamile bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine neden olması (madde 87/2-e)³⁶³ şeklinde düzenleme yapılmıştır. Ayrıca m.89 hükmünde taksirle yaralama gebe kadına karşı işlenmişse cezanın artırılacağı belirtilmiştir³⁶⁴. Bu düzenlemeler kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli düzenlemelerin başında gelmektedir.

2.2.2.3.4. İşkence ve Eziyet Suçları

İşkence ve eziyet suçları kadının onurunu ve vücut bütünlüğünü koruyan kanunumuzdaki düzenlemelerdendir. Ancak, işkence suçunun failinin ancak kamu görevlisi olabilir³⁶⁵. TCK m. 94 hükmüne göre işkence fiili “cinsel taciz” şeklinde

³⁵⁹ Dilem Özçoban s. 133.

³⁶⁰ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.86, 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle, bu fıkra “oranında” ibaresinden sonra gelmek üzere “, (f) bendi bakımından ise bir kat” ibaresi eklenmiştir., <https://www.mevzuat.gov.tr/>, e.t.: 02/12/2020

³⁶¹ Akpınar, s. 21.

³⁶² Dilem Özçoban, s. 133.

³⁶³ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004 S.:25611

³⁶⁴ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004 S.:25611

³⁶⁵ İsa Başbüyük, “Türk Ceza Hukuku'nda İşkence Suçu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2010, C. 12, Özel Sayı, Prof. Dr. Burhan Ceyhan Anısına Armağan, s. 1448

gerçekleşirse hapis cezasının ağırlaştırılacağı m. 95 hükmü “Gebe bir kadına karşı” işlenmesi halinde ise işkencenin neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hali sayılacaktır³⁶⁶.

Fiziksel şiddetin ceza hukuku kapsamında bir diğer yansımasını da eziyet suçu oluşturmaktadır. Türk Ceza Kanunu’nun m. 96 hükmünün 1. Fıkrasında 'eziyet etme' suç olarak kabul edilmiş³⁶⁷, 2. Fıkrasının b bendine göre ise; bu fiil, eşe karşı işlenmesi halinde hapis cezası ağırlaştırılmıştır³⁶⁸. Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışlar maddede yasaklanmasına³⁶⁹ rağmen Kanun maddesi eziyet suçunun oluşabileceği eylemlerin neler olduğunu maddede yer vermemiş, eziyete yol açacak her türlü davranışı suç olarak kabul etmiştir³⁷⁰. Aslında bu eylemler yaralama, hakaret, tehdit, taciz niteliği taşıyan ve sistematik bir şekilde yani belli bir süreç içerisinde aynı hareketlerin tekrarlanmasıdır³⁷¹.

2.2.2.3.5. Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları

Çocuk düşürtme, düşürme ve kısırlaştırma kanunumuzun m. 99, m.100 ve m. 101 hükmünde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir³⁷². Hem dünyada hem ülkemizde kadınlar özellikle nitelikli cinsel saldırı suçu sonucu gebe kalabilmektedirler. Hem bu gebeliğin meydana gelme biçimi hem de gebelik sırasında ve sonrasında yaşanan ruhsal problemler kadının hayatını olumsuz etkilemekte ve hiç istemediği bir kişiden hiç istemediği bir şekilde gebe kalan kadın, bazı durumlarda bu sebeple intihar edebilmektedir³⁷³. Doğumun gerçekleşmesiyle birlikte kadının çocuğuna soğuk davranması, sevgi besleyememesi, ona baktıkça başına gelen olayları hatırlaması ve bu sebeple uğradığı haksızlığın bedelini ondan çıkarması gibi durumlar ortaya çıkmaktadır³⁷⁴. Ayrıca gebelik rızai bile olsa özellikle bebeğin cinsiyetinin kız olması halinde kadınlar, erkeklerden şiddete maruz kalmaktadırlar.

Halk arasında “kürtaj” olarak bilinen çocuk düşürtme suçunun düzenlendiği TCK m. 99 hükmüne göre, kadının rızası dışında çocuğun düşürmesine sebep olan hapis

³⁶⁶5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁶⁷5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁶⁸Özdamar, s. 124.

³⁶⁹Burcu Dönmez “Kadına Karşı İşlenen Eziyet Suçu”, **İzmir Barosu Dergisi**, Mayıs 2015, S. 2, s. 337.

³⁷⁰Akpınar, s. 22.

³⁷¹Yargıtay, 8.Ceza Dairesi, 13.06.2014 Tarih, 2014/439 Esas, 2014/14662 Karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t.: 02/12/2020,

³⁷²Recep Doğan, “Kadının Üreme Hakkı, Kürtaj, Çocuk Düşürme ve Düşürtme Suçları”, (Kürtaj), **TBBB**, Y. 2016, S.127., s. 73-120.

³⁷³Dilem Özçoban, s.134.

³⁷⁴Barış Işık, “Mağduru Olduğu Bir Suç Sonucu Gebe Kalan Kadının Çocuğunun Düşürtülmesi Suçu (TCK m. 99/6)”, **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, Y.2015, C. 3, S. 2, s. 29.

cezası ile cezalandırılır. On haftadan fazla süreli gebeliklerde tıbbi zorunluluk yoksa kadının rızası dahilinde bile olsa bir kadının çocuğunu düşürten kişi hapis cezası ile cezalandırılır. Rıza veren kadın hakkında da hapis veya adli para cezasına hükümlenir. Gerçekleşen fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa hapis cezası ile cezalandırılır vd. denilerek kürtajın belli sınırlar ve zamanlarda tıbbi yeterliliğe sahip ve kadının rızası dahilinde gerçekleşebileceği belirtilmiş aksi halde çeşitli hapis ve adli para cezalarına hükmedileceği açıklanmıştır. Eğer kadın mağdur konumunda olduğu bir suçtan sonra hamile kalırsa da hamilelik süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olma zorunluluğuyla, hamileliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için hamilelik uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmelidir³⁷⁵”, denilmektedir.

Çocuk düşürme suçu m.100 hükmünde³⁷⁶, kısırlaştırma suçu ise m.101 hükmünde³⁷⁷ düzenlenen suçlardır.

Türk Ceza Kanunu’nun m. 99 hükmünde düzenlenen, çocuk düşürtme ve m.101 hükmünde düzenlenen, kısırlaştırma eylemlerinde rıza şartı aranmaktadır. Burada kişinin geçeceği süreci tam olarak anlamasını ifade edecek "aydınlatılmış rıza" dan bahsedilmektedir³⁷⁸.

2.2.2.3.6. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu’nda “Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenen kadına yönelik şiddetin en aşağılayıcı boyutu olan cinsel suçlar, 5237 sayılı Kanun ile “Kişilere Karşı Suçlar” kısmının “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” bölümünde düzenlenmiştir³⁷⁹. Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz suçlarını içerisinde barındıran cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar, ceza hukukunda çok geniş bir yer kaplamakla birlikte, fiziksel, cinsel ve hatta psikolojik şiddet türlerine örnek olarak verilebilir³⁸⁰.

³⁷⁵ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁷⁶ Özdamar, s. 124.

³⁷⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁷⁸ Ergüneş Duran s. 55.

³⁷⁹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁸⁰ Akpınar, s. 23.

Cinsel saldırı Türk Ceza Kanunu m.102’de yer almaktadır³⁸¹. Bu maddenin 1. fıkrası suçun basit halini oluşturmaktadır³⁸². Aynı maddenin 2. fıkrası suçun nitelikli hallerinden birini oluşturmaktadır³⁸³. Bu düzenlemenin ikinci cümlesi aile içi kadına yönelik şiddet açısından önem arz etmektedir³⁸⁴. Böylece evlilik içinde eşe karşı işlenen cinsel saldırılar da suç kapsamına dahil edilmiş; soruşturma ve kovuşturmanın yapılması, mağdurun şikâyetine bağlanmıştır.

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu’nda evliliğin kadına, cinsel ilişkiye rıza gösterme yükümlülüğü yüklediği gibi birtakım düşünceler ile eşe karşı işlenen cinsel saldırı suçu cezalandırılmamaktaydı. Eski kanunda sadece kadının rızası dışında anüs yoluyla cinsel ilişkiye zorlanması veya cinsel ilişkinin anormal yollardan gerçekleştirilmesi durumları aile içi kötü muamele suçu meydana gelmekteydi³⁸⁵. Bu düzenleme ile ırza tecavüzün eşe karşı işlenmesi hali de cezalandırılmaya başlanmış; kadın, kocasının her türlü cinsel tasarrufunun ses çıkarmaması düşüncesinden kurtulmuştur. Yapılan düzenleme Türk Hukuku açısından bir yenilik olmuştur³⁸⁶.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.102/3’e göre kadına yönelik şiddet bakımından suçun meydana gelişinin bu fıkra kapsamına girmesi durumunda ceza miktarlarının artırılması gerektiği belirtilmiştir. Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde de ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası getirilmiştir³⁸⁷.

Çocukların cinsel istismarı suçu Türk Ceza Kanunu’nun m.103 hükmünde yer almaktadır. Çocukların cinsel istismarı fiilleri suç olarak sayılmıştır. Cinsel istismarın; üst soy, ikinci ve üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi vb. gibi kişilerce işlenmesi halinde çok ciddi hapis cezaları³⁸⁸ öngörülmekle birlikte, maalesef bu tür şiddet olaylarının sayısındaki artış hala önlenememektedir.

Türk Ceza Kanunu’nda zorla evlendirme suçu düzenlenmemiştir. Bu nedenle zorla evlendirmelerde bu suça mutlaka başvurulması gerekmektedir. Kanunumuzda m. 104 hükmünde, Reşit olmayanla cinsel ilişki yer almaktadır. Bu durumla reşit olmayanla cinsel ilişkide bulunmak, bağımsız bir suç oluşturmaktadır³⁸⁹.

³⁸¹ Özdamar, s. 124.

³⁸² Dilem Özçoban, s. 136.

³⁸³ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁸⁴ Dilem Özçoban, s. 136.

³⁸⁵ AKIN, s. 31.

³⁸⁶ Özdamar, s. 124.

³⁸⁷ Bkz. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu madde 102/5. “Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur”.

³⁸⁸ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁸⁹ Özdamar, s. 125.

Türk Ceza Kanunu m.105'te ise cinsel taciz suçu düzenlenmiştir³⁹⁰. Bu maddenin 1. fıkrasına göre³⁹¹, cinsel tacizin tanımı yapılmamakla birlikte, madde gerekçesinde cinsel taciz, cinsel yönden ahlak temizliğine aykırı olarak mağdurun rahatsız edilmesi olayıdır. “*Suç, belli görev ve koşullar içinde sağlanan kolaylıkla işlenirse*³⁹² de” maddenin 2. fıkrasına göre suçun nitelikli halleri gerçekleştirilmiş olur. Bu konuyla ilgili İş Kanunumuzda da düzenleme yapılmıştır.

2.2.2.3.7. Tehdit ve Şantaj Suçları

Türk Ceza Kanunu'nun m.106 ve m.107 hükümlerinde düzenlenen tehdit ve şantaj suçlarını işleyen kişiler için, başta Kadını sözel ve psikolojik şiddetten koruma amacı olan ve tüm şiddet türlerinin önüne geçebilmek veya tekrarlanmasını engellemek adına ciddi cezalar öngörülmüştür. Burada kişilerin hiç huzuru korunmaya çalışılmıştır³⁹³.

Türk Ceza Kanunu m. 106 hükmünde tehdit suçu ve hükmedilecek ceza ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Şantaj suçunun ne olduğu ve karşılığında verilecek cezalar Türk Ceza Kanunu m. 107 hükmünde yer almaktadır

Tehdit veya şantaj yoluyla şiddete başvuran kişi, mağdur; bu hususta mağdur daha çok kadınlardır; sağlıklı bir şekilde hareket edebilmesini engellemekte ve mağdur üzerinde psikolojik etki yaparak aslında yapmak istemediği bir işi yapmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple Türk Ceza Kanunu her iki suçu da kişilerin hürriyetine karşı işlenen suçlar arasında saymış; ve özellikle tehdit suçunun silahla işlenmesi halinde ciddi ceza miktarları belirlenmiştir³⁹⁴.

2.2.2.3.8. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma

5237 Sayılı TCK m. 109 hükmünde yer alan “kişiyi hürriyetinden yoksun kılma” psikolojik şiddete örnek olarak gösterilebilecek bir suçtur. Bireyi özgürlüğünden alıkoyma şiddetin psikolojik boyutu içerisine dahil olmakla beraber, bireyin bu eylemi

³⁹⁰ Dilem Özçoban, s. 137.

³⁹¹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁹² 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611, m. 105/2, (Değişik: 18/6/2014-6545/61 m.)

³⁹³ Akpınar, s. 23., Dilem Özçoban s. 137.

³⁹⁴ Akpınar, s. 24.

yapmak için ya da eylemi gerçekleştirdiği esnada zor kullanması durumunda şiddetin fiziksel boyutu da ortaya çıkmaktadır³⁹⁵.

Kişiyi eve ya da bir odaya kilitleme, dışarıya çıkmasına izin vermeme, karanlıkta bırakma gibi eylemler suç olarak öngörülmüştür. Bu fiilleri gerçekleştirenler hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur³⁹⁶. Aynı maddenin 2. ve 3. Fıkrası hükmüne göre de bu eylemleri gerçekleştirirken cebir, tehdit veya hile kullanılması durumunda ise daha ağır cezayı gerektirecek bir durum söz konusu olacak ve hürriyeti yoksun kılma suçunu oluşturacak bu ve benzeri eylemlerin eşe, çocuğa veya kendini savunamayacak durumda olanlara karşı işlenmesi, söz konusu suçun nitelikli hallerinden sayılmış ve ceza artırımı gerektirdiği maddede yer almıştır³⁹⁷. Bu suçun eşe karşı işlenmesi ve cinsel amaçla işlenmesinin nitelikli haller sayılması kadına yönelik şiddeti önleme amaçlı önemli düzenlemedir.

“Konut Dokunulmazlığının İhlali” ile ilgili de m. 116 hükmüne göre³⁹⁸; bir kimsenin konutuna rızaya aykırı olarak giren veya rızayla girip çıkmayan hakkında cezaya hükmolunur, evlilik birliği içinde orta kullanımda birinin rızası varsa konuyla ilgili suç oluşmaz. Ancak rızanın meşru amaca yönelik verilmiş bir rıza olması gerekmektedir³⁹⁹.

2.2.2.3.9. Aile Düzenine Karşı Suçlar

Türk Ceza Kanunu’nun kadını şiddetten koruyan diğer önemli maddeleri “Aile Düzenine Karşı Suçlar” başlığında düzenlenmiştir. Hem “aile içi şiddete” hem de “ailenin korunmasına yönelik olarak; Kanunumuzun “Sekizinci Bölümü”nde “Aile Düzenine Karşı suçlar” yer almaktadır. Bu suçları şu şekilde ele alabiliriz.

Birden çok evlilik ve hileli evlenme, dinsel tören (TCK m.230); suç olarak düzenlenmiş, ancak dini nikah suçu düzenlemeleri Anayasa Mahkemesi’nin 2014/36 Esas 2015/51 Karar sayılı, 27/5/2015 tarihli Kararı ile bu maddenin 5. ve 6. Fıkrası iptal edilmiştir. Aynı zamanda resmi nikah olmadan bu tür evliliklerin gerçekleşmesi tazminat, yoksulluk nafakası gibi birçok hukuki korumadan da özellikle kadını mahrum bırakmaktadır.

³⁹⁵Ertem,/Badur, s.4.

³⁹⁶ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁹⁷ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁹⁸ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611

³⁹⁹ Özdamar, s. 125.

Çocuğun soy bağıını değiştirme (TCK.m.231); suç sayılmıştır. Bir çocuğun soy bağıını değiştiren veya gizleyen, özen yükümlülüğüne aykırı davranarak, sağlık kurumundaki bir çocuğun başka bir ailenin çocuğu ile karışmasına sebep olan kişiler cezalandırılmaktadır.

Kötü muamele (TCK m. 232);aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunma m. 232/1'de⁴⁰⁰ , disiplin yetkisinin kötüye kullanılması ise ikinci fıkrada suç sayılmıştır.

Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (TCK m. 233);suçu m. 233 hükmünde düzenlenmiş ve madde fıkralarıyla birden fazla suç tipi yaratılmıştır. Bu düzenlemenin 1. fıkrasında aile hukukundan doğan genel yükümlülüklerin ihlali, 2. ve 3. fıkralarında ise aile hukukundan doğan daha özel yükümlülüklerin ihlalleri suç olarak belirlenmiştir⁴⁰¹.

Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu (TCK. m. 234); aile düzenine karşı suçların son düzenlemesi olup m. 234 hükmünde düzenlenmiştir. Bu madde velayet ile ilgilidir. Velayet yetkisi olmayan anne baba tarafından gerçekleşirse hapis cezasına hükmolunmaktadır⁴⁰².

2.2.2.3.10. Diğer Düzenlemeler

Eğitim ve öğretim hayatına katılma hakkının engellenmesi (madde 112), kamu hizmetlerinden faydalanma hakkının engellenmesi (madde 113), siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi (madde 114), inanç, dini inanış, düşünce ve kanaat özgürlüklerinin kullanılmasını engelleme (madde 115), konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116) ve özellikle ekonomik şiddet bağlamında çalışma ve iş özgürlüğünün ihlali (madde 117) vb. suçlar kadına yönelik şiddet bağlamında önemli düzenlemelerdir.

Bunların yanı sıra “Genel ahlaka karşı suçlar” başlıklı; “Hayasızca hareketler”, “müstehcenlik” ve “fuhuş” 225,226,227. maddelerde düzenlenmiştir. Kadını cinsel şiddete karşı koruyan bir diğer düzenleme olan fuhuş suçu Türk Ceza Kanunu’nun m. 227 hükmünde yer alır⁴⁰³. Fuhuşa zorlama konusu da düzenlenerek bireylerin özellikle de çocukların fuhuş yapmaya zorlanmaları, fuhuş teşviki, gerçekleştirilmesi adına zor

⁴⁰⁰ "5237 sayılı TCK'nın 232/1. maddesinde düzenlenen kötü muamele suçu ise; merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak davranışlardır... Bu eylemler aynı zamanda bu bölümde incelenen eziyet suçunu da oluşturan eylemlerdir." (Y., 8.CD., 13.06.2014 T., 2014/439 E., 2014/14662 K.), Y., 4.CD., 19.01.2009 T., 2007/5591 E., 2009/80 K.)

⁴⁰¹ Ayşe Nuhoğlu, *Aile Düzenine Karşı Suçlar*, 1. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 141.

⁴⁰² Özdamar, s. 128.

⁴⁰³ Dilem Özçoban, s. 139.

kullanılması gibi etkinliklerin hangi şartlarda suç olarak görüldüğü konusunda kanunumuzda düzenlemeler mevcuttur⁴⁰⁴.

765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunu'nda yer almayan genital muayene suçu, Türk Ceza Kanunu'nun m.287 hükmünde yer alır.

Genital muayene bağımlı olmayan bir madde biçiminde düzenlenmiştir⁴⁰⁵. Genital muayene suçu, bekaret kontrolü ya da kızlık muayenesi adı altında insan hakkı ihlali olan insanlık dışı uygulamalar nedeniyle Anayasanın 10, 12,17 ve 20.maddelerinin de ihlalini içerdği için; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer almaktadır⁴⁰⁶.

Tüm bu düzenlemeler ile Türk Ceza Kanunu, kadının insan haklarının korunmasında, ayrımcılığın önüne geçilip eşitliğin sağlanmasında aile içinde ve toplumda kadına yönelik şiddetin önlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Ancak kadına yönelik şiddeti önleme sadece yasal düzenlemeler ile olması mümkün değildir. Toplumun kadına yönelik bakış açısının değişmesi ve kadına yönelik şiddet konusunda toplumun her kesiminin eğitilmesi gerekmektedir.

⁴⁰⁴Levent, s. 49.

⁴⁰⁵5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu R.G.T.: 12.10.2004S.:25611, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008b, s. 6-7.

⁴⁰⁶İbrahim Dülger, "Genital Muayene Suçu (TCK. Madde 287)", **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2008, C. 3, S. 2, s. 42.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AİLE İÇİ ŞİDDETEN KADININ KORUNMASI, 6284 SAYILI KANUNDAKİ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

3.1. Kadının Korunması

3.1.1. Genel Olarak

Dünyanın her yerinde ve ülkemizde yüzyıllardır kadınlar şiddete maruz kalmış ve günümüzde de yaşamın her alanında işyerinde, evinde, sokakta vs. çeşitli baskı ve şiddetin mağduru olmaya devam etmektedirler. Ne yazık ki kadına yönelik şiddet azalması gerekirken artarak, şiddet olayları toplumu sarsan boyutlara ulaşmış haldedir. Hemen hemen her gün şiddete uğrayan bir kadın, kocası tarafından darp edilen, öldürülen kadın haberleri medyada yer almaktadır.

Kadına aile içindeki yöneltilen şiddetin önlenmesi için ülkemizde ciddi yasal düzenlemeler yapılarak kadının korunması amacıyla kadına yönelik suçlarda ciddi yaptırımlar öngörülmüştür. Yapılan düzenlemelerle kadınlar için korkusuzca ve özgürce yaşayabilecekleri toplum meydana getirerek devletin güvencesi altında yaşamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Türk Medeni Kanunu kapsamındaki düzenlemelere ek olarak 2014 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanunlabirlikte, kadın olarak doğan ve cinsiyetini TMK m. 40 hükmü kapsamında kadın olarak değiştiren yaşlı, genç, evli, bekâr, boşanmış veya ayrılmış, dini nikâhlı ya da beraber yaşayan her kadın devlet güvencesi altındadır⁴⁰⁷.

3.2. Kadının Korunmasına İlişkin Türk Medeni Kanunu Kapsamındaki Düzenlemeler

3.2.1. Hâkimin Alabileceği Önlemler

Türk Medeni Kanunu'nun “Birliğin Korunması” başlığındaki m. 915 hükmünde hakimin müdahalesinden söz edilmektedir⁴⁰⁸. Kanunumuz bu konuda hakime çok geniş yetkiler vererek somut olayın özelliklerine bakarak müdahale hakkı tanımıştır. Herhangi

⁴⁰⁷ Mehmet Şerif SAĞIROĞLU, **Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**, Legal Yayıncılık, İstanbul 2013, s.29.

⁴⁰⁸ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G.T.: 8/12/2001 S.24607 , <https://www.mevzuat.gov.tr/>, e.t.: 05/12/2020

bir tarafın tek başına veya tarafların birlikte talepte bulunması hâkimin müdahalede bulunabilmesi için yeterlidir. Yani hâkim evlilik birliğine ancak eşlerin talebiyle müdahale edebilecektir, yoksa hakim kendiliğinden kanunun belirlediği tedbirleri almak yetkisi bulunmamaktadır⁴⁰⁹. Evlilik birliğinin korunması ana amacıyla kanun koyucu tarafından aileye müdahale etmekte bir sakınca görülmemiş ve Medeni Kanun'a hakim bu konuda gereken tedbirleri almasını sağlayacak hükümler konulmuştur.

Hakimin alacağı tedbirlerden, evlilik birliğini düzenlemeye yönelik olanlar Türk Medeni Kanunu'nun m. 195 hükmü ve devamındaki hükümlerinde ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Hâkimin evlilik birliğinin korunması amacıyla kanunda belirtilen müdahalesi genel müdahale ve özel müdahale olmak üzere iki şekilde mümkündür. Çalışmamızda özel müdahale halleri incelenecektir.

3.2.1.1. Evlilik Birliğinin Korunması için Hakimin Alabileceği Özel Önlemler

3.2.1.1.1. Eşler Birlikte Yaşamaya Devam Etmesi Hâlinde

Türk Medeni Kanunu'nun, "Eşler Birlikte Yaşarken" başlığını taşıyan m.196 hükmünde ele alınmıştır.

Birlikte yaşam devam ederken eşlerden birinin birliğin giderlerine gücü oranınca katılmaması durumunda diğer eş, hâkimden genel müdahale isteyebileceği gibi, özel müdahale istemek suretiyle de diğer eşin birlik için yapması gereken parasal katkının belirlenmesinin yolunu açabilir. Bu madde de eşlerin birlikte yaşamı devam ederken, hâkimin alacağı özel bir tedbir hükmüne bağlanmıştır⁴¹⁰.

Hakim, eşlerin birliğe yapacağı parasal katkıyı belirlemek dışında ikinci fıkrada değinilen somut olayın özellikleri içinde eşlerin kişisel çabalarını, emeklerini, çocuklara bakmasını de dikkate almaktadır⁴¹¹. Maddenin devamında tedbir niteliğinde hüküm verilecek katkı süresinin başlangıcı gösterilmiştir. Buna göre, bu katkı istemden geriye doğru bir yıl ile gelecek yılları kapsar. Bu madde, diğer tedbir nafakalarından farklı

⁴⁰⁹ Bilge KÖNEZOĞLU, "Aile ve Ailenin Korunması", **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi** Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006, s.41.

⁴¹⁰ Akkaya Şahin, s. 69.

⁴¹¹ Ayhan UÇAR, 4721 sayılı Medeni Kanun ile Evliliğin Genel Hükümleri Arasında Yapılan Bir Kısım Değişiklikler Üzerine Düşünceler, Evliliğin Genel Hükümleri, **AÜEHFD**, Y.2002, C. VI, S.1-4, s.327. , Hüseyin Hatemi, **Aile Hukuku**, 8.Bası, On İki Levha Yayıncılık İstanbul, 2020, s.88.

olarak, talepte bulunan eşe dava tarihinden başlayarak geriye doğru bir yıl içinde katkı talep edilebileceğini belirtmiştir⁴¹².

Madde hükmünden ve gerekçesinden⁴¹³ anlaşılacağı üzere, eşler arasında parasal katkı kaynaklı evlilik birliğinin devam ederken, uyuşmazlık meydana geldiğinde, eşlerden birisinin talebi üzerine, parasal katkıyı belirleyecek kişi yetkili Aile Mahkemesi hakimidir.

3.2.1.1.2. Eşler Ayrı Yaşarken Alınabilecek Tedbirler

Kanunumuzun "Birlikte Yaşamaya Ara Verilmesi" başlığını taşıyan m.197 hükmünde düzenlenmiştir.

Maddenin fıkra 1. hükmünde birlikte yaşama haline ara verilmesine ilişkin özel bir tedbir getirilmiştir. İkinci fıkrada, ayrı yaşamamanın haklı sebebe dayandığı hâllerde, hâkimin; bir eşin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyalarından hangi eşin hangi oranda yararlanacağına eşlerin mallarının yönetimine, ilişkin tedbir kararı alabilir⁴¹⁴. Bu tedbirler için, Aile Mahkemesi hakimine başvurulur⁴¹⁵.

Maddenin son fıkrası uyarınca da eşlerin birlikte yaşamasına ara verilmesi hâlinde hâkimin, ergin olmayan çocuklarla ilgili alacağı tedbirlerin çocuklarla ana ve baba arasındaki ilişkilerinin velayetle ilgili hükümlere dayanarak alınması düzenlemiştir.

3.2.1.1.3. Borçlulara Ait Önlemler

Türk Medeni Kanunu m. 198 hükmünde; *“Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir”*., denilir.

Düzenlemenin asıl amacı da eşlerin evlilik birliğine güçleri oranında yeterli düzeyde katılmasını sağlayarak; giderlerin tek bir eş tarafından karşılanmasını önlemektir. Aksi halde hakim, eşlerden birinin birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, onun borçlularına borçlarını diğer eşe ödemelerini emredebilecektir⁴¹⁶.

⁴¹²Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 21.04.2003 tarih ve 2003/3045-5778 E.K., <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, e.t.: 06/12/2020

⁴¹³ www.kgm.adalet.gov.tr/gg/turkmedenikanunu.pdf, e.t.: 06/12/2020

⁴¹⁴ www.kgm.adalet.gov.tr/turkmedenikanunu.pdf – e.t.: 10/12/2020

⁴¹⁵ Yargıtay 2. HD. E.2004/7858, K.2004/9308, T.12.7.2004.; (Sinerji Hukuk Mevzuatı)

⁴¹⁶ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 864-869., Özdamar s.231.

3.2.1.1.4. Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması

Türk Medeni Kanunu m. 199. hükmünde tasarruf yetkisinin sınırlandırılması ve hakim alacağı önlemlerden bahsedilmektedir.

Tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına karar verilebilmesi için; ailenin ekonomik varlığının korunması sebebi; mal varlığına ilişkin sebepler, ekonomik durumla bağdaşmayan sebepler, ekonomik tehlike yaratan sebepler olmalıdır. Bunun dışında da evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesi sebebi bulunmalıdır. Eşlerin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması bu sebepler dışında hukuken mümkün değildir⁴¹⁷.

Ailenin ekonomik varlığının, eşten kaynaklı nedenlerle ciddi ve yakın bir tehlikeye düşmesi halinde tasarruf yetkisinin kısıtlanması başvurulabilecek önlemlerdendir. Eşlerden birinin mal varlığını veya gelirlerini hesapsız bir şekilde harcaması, ev eşyalarını gereksiz yere satması, ailenin ve kendisinin taşınmazlarını değerinin çok altında başkalarına devretmesi veya ailenin mal varlığında ciddi azalmalara sebep olması⁴¹⁸ gibi durumlarda diğer eş mahkemeye başvurarak ekonomik varlıklarını tehlikeye düşüren eşin tasarruf yetkisinin kısıtlanmasını isteyebilir. Burada mahkeme, eşlerin kasıtlı ya da kusurlu olup olmadıklarına bakmaz. Çünkü kanunun tasarruf yetkisinin kısıtlanmasında öngördüğü amaç, ekonomik varlığın zarar görmemesi, diğer eş ve çocukların devam eden evlilik içinde ya da olası bir boşanma durumunda mali açıdan zor duruma düşmemeleridir.

Tasarruf yetkisi sınırlandırılan eş karardan sonra belirlenen mal varlığı değerleriyle ilgili tasarruflarını ancak diğer eşin rızasını alarak yapabilecektir⁴¹⁹.

3.3. Kadının 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanuna Göre Kadının Korunması

3.3.1. Genel Olarak

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın m. 142 hükümlerine göre "Mahkemelerin Kuruluşu" başlığını taşıyan, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve

⁴¹⁷ Akkaya Şahin, s. 75.

⁴¹⁸ Seda ÖKTEM, Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması, Türkiye Barolar Birliği Dergisi Y.2006, S.67, s.322.

⁴¹⁹ Ahmet M. KILIÇOĞLU, Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı (Eşin Rızasına Bağlı İşlemler), Turhan Kitabevi, Ankara 2002, s.33.

yargılama usulleri kanunla belirlenir. Aile mahkemesi özel mahkemelerdendir ve kuruluşu da bir yasa ile olmuştur.

18 Ocak 2003 gün ve 24997 sayılı Resmi Gazete’ de 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 4787 Sayılı Kanun m.1 hükmü, aile mahkemelerine ilişkin hükümleri içermektedir. Devlet korumayı mahkemeleri aracılığıyla sağladığından bu amaçla Aile mahkemeleri kurulmuştur. Çalışmamızda ise Kadın Hakkında Kanunda düzenlenen önlemlerden bahsedilecektir.

3.3.2. Kadın Hakkında Önlemler

Kanunlarımızdaki diğer hükümler saklı kalmak üzere görev alanına giren konularda kadınlar hakkında önlemleri almakla yükümlü Aile Mahkemesidir⁴²⁰. Bu önlemler şu şekildedir:

Eşleri uyarma kapsamında; diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere görev alanındaki konularda evlilik birliğinden doğan yükümlülükler konusunda eşleri uyarma kararını vermeye, aile mahkemesi yetkilidir.

Aile mahkemesi gerektiğinde eşleri uzlaştırmaya da karar verebilir.

Aile Mahkemesi ailenin ekonomik varlığına ilişkin önlemleri almaya karar verebilir.

Aile Mahkemesi, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere görev alanına giren konularda yetişkinler hakkında resmi sağlık kurumlarına, özel sağlık kurumlarına, sosyal hizmet kurumlarına huzur evleri vb. yerlere yerleştirme kararı verebilir.

Mahkeme aynı şekilde kişiler hakkında bir meslek edinme kursuna verme ya da uygun görülecek bir eğitim kurumuna vermeye karar verebilir⁴²¹.

3.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

3.4.1.Genel Olarak

Hukukumuzda aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet ile ilgili özel düzenlemeler içeren ilk ulusal kanun Mülga 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’dur. Bu

⁴²⁰ 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun 18/1/2003 R.G.T.: 18/1/2003 S.24997

⁴²¹ Gençcan , Kadın Hukuku, s. 281.

kanunda özellikle evlilik dışı kadınların korunmasında zayıflıklara yol açtığı, dar kapsamlı olması ve günün ihtiyaçlarına cevap verememesi sebebiyle yeni hukuki düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Bunun sonucunda da 8 Mart 2012 tarihinde “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun⁴²²” kabul edilmiş ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 18 Ocak 2013 tarihindeyse Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği kabul edilmiştir⁴²³.

3.4.2. Kanun’un Amacı, Kapsamı ve Uygulanmasına İlişkin Temel İlkeler

6284 sayılı Kanun’un m. 1 hükmünde Kanun’un amacı, kapsamı ve uygulanmasına ilişkin temel ilkeler düzenlenmiştir. Kanun yürürlüğe girmeden önce şiddet nedeniyle korunma tedbiri sağlanacak kesim dar kapsamda ve ciddi eksiklikler mevcuttu. 6284 Sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesiyle bu kapsam genişletildi. Şiddete maruz kalan, şiddet mağduru olma tehlikesi olan çocukların, kadınların, aile fertlerinin ve tek taraflı ısrarlı şekilde takip mağduru olan bireylerin korunması ve bunlara yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek kanunun amacı olarak belirtilmiştir.

Kanun’un madde 1 fıkra 2 hükmünde, uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasına ilişkin temel ilkeler yer almaktadır. Anayasamız, ülkemiz tarafından imzalanan uluslararası anlaşmalar, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani İstanbul Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanunlarımızda yer alan düzenlemelerin esas alındığı ifade edilmiştir. Sosyal devlet ilkelerine göre şiddet mağdurlarına hizmet ve destek sağlarken, kadın erkek eşitliğine duyarlı, etkili, adil, hızlı ve insan haklarına dayalı bir prosedür izlenecektir. Tedbir kararları, şiddetin mağduru ve şiddet failine uygulanırken insan onuru ile bağdaşacak şekilde uygulanmalıdır. Kadınlara pozitif ayrımcılık getiren, cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınların cinsiyete dayalı her türlü şiddetten korunması için alınan özel tedbirler ise ayrımcılık sayılmaz.

3.4.3. Kanundaki Tanımlar

6284 sayılı Kanun’un m. 2 hükmünde tanımlara yer verilmiştir. Bu Kanunda yer alan; Aile ve sosyal Politikalar Bakanlığı, Bakanlık kavramının karşılığıdır. Hakim ifadesi, Aile mahkemesi hakimini temsil eder. Kanunda genel olarak şiddet tanımı

⁴²² Bkz. 20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete

⁴²³ Gençcan. s. 229.

yanında ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet, şiddet mağduru, şiddet önleme ve izleme merkezleri, şiddet uygulayan ve tedbir kararı kavramları da tanımlanmıştır. Şiddetin türleri kanunda sayılmış ancak tek tek tanımlanmamıştır⁴²⁴.

3.4.4. İhbar

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine dair Kanun'un m. 7 hükmünde ihbar şeklinden bahsedilmiştir. Kanunda kişinin şiddete maruz kalması veya şiddete maruz kalma tehlikesi olduğu durumlarda herkesin durumu sözlü, yazılı veya başka şekilde resmi makam ve mercilere ihbar edebileceği belirtilmiştir. İhbarı alan kamu görevlileri kanun kapsamında görevlerini derhal yerine getirmek ve uygulanacak diğer tedbirlere ilişkin, yetkilileri bildirmekle yükümlüdür⁴²⁵.

3.4.5. Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler

6284 sayılı Kanunun getirdiği başlıca yenilikleri; yararlanabilecek kişiler ile tedbir kararları bakımından ve diğer bazı yenilikler olarak incelemek mümkündür⁴²⁶.

3.4.5.1. Tedbir Kararları Konusundaki Yenilikler

3.4.5.1.1. Kanunda Yer Alan Tedbirler

6284 sayılı Kanunla ilk kez düzenlenen, Mülga 4320 sayılı Kanunda bulunmayan tedbirler vardır. Korunan kişi ve şiddet uygulayan bakımından birtakım tedbirler Kanunda düzenlemiştir. İkinci Bölümünde koruyucu ve önleyici tedbirler olarak iki başlık altında düzenlenmiştir. Uygulama Yönetmeliğinin m. 3 hükmünde koruyucu ve önleyici tedbirlerin ne olduğuna değinilmiştir. Koruyucu tedbir kararı bahsi geçen merciler tarafından korunan kişi hakkında hükmedilecek tedbir kararlarını; önleyici tedbir kararı da şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında hükmedilebilen tedbirlerdir⁴²⁷.

⁴²⁴ 6284 Sayılı Kanun m.2 <https://www.resmigazete.gov.tr/> , e.t.: 20/12/2020

⁴²⁵ 6284 Sayılı Kanun m.7, <https://www.resmigazete.gov.tr/> , e.t.: 20/12/2020

⁴²⁶ Necla Öztürk, "Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler Ve Öneriler", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2017, Cilt:8 Sayı:1, s.6.

⁴²⁷ Ali Haydar YAĞCIOĞLU, "6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2017, C. 19, Özel Sayı, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, s. 929.

3.4.5.1.1.1. Koruyucu Tedbirler (Korunan Kişi Hakkında Verilebilecek Tedbirler)

Şiddet mağdurlarını koruma amaçlı koruyucu tedbirler, ivedi hallerde ve sınırlı süreyle verilir. Şiddet failinin cezai ve diğer sorumlulukları ortadan kalkmaz⁴²⁸. Şiddetin kamu kayıtlarına geçirerek şiddeti önlemek toplumun şiddete karşıtlığını vurgulamak, mağdur olan kişinin bağımsız karar almasını sağlamak koruyucu tedbirlerin esas amacıdır⁴²⁹. Bu nedenle, koruyucu tedbirler önemli olup, ancak bu şekilde dış etkenlerle şiddet mağduruna destek olunabilir⁴³⁰.

4320 Sayılı mülga Kanunda yer almayan mülkî amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler ilk olarak 6284 sayılı Kanunun m. 3 hükmünde düzenlenmiştir.

Koruyucu tedbirlere mülkî amir ya da hâkim karar verebilecektir. Ancak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde kolluk da karar verebilir. Buradaki amaç alınabilecek en hızlı ve kolay şekilde tedbir kararının alınmasıdır. Olayın özelliğine bakılarak en kısa sürede tedbir kararı alabilecek makama yetki tanınmıştır.

3.4.5.1.1.1.1. Mülki Amir Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler (m.3.)

Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak bazı tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilir. Mülki amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları sınırlayıcı olmayan şekilde⁴³¹ 6284 sayılı Kanun'un m.3 fıkra 1 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre;

3.4.5.1.1.1.1.1. Uygun Barınma Yeri⁴³² Sağlanması (m. 3/1-a)

Kanunun m. 3 fıkra 1-a hükmünde, mülki amir tarafından; korunan kişinin kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanmasına karar verilebilir.

Şiddete uğrayan kişinin güvenli bir yerde barınması hem acil hem de öncelikli tedbirdir. İdare tarafından, Anayasa'da belirtildiği gibi kadının ve ailenin korunması bakımından gerekli tedbirleri alınmalıdır⁴³³. Yeterli sayıda sığınma evi ülkemizdeki şiddet mağdurları ve yanlarındaki kişiler için bulunmamaktadır. 6284 Sayılı Ailenin

⁴²⁸ Gülriz Uygur, "Ev-İçi Şiddet Bağlamında Koruma Tedbirleriyle İlgili Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi", **Esin Konanç Sempozyumları**, Çocuk İstismarı ve Çocuk Suçluluğu, 2010, s. 139.

⁴²⁹ Öztürk, "Ailenin Korunması", s.8.

⁴³⁰ Öztürk "Ailenin Korunması",s. 9.

⁴³¹ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 236

⁴³² 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinde "sığınma evi" yerine "barınma yeri" ifadesi kullanılmaktadır.

⁴³³ Bülent TANÖR/Necmi Yüzbaşıoğlu, **1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2012, s.120.

Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğin m.7 hükmünde şiddet mağdurunun barınma ihtiyacının çözümü ayrıntılı şekilde ele alınmıştır⁴³⁴. Kanundaki bu açık düzenleme, Belediye Kanunu'nun belediyelere yüklediği sığınma evi açma görevine işlerlik kazandıracaktır⁴³⁵.

3.4.5.1.1.1.2. Geçici Maddî Yardım Sağlanması (m. 3/1-b)

Ekonomik ihtiyaçların nasıl karşılanacağı sorunu şiddet mağduru ya da şiddete uğrama tehlikesi olan kişinin başlıca sorunlarından. Mülki amir tarafından somut olayın özellikleri dikkat alınarak hakkaniyete uygun bir şekilde bu tedbir kararı verilir⁴³⁶. Kadının şiddet uygulayan kocasına ekonomik açıdan bağımlı olması, başını sokacak yeri olması için kocası ile uzlaşma yoluna gitmesine neden olmaktadır⁴³⁷. Maddi desteğin yok olması, kadının faturalarının ödenmemesi veya çocuklarının beslenmemesi, aç kalması gibi sonuçlar doğması anlamına gelebilecektir. Bu nedenle, geçici maddî yardım sağlanması tedbiri mağdurun bu tür endişelerini bir süre de olsa gidermesi açısından çok önemlidir. Yönetmeliğin m. 8 hükmünde ayrıntılı olarak maddî yardım miktarının hesaplanması, ödemelerin nasıl yapılacağı konuları düzenlenmiştir⁴³⁸.

3.4.5.1.1.1.3. Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Sağlanması (m. 3/1-c)

Kanun kapsamında korunan kişiye, psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyo-ekonomik bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine mülki amir karar verebilir. Bireyin durumu dikkate alınarak; hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edinmesine yardımcı olabilecek kurslar hakkında bilgilendirilmesi yapılır. Ayrıca iş bulması, hayatıyla ilgili planlar yapması, kendi kararlarını alabilmesi, konularında yardımcı hizmetler verilir. Bu hizmetlerin mülki amir tarafından yerine getirilmesini ŞÖNİM sağlar⁴³⁹. Düzenlemenin amacı, şiddet mağdurunu topluma kazandırmak,

⁴³⁴ 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğin m.7, <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 22/12/2020

⁴³⁵ Belediye Kanunundaki 2005 yılında yapılan değişiklikle Belediyelere sığınma evi açma görevi yüklenmiştir. Belediye Kanununun 14. maddesine göre, Büyükşehir Belediyeleriyle nüfusu 100.000 i geçen belediyeler kadınlar ve çocuklar için koruma evi açarlar.

⁴³⁶ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 236., Akpınar s.91.

⁴³⁷ Öztürk "Ailenin Korunması...", s.10.

⁴³⁸ 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğin m.8, <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 22/12/2020

⁴³⁹ 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğin m.9, <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 22/12/2020

psikolojik destek olmak, kendi kararlarını verebilecek ve hayatını idame ettirebilecek konuma getirmektir⁴⁴⁰.

3.4.5.1.1.1.4. Geçici Koruma Altına Alınma (m. 3/1-ç)

Şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması şeklinde geçici koruma kararı verilebilir. Yani hayati tehlikesi bulunduğu korunan kişi tarafından mülki amire bildirilirse o kişiye derhal geçici koruma sağlanması gerekir ya da korunan kişinin hayati tehlikesi bulunması halinde, ilgilinin talebi bulunmasa bile olayın özellikleri dikkate alınarak mülki amir tarafından o kişinin re'sen geçici korunmasına karar verilebilmektedir⁴⁴¹. Korunan kişinin nasıl koruma altına alınacağı Uygulama Yönetmeliğinin m. 10 hükmünde düzenlenmiştir.

3.4.5.1.1.1.5. Kreş İmkanının Sağlanması (m. 3/1-d)

Şiddetten en çok etkilenenlerin çocuklar olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Araştırmalar, şiddete uğrayan veya şiddete tanık olan çocukların ruhsal bozukluklar, kişilik ve davranış bozuklukları yaşayabileceğini göstermiştir⁴⁴². Bu nedenle şiddet mağduru çocuklar da çevreden uzak durmalıdır. Bu amaçla kanunla korunan bir kimsenin çocukları için gündüz bakımevi olanakları yer almaktadır.

Çocuklar için kreş imkânının sağlanması tedbiri, şiddete uğrayan kişinin çalışıyor ve çalışmıyor olması durumuna göre farklı iki şekilde uygulanır. Kanun kapsamında korunan kişinin çocukları varsa mağdurun çalışma yaşamına katılmasını desteklemek üzere dört ay, çalışıyorsa iki ay süreyle sınırlı kalmak üzere, on altı yaşından büyükler için aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle mülki amir tarafında kreş imkanının sağlanmasına karar verilir⁴⁴³.

⁴⁴⁰ Öztürk, "Ailenin Korunması...", s. 11.

⁴⁴¹ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 238.

⁴⁴² Veda GÖKKAYA BİLİCAN, "Kadına Karşı Şiddet ve Gölgesindeki Çocuk", **Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu**, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara 2012, s. 671-677.

⁴⁴³ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 238. ,Uyg. Yön. m.11/1, <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 22/12/2020

3.4.5.1.1.1.2. Hakimin Karar verebileceği Koruyucu Tedbirler (m.4)

Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları sınırlayıcı olmayan şekilde örneklendirme yapılarak⁴⁴⁴ 6284 sayılı Kanun'un m.4 hükmünde sayılmıştır.

3.4.5.1.1.1.2.1. İşyerinin Değiştirilmesi (m. 4/1-a)

İş yerinin değiştirilmesi hâkim tarafından verilebilecek tedbir kararlarının ilk sırasında yer alır. Bu tedbir, şiddet gösterenle mağdurun aynı işyerinde çalışması hâlinde söz konusu olabilir⁴⁴⁵. Yönetmeliğin m.13 hükmüne göre, hâkim, korunan kişinin talebi halinde iş yerinin değiştirilebileceği düzenlenmiştir⁴⁴⁶. Doktrinde, bu konuda somut olayın özelliklerine de bakılarak gerekirse şiddet uygulayan kişinin işyerinin değiştirilmesine de karar verilebilmesi gerektiği belirtilmektedir.

3.4.5.1.1.1.2.2. Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi (m. 4/1-b)

Koruma tedbirlerinden biri de korunan kişinin evli olması halinde, kanun kapsamında ortak yerleşim yerinden farklı bir yerleşim yeri belirlenmesidir. Bahsi geçen evlilik hukuken geçerli olan bir evlilik olmalıdır⁴⁴⁷. Benzer düzenleme 4320 sayılı Kanunda da bulunmaktaydı. Yönetmeliğin m. 14 hükmüne göre, ayrı yerleşim yeri belirlenen kişiye dair verilen kararda kişinin başvurusu sonucu, nüfus müdürlüğü tarafından adresle ilgili işlemler yerine getirilir⁴⁴⁸.

3.4.5.1.1.1.2.3. Aile Konutu Şerhi (m. 4/1-c)

Türkiye'nin de taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme'nin (CEDAW)⁴⁴⁹ m. 15, b.4. hükmüne taraf devletler, kadın ve erkeğe yasal olarak yerleşim yeri seçme ve nakletmede eşit yasal hak tanıyacaklarını kararlaştırmışlardır⁴⁵⁰. TMK m.186 f.1 hükmünde de "*Eşler oturacakları konutu birlikte seçerler*"⁴⁵¹.", şeklinde düzenleme yapılmıştır.

⁴⁴⁴ Dilem Özçoban, s. 145.

⁴⁴⁵ Öztürk, "Ailenin Korunması...", s. 12.

⁴⁴⁶ Yönetmelik m. 13 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 22/12/2020

⁴⁴⁷ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 240.

⁴⁴⁸ Yönetmelik m.14/2 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 22/12/2020

⁴⁴⁹ R.G.T. 14.10.1985 S.:18898

⁴⁵⁰ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 241.

⁴⁵¹ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu R.G. T:8/12/2001 S.:24607

4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu'nun m. 194 hükmünde aile konutuna ilişkin düzenlemeler yapılmış ve mahkeme tarafından; tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı vereceği belirtilmiştir.

Hâkim alabileceği tedbirlerden biri de tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasıdır. Bunun sonucunda aile konutunda, şiddet uygulayanın tasarruf yetkisi sınırlandırılmış olur.

3.4.5.1.1.2.4. Kimlik ve Diğer Bilgi ve Belgelerin Değiştirilmesi (m. 4/1-ç)

Hâkim tarafından verilebilecek son koruyucu tedbir, kimlik bilgi ve belgelerini değiştirmektir. Bu tedbir, diğerlerinden farklı olarak, Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilir⁴⁵². Bu husus hem Kanunda hem uygulama yönetmeliğinin m.16 hükmünde⁴⁵³ düzenlenmiştir.

3.4.5.1.1.2. Önleyici Tedbirler (Şiddet Uygulayan Kişi Hakkında Verilebilecek Tedbirler)

Şiddet eylemini gerçekleştiren kişi hakkında verilebilecek önleyici tedbir kararlarına genel olarak hâkim tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ise kolluk kuvvetlerince karar verilebilir.

3.4.5.1.1.2.1. Hakim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbirler

Hakim tarafından verilebilecek önleyici tedbir kararları sınırlayıcı olmayan şekilde örneklendirme yapılarak⁴⁵⁴ 6284 sayılı Kanun'un m. 5 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre;

3.4.5.1.1.2.1.1. Hakaret, Tehdit, Küçük Düşürücü Söz ve Davranışlarda Bulunulmaması (m. 5/1-a)

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında korunan şiddet mağduruna yönelik aşağılama, hakaret, veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunulmamasına ilişkin önleyici tedbir kararı

⁴⁵²Öztürk,Ailenin Korunması...",s. 13.

⁴⁵³ Yönetmelik m.16 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 23/12/2020

⁴⁵⁴ Dilem Özçoban s. 146.

hakim tarafından verilebilir⁴⁵⁵. Bu tedbir, şiddet uygulayan kişinin şiddeti durdurması konusunda uyarı niteliğindedir. Gecikmesinde sakınca olacak durumlarda ilgili kolluk amirleri tarafından da alınabilir.

3.4.5.1.1.2.1.2. Müşterek Konuttan Derhâl Uzaklaştırılması (m. 5/1-b)

6284 sayılı Kanunun m. 5 hükmünde öngörülen tedbirlerden biri de şiddet uygulayan kişi veya uygulama riski olan kişinin ortak yaşanılan yerden veya bulunduğu yerden uzaklaştırılması ve ortak konutun korunan kişiye, tahsisi edilmesidir⁴⁵⁶. Mağdur kişinin yaşadığı yer de koruma kapsamına alınarak anılan tedbir bu alanla sınırlı kalmamalıdır. Örneğin, ailenin birlikte yaşayacakları otel gibi mekânlarla ailenin uzun süre aynı alanda kalacakları mekânlar da burada değerlendirilmelidir⁴⁵⁷. Bu tedbir, şiddete uğrama tehlikesi altında bulunan kişinin başvurusuyla, önleyici tedbir olarak da uygulanabilir. Şüphesiz bu tedbirin gerekliliği ve uygunluğunu hâkim takdir edecektir.

Gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri, kararın verilmesini takip eden en geç ilk iş günü içinde belgeyi hâkim onayına sunar⁴⁵⁸.

3.4.5.1.1.2.1.3. Korunan Kişilere Yaklaşılması (m. 5/1-c)

Şiddet faili veya şiddeti uygulama tehlikesi olan kişinin korunan kişilere ve kişilerin yaşadıkları yerlere yaklaşmaması da hâkimin karar verebileceği uyarı niteliğinde bir tedbirdir. Hâkim, korunan kişinin bulunduğu ev, gittiği öğretim yuvası ya da çalıştığı yer yanında, geçici olarak bulunduğu alana yaklaşılmasına da karar verebilir. Nitekim bu husus Yönetmeliğin m. 20 hükmünde belirtilmiştir. Ayrıca Kanunun m. 5, (d) bendine göre, ihtiyaç olduğu hallerde, şiddete uğramasa bile korunan kişinin yakın çevresine, onun adına tanıklık yapanlara ve çocuklarına yaklaşılması için tedbir kararı da verilebilir. Hâkim, kararı verirken mesafeye kadar bile belirleme yetkisine sahiptir. Şiddet faili ve mağdurunun birlikte çalıştıkları iş yerinin aynı olduğu takdirde iş yerinin değiştirilmesi kararı da uygun olacaktır⁴⁵⁹.

⁴⁵⁵ Gençcan, Kadın Hukuku. s. 243.

⁴⁵⁶ 6284 Sayılı Kanun, m.5 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.:23/12/2020

⁴⁵⁷ Özgür Beyazıt/Arzu Beyazıt, “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Üzerine Değerlendirmeler”, 2010: http://psikiyatriksosyalhizmet.com/wpcontent/uploads/2010/02/4320_degerlendirme.pdf, e.t.: 23/12/2020

⁴⁵⁸ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 244.

⁴⁵⁹ Öztürk, Ailenin Korunması”, s. 16.

3.4.5.1.1.2.1.4. Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasının Sınırlandırılması (madde5/1-ç)

4320 sayılı Kanun çocuklarla alakalı bir tedbir yer almamış, bu sebeple de doktrinde sıkça eleştirilmiştir. Türk Medenî Kanununda evlilik birliği devam ederken velayet ana-baba tarafından ortak kullanılır (m. 336); bunun yanı sıra, hakim boşanma davası sırasında, ayrılık veya boşanmaya karar verirken ebeveynlerin çocukla olan kişisel ilişkilerini düzenleyerek velayeti ana babadan birine bırakılabilir (m. 182) hükmü bulunsa da, şiddet uygulayanla çocuk arasında kişisel ilişkinin belli sınırlar içinde olmasına ilişkin bir düzenleme bulunmuyordu. Çocuklarla Kişisel İlişki Kurmanın Sınırlandırılması önleyici tedbiri ilk defa bu kanunla kabul edilen önleyici tedbirdir⁴⁶⁰.

Çocuğun şiddet uygulayan ile kişisel ilişki kurmasına ilişkin mahkeme kararı varsa, mahkeme buradaki ilişkinin tamamen kaldırılmasına veya sınırlandırılmasına ya da hâkimin belirleyeceği kişiyle beraber gerçekleşmesine hükmedebilir⁴⁶¹. Buna ek olarak, hâkim çocuk ile şiddet gösterenle arasındaki ilişkiyi sınırlandırmaya veya tamamen ortadan kaldırmaya karar verdiğinde, Çocuk Hakları Sözleşmesinin⁴⁶² m. 3 hükmünde öngörülen çocuğun yüksek yararı ilkesini dikkate almalıdır.

3.4.5.1.1.2.1.5. Şahsi Eşyalara ve Ev Eşyalarına Zarar Verilmemesi (m. 5/e)

Şahsi eşya kural olarak taşınırlardan oluşur. Çok özel durumlarda taşınmazlar da şahsi eşya sayılabilmektedir. Örnek vermek gerekirse, eşlerden yalnızca birinin dağcılık hobisi bulunan eşin antrenman yapabilmesi için inşa edilmiş ve içerisinde sadece tırmanma duvarının yer aldığı ve başka bir şekilde kullanılmamasına olanak kalmamış bir depo bu kapsamdadır⁴⁶³. Şiddet uygulayan kişi, fiziksel şiddetin yanı sıra kişinin eşyalarına zarar verebilir veya şiddeti eşyalara uygulayabilir.

Kişinin aile yadigarı eşyalarına, kıyafetlerine ve kişisel eşyalarına zarar verebilir. Bu nedenle malların taşınır ya da taşınmaz olması ya da maddi ve manevi değeri olup olmadığı önemli değildir⁴⁶⁴. Her ne kadar Yönetmeliğin m. 23 hükmünde⁴⁶⁵ korunan kişinin şahsi ve ev eşyalarına zarar verilmesinden söz edilse de korunan kişiye emanet

⁴⁶⁰ Öztürk, Ailenin Korunması”, s. 14.

⁴⁶¹ 6284 Sayılı Kanun m.5/1 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.:23/12/2020

⁴⁶² R.G.T. : 27.01.1995-S.:22184.

⁴⁶³ Gençcan, Kadın Hukuku. s. 248.

⁴⁶⁴ İlknur Uluğ, “Ailenin Korunmasına Dair Kanun Hükümleri Çerçevesinde Aile İçi Şiddetin Önlenmesi”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, S.6, 2005, s. 446.

⁴⁶⁵ Yönetmelik m. 23 <https://www.resmigazete.gov.tr/> e.t.: 24/12/2020

olarak bırakılan ya da kişinin yakın çevresine ait eşyalara zarar verecek olmak da bu alanda ele alınmalıdır.

3.4.5.1.1.2.1.6. İletişim Araçlarıyla Aracılığıyla Rahatsız Etmeme (m. 5/f)

Hâkimin alabileceği diğer bir tedbir kararı korunan kişinin herhangi bir kitle iletişim araçlarıyla rahatsız edilmemesidir. Burada iletişim aracı ifadesi geniş olarak yorumlandığı takdirde tedbir kararı tam anlamıyla uygulanmış olacaktır⁴⁶⁶. Yazılı, görsel, işitsel, internet ve benzeri iletişim araçları bu kapsamda değerlendirilmelidir.

3.4.5.1.1.2.1.7. Silah Teslimi (m. 5/g ve ğ)

Hâkim, silahın kolluk kuvvetlerine teslimini isteyebilecektir. Eğer şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi olan kişi ruhsatlı da olsa ya da görevinin gerektirdiği şekilde silah da taşısa hakim kararı ile silahını teslim etmesi gerekmektedir⁴⁶⁷.

Kamu hizmeti sebebiyle kullanılan silahın teslimine ilişkin hususlar Yönetmeliğin m. 26 hükmünde yer alır. Hâkim kişinin silah bulundurmasının tehlike teşkil ettiğini düşünürse tedbir kararı verebilir. Silah kavramı ise ateşli silahlar dışında delici-kesici aletleri de katarak geniş yorumlanmalıdır⁴⁶⁸.

3.4.5.1.1.2.1.8. Alkollü Yaklaşmama ve Bağımlılık Tedavisi (m. 5/h)

Alkol ve uyuşturucu kullanımının şiddeti tetiklediği yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Esasen alkol, dürtü kontrolüne ve algılamının azalmasına neden olurken, uyuşturucu ve uyarıcılar saldırganlığa ve suç davranışına neden olur⁴⁶⁹. Mülga 4320 sayılı Kanunda konuta, işyerine yaklaşmama şeklinde kısıtlı olarak tedbir kararı veriliyorken uygulama yönetmeliğindeki düzenleme sonucu şiddet uygulayanın bağımlılık tedavisini de kapsayıcı şekilde tedbir genişletilmiştir.

3.4.5.1.1.2.1.9. Bir Sağlık Kuruluşunda Muayene ve Tedavi (m. 5/i)

Mülga 4320 sayılı Kanunun ilk hâlinde yer almayan bu düzenleme, 2007 yılında yapılan bir revizyonla getirilmiş ve 6284 sayılı Kanunda da yer almaktadır. Şiddetin

⁴⁶⁶ Gençcan, Kadın Hukuku. s. 249.

⁴⁶⁷ Öztürk, “Ailenin Korunması”, s. 17.

⁴⁶⁸ Öztürk, “Ailenin Korunması”, s. 17.

⁴⁶⁹ Nüket Subaşı, Ayşe Akın, “Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları”, s. 1: http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf, e.t.:24 /12/2020

kaynağında biyolojik veya psikolojik rahatsızlıklar varsa, bu alınacak en etkili önlemlerden biridir. Şiddet uygulayan bu tedaviyi kabul etmelidir.

3.4.5.1.1.2.1.10. Tedbir Nafakası (m.5/4)

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un m. 5 ve Uygulama Yönetmeliğinin m 17 hükümlerinde şiddet mağduruna tedbir nafakası verilebileceği belirtilmiştir⁴⁷⁰. Nafaka ödemesine hükmedilen kişinin, maaşından yapılan kesinti ile ödeme yapılır⁴⁷¹.

3.4.5.1.1.2.1.11. 6284 Sayılı Kanunda Yer Alan Destekleyici Tedbirler

Kanunun m.5/3 hükmü, 4721 Sayılı TMK'deki velayet, kayyım, nafaka, ve kişisel ilişki kurulmasına yönelik hükümlere göre karar vermeye, hakimi yetkili kılmıştır⁴⁷².

Velayet, kanunun ebeveynlere yüklediği tüm görevlerin yanı sıra, bu görevlerin gerektirdiği; küçüklerin, bazı durumlarda kısıtlı çocukların kişilik ve mülkiyetini koruma ve temsil etme haklarını ifade eder⁴⁷³. Kanun kapsamında verilen tedbirlerle birlikte velayetin geçici olarak şiddet uygulamayan eşe verilmesine hakim karar verebilir.

Türk Medeni Kanun m. 403 hükmünde vasi ve kayyumun tanımı ve yükümlülüklerinin ne olduğu düzenlenmiştir. Kanunda gösterilen hallerde ise de kayyımlık kurumu ile gerçekleştirilen sınırlı koruma yeterlidir. Kanun kapsamında belirtilen tedbirlerle birlikte hakim, 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre kayyımlıkla ilgili karar vermeye de yetkilidir⁴⁷⁴.

Şiddete uğrayan kişiler tedbir kararından sonra yeterli gelirleri yoksa ciddi ekonomik sıkıntı içinde bulunurlar. Hakim, Kanun kapsamında belirtilen tedbirlerle birlikte, 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya ilişkin de karar vermeye yetkilidir. Kanunun m.5/4 Fıkrası hükmünde ve m. 18 hükmünde nafakaya ilişkin düzenleme yapılmıştır. Kanunun m. 18 hükmünde de nafakaya ilişkin hükümlerin, nasıl yerine getirileceği yer almaktadır⁴⁷⁵.

⁴⁷⁰ 6284 SK. m.5/4,Uyg. Yönetmelik m.17/3 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 25/12/2020

⁴⁷¹ Öztürk, "Ailenin Korunması...", s. 18.

⁴⁷² Gençcan, Kadın Hukuku s.252.

⁴⁷³ Zevkliler, s. 1057, Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, **Aile Hukuku**, İstanbul 1986, s. 503-504.

⁴⁷⁴ Gençcan, Kadın Hukuku, s. 253.

⁴⁷⁵ 6284 SK. m.18 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 25/12/2020

Kanun kapsamında da hakimçocukla kişisel ilişki kurulmasına da karar vermeye yetkilidir.

3.4.5.1.1.2.2. Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu-Önleyici Tedbirler

Gecikmesinde sakınca olan durumlarda, mülki amirin alacağı barınma yeri sağlanması ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbir kararları kolluk amiri tarafından alınabilen koruyucu tedbirlerdir⁴⁷⁶. Ancak kararın bulunduğu tutanak en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde mülkî amirin onayına sunulmalı ve mülkî amir tarafından bu karar kırk sekiz saat içinde onaylanmış olmalıdır.

Kolluk amirinin alabileceği önleyici tedbirler de bulunmaktadır. Hâkim tarafından verilen m. 5 hükmünde 5/1-a-b-c-d bendinde bulunan, tedbirlerdir. Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiler hakkında önleyici tedbirlere kolluk amiri de karar verebilir. Bu durumda da kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden ortadan kalkmış olur. Kolluk amirinin bu yetkisi sınırlı ve istisnai bir yetki olduğundan benzer özellikte önleyici tedbir almaya yetkili değildir⁴⁷⁷.

3.4.6. Tedbir Kararının Verilmesi, Süresi, Tebliği Ve Gizlilik

6284 sayılı Kanun'un m. 8 hükmünde düzenlenmiş olup düzenlemeler tedbir kararlarının mümkün olduğunca en hızlı şekilde alınmasına ilişkindir⁴⁷⁸. Bu kapsamda tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hakiminden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

Aynı maddenin fıkra 2 hükmüne göre, tedbir kararının ilk olarak ne kadar süre uygulanacağı ve tedbirin devam etme şartları belirtilmiştir. Bahsi geçen maddenin 3. fıkrasına göre ise, koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için şiddetle ilgili kanıt veya belge elde edilmesine gerek yoktur. Masumiyet karinesine aykırı olabilecek bu durum,

⁴⁷⁶ Ramazan KARAKAYA, *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.35.

⁴⁷⁷ Dilem Özçoban, s. 147.

⁴⁷⁸ Pınar Bacaksız, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Konun Kapsamında Kadının Korunması”, *Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 26.

ülke koşulları düşünüldüğünde şiddet olaylarına erken müdahale etme amacıyla getirilebilir⁴⁷⁹. Yine aynı fıkra göre önleyici tedbir kararı geciktirilmeksizin verilir.

Gizlilik konusu ise aynı maddenin 6. Fıkrası hükmünde yer almaktadır. Bu fıkra göre, gerekli bulunduğu hallerde hangi şekilde korunan kişinin, yakınlarının kimlik bilgileri ya da saklanması gereken bilgilerin gizlenmesi gerektiği düzenlenmiştir. Başkalarına hukuka aykırı yollarla bilgi veren veya ifşa eden kişiler Ceza Kanunu kapsamında cezalandırılır⁴⁸⁰.

3.4.7. İtiraz

6284 sayılı Kanun'un m. 9 hükmünde; verilen kararlara karşı itiraz edebilme hakkı, bildirme veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine yapılması gerekir. Hakimin verdiği tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerdeki aile mahkemesine kanunda belirlenen şartlar dahilinde ya da aile mahkemesinin bulunmadığı adliyelerde asliye hukuk mahkemesine yapılır⁴⁸¹. İtirazlar sonucu verilen karar kesindir. Bu şekilde de tedbir kararının denetimi yapılır.

3.4.8. Tedbir Kararının Uygulanması

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 sayılı Kanun'un m. 10 hükmüne göre; alınan tedbiri kararlarının en hızlı olacak şekilde Bakanlığın bu konudaki yetkili il ve ilçe müdürlüklerine ya da Cumhuriyet Başsavcılığı veya kolluk kuvvetlerine bildirilmelidir. Anılan kararların kabul veya reddi sonucu da hangi birime başvuru yapılmışsa o birim tarafından Bakanlığın ilgili müdürlüklerine bildirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının uygulanmasında kimin hakkında karar çıkmışsa onun yerleşim yeri, bulunduğu yer ya da tedbir kararının uygulanacağı yerlerdeki kolluk birimleri görevli ve yetkilidir.

Kolluk amiri tarafından verilen tedbirin kararının uygulandığı veya korunan kişinin kolluk binasında olduğu durumda, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine acele olarak ulaştırılır ya da barınma imkanı sağlanır.

⁴⁷⁹ Bacaksız, s. 26.

⁴⁸⁰ 6284 SK. m. 8 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 25/12/2020

⁴⁸¹ 6284 SK. m. 9 <https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 25/12/2020

Tedbir kararının ilgili kişilere bildirilmemesi veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına önlemez. Barınma yeri sağlanmasına karar verilmişse Bakanlığa ait vb. yerlere yerleştirilmesi ile barınma sağlanmış olur⁴⁸².

3.4.9. Tedbir Kararına Aykırılık

Tedbir kararına aykırı davranılması halinde 6284 Sayılı Kanun'un m.13 hükmünde de belirtilen şekilde üç günden on güne kadar zorlama hapis cezası verilir. Yasal gereklilikler ihlal edilmeye devam ederse, ihlal edilen tedbirlerin niteliğine ve ciddiyetine bağlı olarak zorla hapis cezası süresi 15 ila 30 gündür. Bu toplam süre altı ayı geçemez⁴⁸³.

⁴⁸²6284 SK. m. 10<https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 25/12/2020

⁴⁸³6284 SK. m. 13<https://www.resmigazete.gov.tr/>, e.t.: 25/12/2020

SONUÇ

İnsanlar tarih boyunca birlikte yaşama gereksinimi duymuş ve içgüdüsel olarak bir arada yaşamışlar ve toplulukları meydana getirmişlerdir. Aile toplumun en küçük yapı taşıdır. Topluluk halinde yaşayan insanlar arasında sosyal problemler meydana gelmiş ve bu sorunların en önemlisi şiddettir.

Şiddet tüm dünyadaki toplumların başlıca sorunudur. Toplumsal bir sorun olmakla da toplumun en küçük birimi ailede de kendini göstermektedir. Ülkemiz gibi ataerkil toplumlarda bu şiddetin mağduru aile içinde daha çok kadınlar ve çocuklar olmaktadır. Ülkemizde her geçen gün kadınlara karşı yapılan şiddet artarak devam etmektedir. Bu konuda hukuki düzenlemeler yapılmış ve CEDAW, İstanbul sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalar imzalanmıştır.

Çalışmamızda; ülkemizin en önemli sorunlarından olan kadına yönelik şiddet ve bu husustaki Anayasa, TCK, TMK, İK 'deki düzenlemeler ve 6284 sayılı Kanun bakımından idarenin yükümlülüğü, kadının korunmasında idarenin sorumluluğunun ne olduğu, kadının hakları incelenmiştir.

Aile içi şiddet ülkemizin her kesimini ilgilendiren önemli bir sorundur. Kadının eğitim hayatından uzaklaştırılması, erken yaşta evliliğe zorlanması, baskı altında yetiştirilmesi, kadınları aile içi şiddetin mağduru konumuna getirmektedir. Uluslararası Af Örgütünün 2004 yılında yapmış olduğu bir araştırmaya göre; dünyada fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete üç kadından birinin maruz kaldığı, ayrıca dünyadaki kadın cinayetlerinin %38'inin eşi veya birlikte olduğu kişi tarafından işlendiğini saptanmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde şiddetin tanımı, türleri, aile içi şiddet, şiddetin Kadın, erkek, çocuk üzerindeki etkileri, şiddetin meydana gelme sebepleri dünya ve ülkemizdeki şiddet olgusu üzerinde durulmuştur. Aile içi şiddet; fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik şiddet şeklinde sınıflandırılabilir. Türkiye'de kadına yönelik şiddet açısından namus ve töre cinayetleri de oldukça fazladır. Aile içi şiddeti doğuran nedenler sadece aile içi koşullarla açıklanamaz. Toplumun hukuki, sosyolojik, siyasi, gelenek ve görenekleri, eğitim yapısında kadın erkek ayrımcılığını destekleyen, kadının çalışmasını önleyen, erkek egemen toplumunda sonucu olduğu da açıktır.

Toplumların sorunu olarak kabul edilen aile içi şiddet konusunda, kadını koruyan, birçok uluslararası sözleşme ülkelere de imzalanmış ve kanunları bu yönde düzenlenmiştir. İkinci bölümde Türkiye'nin imzalamış olduğu sözleşmeler ve AB uyum süreci kapsamında kanunlarındaki değişiklikler konusu incelenmiştir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadının korunması, kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik, ayrımcılığı önleyen düzenlemeler kanunlarımızda mevcuttur. Ataerkil toplum düzeninde erkek karşısında kadının korunması meselesini Anayasa, TCK, TMK, İK kapsamında ele almayı hedefleyen bu çalışmada hukuksal düzenlemelerin ne olduğu ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Aile içi şiddet önlemek, kadının korunması için alınacak tedbirlere ilişkin atılan adımların en önemlilerinden biri 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dur. Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. 6284 sayılı kanun etkin uygulandığı takdirde şiddet uygulayan kişiyi uzaklaştırma, mağdura yakın koruma sağlanması gibi birçok tedbiri düzenleyen; kadınları ekonomik olarak güçlendirmekten, mağdura yeni kimlik kazandırılmasına kadar birçok hak tanıyan ve kadın örgütlerinin yıllarca süren çetin mücadeleleri sonunda yürürlüğe giren kadınları koruyan hükümler içermektedir. Üçüncü bölümde kadının korunması meselesi ve önemi üzerinde durulmuştur. Devletin kadının korunması adına sorumlulukları bu sorumlulukların kanunlarda belirtilen şekilde ne olduğu, kadının hukuken korunmasında mülki amir, hakim ve kolluk amirinin yetki ve yükümlülüklerine değinilmiştir.

1980'lerden günümüze kadına karşı şiddete yönelik çok çeşitli yasal düzenlemeler yapılmış ancak şiddete karşı mücadele kadınlar arasında hala devam etmektedir. Kadınlara şiddeti önlemek ve kadınları korumak için getirilen 6284 sayılı kanun yasal hale gelmesi ve İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasından sonra kadına karşı şiddette daha etkili müdahaleler söz konusu olmuştur. Bununla birlikte, kadınlar ayrılma, boşanma, bir iş teklifini veya barışmayı reddetme bahanesiyle en güvendikleri, yakınlarındaki erkekler tarafından öldürülmekte ya da şiddete maruz kalmaktadır.

Basında yer alan haberlere baktığımızda kadına karşı şiddetin artarak devam ettiği ve aslında kanunların hala çok yetersiz olduğu ya da etkin müdahale yollarına gidilemediği görülmektedir. 2020 yılında ülkemizde 300 kadın erkekler tarafından öldürüldü ve 171 kadın da şüpheli şekilde ölü bulunmuştur. Geçtiğimiz aralık ayında yapılan araştırmada da erkekler tarafından 24 kadının öldürüldüğü 61 kadına şiddet uygulandığı 4 kadına tecavüz edildiği saptanmıştır.

Şiddet özellikle kadına yönelik şiddet cinsiyete dayalı eşitsizliği önleme yoluyla ciddi oranda azalma göstermektedir. Ülkelerin cinsiyet eşitsizliğini önleyici birçok çalışma yapması, kadın erkek eşitliğini sağlaması, kadının siyasi olarak da erkeklerle

mecliste katılımının artırıldığı toplumlarda kadına yönelik şiddetin de azaldığı gözlemlenmiştir.

Dünya Ekonomi Forumu tarafından 2006 tarihinden beri Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu yayınlanmaktadır. Bu rapor ülkelerin kadın- erkek eşitsizliğine göre; eşit işe eşit ücret, ortalama yaşam süreleri, meclisteki kadın sayısı gibi verileri değerlendirerek sıralama yapmakta ve sıralamada İzlanda, Norveç, Almanya, Fransa gibi ülkeler üst sıralarda yer alırken Yemen, Pakistan, İran gibi ülkeler de son sıralarda yer almaktadır.

Raporun önemi, seviyelerden çok farklılıkları ölçmesidir. Başka bir deyişle, rapor mevcut kaynak ve fırsatların sayısını değil, kaynaklara ve fırsatlara erişimdeki cinsiyet temelli farklılıkları ölçmektedir. Buradaki temel amaç ülkedeki cinsiyet eşitsizliğini ülkenin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak ölçmektir. Ele alınan eğitim sorunu bir ülkenin genel eğitim düzeyinden bağımsız şekilde, erkek ve kız öğrencilerin okula gitme oranlarındaki farka dayanarak ölçülmesidir.

Rapor dört ana alana dayanmaktadır. Birincisi ekonomik katılım ve fırsatlar, ikincisi eğitim, üçüncüsü sağlık ve yaşam kalitesi, süresi ve sonuncusu siyasi güçlenmedir. Ülkelerin cinsiyete dayalı ayrımcılıklarında yıllar içindeki çeşitli değişimlere değinilmiştir. Brezilya ve Güney Afrika'nın önceki yıllara göre cinsiyet ayrımcılığının azalmasında gelişim göstermesinin sebebi ilköğretim seviyesindeki eğitimde iyileştirmeler, kadının iş gücüne katılması ve bakanlık seviyesinde kadınların oranının artması olarak gösterilmektedir. Aynı şekilde Amerika'nın sıralamasında da olumlu yönde önemli değişiklikler olmuş cinsiyet ayrımı raporuna göre bu durumun temel sebebinin eğitime katılıma çok önemli vermesi vurgulanmıştır. Kadın ve erkek okuryazarlığı önemli ölçüde artmış, ilköğretim ve üniversite düzeyinde kadınların eğitime katılımları yükselmiştir. Raporda Türkiye ise 153 ülke arasında oldukça geri sıralarda yer almaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği aile içi şiddete zemin hazırlamakta, kadını erkekten aşağı gören toplumsal algıları oluşturmaktadır. Cinsiyet eşitsizliği ve onun yarattığı kadına yönelik şiddet; ülkemiz ve dünyanın ortak sorunudur. Ülkelerin cinsiyet ayrımına dayalı rapordaki sıralamada üst basamaklara yerleşmeleri eğitime yaptıkları katkı ve eğitimdeki iyileştirmeler, kadın ve erkeklerin okur yazarlık oranlarındaki artış sayesinde gerçekleşmiştir.

Her ne kadar imzalanan uluslararası anlaşmalar ve kanunlarımızdaki düzenlemelerle kadına yapılan şiddet engellenmeye çalışılsa da sadece yasal

düzenlemelerin bu konuda yetersiz kaldığı açıktır. Cinsiyete dayalı ayrımcılığı önlemek için ülkemizde de çeşitli çalışmalar yapıp özellikle kadınlar bilinçlendirilerek şiddetin önüne geçilebilir.

Kadına yönelik ayrımcılık algısını değiştirmek, kadına yönelik şiddetin zaman zaman gerektiği gibi olumsuz algıların değiştirilmesi, toplumsal farkındalık yaratmak için eğitimler yapılmalıdır.

Bakanlıklar, Barolar, sivil toplum kuruluşları bir araya gelerek aile içi şiddete uğrayan kadınların, kendilerini ve çocuklarını korumak için başvurabilecekleri kurum ve merkezler, destek hatları konusunda bilgilendirilme eğitimleri yapılmalıdır.

Kadın ve erkeklerin eğitim seviyeleri artıkça kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin rol oynadıkları eşitlikçi yaklaşımlarda bulundukları gözlemlendiğinden özellikle kız çocuklarının ve erkek çocukların eğitime katılması sağlanarak, eğitim seviyeleri yükseltilmelidir.

Toplumun en alt basamağından en üstüne, dilde, eğitimde, sosyal yaşantıda gerçekleşecek reformlarla cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilerek şiddet olgusu azaltılabilecek hatta kadına yönelik şiddet son bulacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- ACAR, Feride; “CEDAW Sözleşmesi”, Ankara 1998.
- ARIN, Canan; **Kadına Yönelik Şiddet**, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı Yayınları, İstanbul 1996.
- AKINTÜRK, Turgut /ATEŞ, Derya; **Aile Hukuku**, 21. Bası, Cilt 2, Beta Yayınevi, İstanbul 2017.
- BAKICI, Sedat; **5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümler**,1. Baskı, Cilt 3, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- DEMİREL, Ömer;TUŞ. Muhittin; GÜRBÜZ, Adnan;“**Osmanlılarda Ailenin Demografik Yapısı Sosyo Kültürel Değişme Türk Ailesi**”, Cilt 1, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara 1992.
- DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan; Türk Özel Hukuku, Cilt II, **Kişiler Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2016.
- DURAL, Mustafa / ÖĞÜZ, Tufan / GÜMÜŞ, M. Alper; **Türk Özel Hukuku Cilt III, Aile Hukuku**. Filiz Kitabevi, İstanbul 2019.
- GENÇCAN, Ömer Uğur; **Kadın Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- GENÇCAN, Ömer Uğur; **Aile Mahkemesi Davaları**, Ankara: Yetkin Yayınları. 2012.
- İÇLİ, Tülin Günşen; **Kadın Suçluluğu**. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2013.
- KANDEMİR, Fersu Ege; **Kadına Yönelik Şiddet Ev Aile Korunması Sorununun Türk Hukuk Mevzuatı ve Uluslararası Sözleşmedeki Yeri**, Seçkin Yayınları, Ankara 2019.
- KARINCA, Eray; **Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2010.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.; **Türk Medeni Kanunu’ nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal işlemler ve Yasal Alım Hakkı (Eşin Rızasına Bağlı işlemler)**, Turhan Kitabevi, Ankara 2002.
- KUYUCU, Nisan; **AİHM İctihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- MOROĞLU, Nazan; **Kadınların İnsan Hakları Sözleşmesi**, İstanbul: XII Levha Yayıncılık. 2009.

- NUHOĞLU, Ayşe; **Aile Düzenine Karşı Suçlar**, 1. Basım, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009.
- SAĞIROĞLU, Mehmet Şerif SAĞIROĞLU, **Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**, Legal Yayıncılık, İstanbul 2013.
- ÖZCAN, Onur; “**5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Töre Saikiyle Kasten Öldürme Suçu**”, **Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması**”, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013.
- ÖZDAMAR, Demet; “**Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokolün İç Hukukumuzda, Özellikle Yeni Aile Hukukuna Etkisi**”, Ankara 2009.
- ÖZTÜRK, Necla, YARAR, Güven, ARSLAN, Şule; **Türk Hukukunda Kadın(Temel Kanunlar, Uluslararası sözleşmeler ve Uygulama)**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- POLAT, Oğuz; **Şiddet**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- POLAT, Oğuz; **Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2018.
- TANÖR, Bülent/ YÜZBAŞIOĞLU, Necmi; **1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2012.
- UÇAR, Mehmet; **Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2003.
- VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet; **Türk Medeni Hukuku, C.11, Aile Hukuku, C.2, B.3**, İstanbul, 1960.
- ZEVKLİLER, Aydın / ACABEY, Mehmet Beşir / GÖKYAYLA, K. Emre. **Medeni Hukuk**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.

Dergiler, Tezler, Makaleler, Sempozyumlar

- AKKAYA ŞAHİN, Gülay; **Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Danışman: Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul: 2010.

- AKIN, Merve; “Aile İçi Şiddet”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013, C.1.
- AKINCI, Şahin; “Medeni Kanunda Kadın Ve Aile”, **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2004, C.8 S.2
- BACAKSIZ, Pınar, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının Korunması, Ceza Hukukunda Kadının Şiddete Karşı Korunması, **Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuka Genç Yaklaşımlar Konferans Serisi No.1** Ceza Hukuku, İstanbul Mayıs 2013, s. 13-37.
- T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları, Ankara 2000.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara 2010.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü; Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, **Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi**, Ankara.
- BAYDUR, Emel / ERTEM, Burcu; Kadına Yönelik Evlilik İçi Şiddetin Hukuki Boyutları, **TBB Dergisi**, S. 65. Ankara: 2006.
- BOZKURT ŞENER, Ekin; Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi, **Uzmanlık Tezi**. Ankara: 2011.
- CEYLAN, Ebru; Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler, **TBB**, s. 109, Yıl.2013.
- ÇALIŞKAN, Mustafa; “İstanbul’da “Kadına Şiddet” Ve “Kadın Cinayeti” Vakalarına Yönelik, Nicel-Nitel Bir İnceleme”, **BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2019, Cilt: 19, Sayı: 1/Bahar
- DEMİR, Dilek; “Kadına Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Evli Kadın Ve Erkeklerde Algı, Tutum Ve Yaşantıların İncelenmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale 2019.
- DOĞAN, Recep; “Kadının Üreme Hakkı, Kürtaj, Çocuk Düşürme ve Düşürtme Suçları”, (Kürtaj), **TBB**, Y. 2016, S.127.
- ERGÖNEN, Akça Toprak; BİÇEN Emin; ERSOY, Gökhan.; Covid- 19 Salgınında Ev İçi Şiddet, **Adli Tıp Bülteni**, 2020, 25. Özel Sayı

- ERDEM, Mehmet. Aile İçi Şiddet ve 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Kasım-Aralık 2007.
- KARINCA, Eray; “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddete İlişkin Hukuksal Durum ve Uygulama Örnekleri” TC. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları Ankara, 2008.
- KRUG EG, DAHLBERG LL, MERCY JA; **World Report On Violence And Health. Geneva: World Health Organization; 2002**
- MOROĞLU, Nazan; Uluslararası Sözleşmelerde ve Türk Hukukunda Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi, **Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, C. 8, S. 97- 98. İstanbul, 2012.
- NAKIŞÇI KAVAK, Burçak/ DEVELİ Abdulkadir; “Çalışma Yaşamındaki Sorunlar Bağlamında Covid-19 Pandemisinin Kadın Sağlık Çalışanları Üzerindeki Etkisi”, **Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 2020, Cilt: 4, Sayı: 2
- NUHOĞLU, Ayşe; Kadına Yönelik Şiddet, **Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, C. 8, S. 97- 98, İstanbul: 2012.
- ÖZDEN, Salih; “Boşanma Sebepleri Bakımından Aile İçi Şiddet”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE), İstanbul 2010.
- ÖZBEY, Orhan; “Kadına Yönelik Şiddetin Temelleri”, **Hukuk Gündemi Dergisi**, 2012, C.11, S.1, Ankara 2012.
- POLAT, Oğuz, Şiddet, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, 2016, C.22, S.1.
- SAĞKAL, Tülay/KALKIM, Aslı; “Gebelerin Eşi Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Şiddetle İlişkili Faktörlerin İncelenmesi”, **TAF Preventive Medicine Bulletin**, Vol. 13, No. 5, Y. 2014.
- SERDAR, İlknur; 1756 (2014/4) Sayılı Genelge Kapsamında Aile Konutu Şerhi, **Dokuz Eylül üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.21, S.2, 2019.
- UĞUR, Hüsamettin; “Kadın ve Aile Bireylerine Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, **TBB Dergisi**, S.101, 2012.
- ULUĞ İlknur, “Ailenin Korunmasına Dair Kanun Hükümleri Çerçevesinde Aile İçi Şiddetin Önlenmesi”, **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, S.6, 2005.

YAĞCIOĞLU, Ali Haydar; “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y.2017

YETİM, Dilek / ŞAHİN, Erkan Melih; Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Yaklaşım, **Aile Hekimliği Dergisi**, C. 2, S. 2.

Kanunlar

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
T.C. 1982 Anayasası
5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
4857 Sayılı İş Kanunu
Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi(İstanbul Sözleşmesi), Türkiye Cumhuriyeti, 3718 Sayılı R.G.: 20.03.2021 tarihli Cumhurbaşkanı kararıyla taraf ülke olmaktan çıkmıştır.

Veri Tabanları ve İnternet Siteleri

<https://www.ailevecalisma.gov.tr/>
www.mevzuat.gov.tr
<http://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>
www.who.int/topics/violence/en
<https://www.who.int/reproductivehealth/publications/>
<http://www.tdk.gov.tr>
resmigazete.gov.tr
<https://dergipark.org.tr/>
www.turkhukuksitesi.com
<https://morcati.org.tr/flort-siddeti>
www.ksgm.gov.tr
<https://sozluk.gov.tr/>

www.kgm.adalet.gov.tr

<http://www.kadindayanismavakfi.org.tr>

<https://rm.coe.int/>

<https://www.izmir.bel.tr/tr/>

EKLER

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Mürüvvet YETİŞKİN
ÖĞRENCİ NO	20183029
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	ÖZEL HUKUK
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP- YAPILMADIĞI	2020 / 2021 - Güz Dönemi Kaydını Yeniledim.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Aile İçi Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadının Korunması
TEZİN AMACI	Aile İçi Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kadının Korunmasına İlişkin Ulusal Düzenlemeleri İncelemektedir.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Kadınların insan haklarının ihlali olarak nitelendirilen kadına yönelik şiddet kavramı toplumların en önemli sorunlarından biridir. Kadınlar yaşamların her döneminde, her alanda şiddete maruz kalmaktadırlar. Çalışmamız kadına yönelik şiddet ve bu konudaki iç hukukumuzdaki düzenlemeleri içermektedir.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	YOK
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/	

MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	YOK
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	YOK
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (.....) SayfaÖlçeği. 2) (.....) SayfaAnketi. 3) (.....) SayfaFormları. 4) (.....) Sayfa

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Mürüvvet YETİŞKİN		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır TARİH: 20/ 01/ 2021				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu Özel Hukuk faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI		
Adı - Soyadı: : Selin SERT SÜTÇÜ	Adı - Soyadı: :	Adı - Soyadı: Faruk ANDAÇ		Adı - Soyadı:Murat KOÇ		
Unvanı: Doç. Dr.	Unvanı:	Unvanı: Prof. Dr.		Unvanı:Doç. Dr.		
İmzası: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır		İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır		
... / / 20....	 / / 20....	 / / 20.....		 / / 20...		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARA KAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
İmzası :Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır
.... / / 20....	 / .. / 20....	... / / 20.....	.. / / 20.....	... / / 20.....	... / / 20.....	... / / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 01 / 01 / 2021 - 15 /01/ 2021 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE	☐					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

EK 2. Çağ Üniversitesi Tez Etik İzin- İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2100003401
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hakkında

07.05.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.
İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Betül Yükselbaş, Hayriye Sağır, Menzil Yüksel, Mürüvvet Yetişkin, Rumeysa Oksal** isimli öğrencilerimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'lerde sunulmuş olduğunu arz ederim.

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 5 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

E-Posta: aycankol@ceg.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama adresi: <https://ubs.cag.edu.tr/BelgeDogrulama> - Doğrulama kodu: 8B430CC

EK 3. Çağ Üniversitesi Tez Etik Kurulu İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2100003649

21.05.2021

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 11.05.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100003461 sayılı yazınız.
b) 04.05.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100003351 sayılı yazınız.
c) 07.05.2021 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2100003401 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Betül YÜKSEKBAŞ, Hayriye SAĞIR, Menzil YÜKSEL, Mürüvvet YETİŞKİN, Rumeysa OKSAL, Buket TEKKANAT, Gizem TATLI, Hülya YENİCE, Ömer İLBAŞ, Seda KARA, Bilge HATİPOĞLU, Çağla ÇALIŞKAN, Meryem ÖZTÜRK, Yenay KARAOĞLU isimli öğrencilerin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

E-Posta: mertfikircioglu@cag.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama adresi: <https://ubs.cag.edu.tr/BelgeDogrulama> - Doğrulama kodu: **AED77E7**